

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA PEDAGOGIKY

Nadané dítě v MŠ
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Barbora Kubová
Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Marie Kocurová, Ph.D.

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 30. června 2021

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala Doc. PaedDr. Marii Kocurové, Ph.D. za vstřícný přístup a odborné vedení mé bakalářské práce. Poděkování patří také rodičům, pedagogům a žákům mateřských škol, ve kterých jsem svou bakalářskou práci zpracovávala. Za korekturu textu děkuju paní Mgr. Janě Vítkové a za podporu a trpělivost mé rodině a blízkým.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	2
ÚVOD	3
1 TEORETICKÁ ČÁST	4
1.1 HISTORIE NADÁNÍ	4
1.2 VZNIK NADÁNÍ	5
1.3 VYMEZENÍ POJMŮ	5
1.3.1 Nadání.....	5
1.3.2 Inteligence.....	6
1.3.3 Talent.....	7
1.3.4 Rozdíl mezi talentem a nadáním	8
1.4 NADÁNÍ ŽÁCI	8
1.4.1 Charakteristika nadaných dětí předškolního věku.....	10
1.4.2 Projevy nadaných dětí předškolního věku	12
1.4.3 Problémy nadaných žáků předškolního věku	16
1.4.4 Rodina nadaného žáka.....	19
1.4.5 Nadané dívky x nadaní chlapci	20
1.5 ROZDÍL MEZI NADANÝM A BYSTRÝM ŽÁKEM	20
1.5.1 Nesprávné diagnózy – rizikové skupiny	21
1.6 MÝTY A PŘEDSUDKY O NADANÝCH	23
1.7 LEGISLATIVA KE VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH ŽÁKŮ	24
1.8 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH ŽÁKŮ	24
1.8.1 Rozvíjení potenciálu nadaných dětí předškolního věku.....	25
1.8.2 Komunikace.....	27
1.8.3 Integrace a inkluze.....	28
1.8.4 Děti dvojí výjimečnosti.....	29
1.9 ROZVOJ VE VOLNÉM ČASE	33
1.10 ORGANIZACE	33
2 PRAKTICKÁ ČÁST	35
2.1 CÍL VÝZKUMU	35
2.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY - DOPLNĚNÍ	35
2.3 DRUH VÝZKUMU.....	35
2.4 VÝBĚR VÝZKUMNÉHO VZORKU.....	36
2.5 ZPŮSOB ZÍSKÁVÁNÍ INFORMACÍ	38
2.5.1 Využití výzkumné metody	38
2.5.2 Seznam otázek v rozhovoru - doplnění.....	38
2.6 ORGANIZACE VÝZKUMU.....	41
2.7 KAZUISTIKY	42
2.8 VYHODNOCENÍ ANALÝZY DAT	45
2.8.1 Kódy pro analýzu dat	45
2.8.2 Analýza rozhovorů zodpovězených rodiči	46
2.8.3 Analýza rozhovorů zodpovězených pedagogy.....	52
2.9 PRÁCE S PRACOVNÍMI LISTY S NADANÝMI JEDINCI	56
2.9.1 Zadání pracovních listů	57
2.9.2 Kritéria hodnocení	58
2.9.3 Vyhodnocení pracovních listů	59
2.10 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	62
ZÁVĚR	64
RESUMÉ	65
SEZNAM LITERATURY	I
PŘÍLOHY	I

SEZNAM ZKRATEK

ADD – porucha pozornosti bez hyperaktivity

ADHD – porucha pozornosti s hyperaktivitou

IQ – inteligenční kvocient

IVP – individuální vzdělávací program

PPP – Pedagogicko-psychologická poradna

MŠ – mateřská škola

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

OCD – obsedantně kompulzivní porucha

PAS – poruchy autistického spektra

RVP – Rámcový vzdělávací program

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

ŠVP – školní vzdělávací program

ZŠ – základní škola

Úvod

České školství volilo po několika desetiletí jednotné vzdělávání všech žáků. Výjimkou byl přístup k zaostalejším dětem, jimž učitelé různými způsoby pomáhali zvládnout učení tak, aby mohly postoupit do vyššího ročníku. Nadaní žáci byli zahrnuti mezi ostatní, aniž by jim byla věnována zvláštní pozornost. Tento přístup se objevoval již v předškolních zařízeních. Tím docházelo k nenapravitelným chybám, nadání nebylo rozvíjeno, dítě ztrácelo zájem, spokojilo se s průměrem a to si neslo i do dalšího života.

Co tedy dělat se skupinou nadaných dětí, jak k nim přistupovat?

Cílem předložené práce je věnovat se tomuto problému, ukázat jeho složitost, a to z hlediska nadaného žáka, jeho učitele i rodičů. Současně vše přiblížit na příkladech tří nadaných chlapců. Práce je proto rozdělena na část teoretickou a část praktickou.

V první části jsou nejprve vymezeny základní pojmy, aby se s nimi mohlo dále pracovat. Obtížné pro rodiče i učitele je všimnout si projevů nadaných dětí, charakterizovat je a potom zvolit správný postup práce s těmito jedinci. Jsou určité rozdíly mezi nadanými a bystrými dětmi. Je nezbytné navázat správnou spolupráci s rodinou a ukázat, jak komunikovat s dítětem, učitelkami, popř. i s dalšími rodinami.

Nadané děti mohou mít problémy v oblasti emocionální, verbální i v navazování kontaktů. Aby jim okolí mohlo pomoci, musí je pochopit a navazovat na jejich potřeby.

Dříve než MŠ zahájí u diagnostikovaného dítěte individuální formu rozvoje nadání, je třeba získat oporu v legislativních možnostech a zjistit si, které instituce a organizace mohou pomoci. Zapojení dítěte do běžného kolektivu, inkluze, je trendem v současné době. Takto se postupuje i u dětí s dvojitou výjimečností.

V praktické části je uveden výzkum práce se třemi nadanými žáky z různých měst. Popsáno je získávání informací a organizace výzkumu, výběr výzkumného vzorku a druh výzkumu.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 HISTORIE NADÁNÍ

Již v minulosti, a to stejně jako dnes, se člověk ve společnosti setkával s určitými rozdílnostmi, jak s ohledem na tělesné, psychické nebo sociální rozdíly mezi individui i skupinami lidí a všiml si kvantitativních a kvalitativních rozdílů při uskutečňování stejné činnosti, jen s jinými lidmi.

Po mnoho staletí si lidé všímali, že se mezi námi objevují jedinci, kteří jsou vykonávanou činností schopni dělat rychleji a kvalitněji. Ze začátku tyto schopnosti byly považovány za „boží dar“. Později si společnost tyto skutečnosti odůvodňovala na základě stupně vývoje společnosti a jejich chápání a poznání.

Po bádání filozofů, lékařů, pedagogů, psychologů i dalších odborníků vznikl fenomén zvaný nadání, který se stal hlavním předmětem častých diskuzí a spekulací (Hříbková, 2009).

„Od počátku své existence si lidstvo klade otázku, jak rozpoznat a podporovat ty jedince, kteří určitými schopnostmi v pozitivním smyslu převyšují ostatní. Pro tyto schopnosti se vžily pojmy nadání nebo talent. Etymologie slova nadání (angl. Giftedness, něm. Begabung, rus. Odarjonnost) označuje něco, co bylo člověku dané, čím byl obdarován. Ve stejném významu se vlivem biblického Evangelie svatého Matouše (Brouk, 1937) používá též slovo talent (Dočkal 2005)“ (Knotová a kolektiv, 2014, s. 127).

Počátkem 20. let 20. století se začal zabývat nadáním dětí profesor Stanfordovi univerzity Lewis Madison Terman ve svém monumentálním výzkumu. Jednalo se o první nejrozsáhlejší dlouhodobě vedené sledování a zkoumání nadaných. Do té doby bylo nadání chápáno pouze jako výkon dospělého člověka. Tento výzkum nejvíce ovlivnil další bádání v oblastech mimořádného nadání (Knotová a kolektiv, 2014).

1.2 VZNIK NADÁNÍ

Psycholog Lewis Terman (1959) udělal více než s 1500 nadanými jedinci longitudinální výzkum, od dob této studie se začaly střídat názory, zda nadání vzniká díky genům, či naopak díky působení prostředí na lidskou inteligenci. Po letech studií je dnes možné potvrdit vliv dědičnosti na inteligenci za podstatný.

Nadané děti mají po narození atypický mozek, který je z části důsledkem vlivů genů. Společností se šíří mýtus, že nadání je buďto jen dědičné nebo v opačném případě, že nadání je pouze záležitost tvrdé dřiny. Během našeho vývoje jsou nakonec veškeré vlastnosti ovlivněny geny i prostředím. Prostředí, a to zejména to nevyhovující, může mít negativní dopad na vývoj intelektových schopností (Lechta, 2010).

1.3 VYMEZENÍ POJMŮ

Pro začátek je důležité si přesně vysvětlit definice níže zmíněných termínů a také rozdíly mezi nimi.

1.3.1 NADÁNÍ

Definice nadání – „*Soubor vloh jako předpoklad k úspěšnému rozvíjení schopností; nejčastěji používáno ve spojení s jedinci podávajícími nadprůměrné výkony při činnosti tělesné či duševní*“ (Hartl, 1993, s. 116).

„*V pedagogickém pojetí převládá tradiční představa o nadání jako výjimečné složce osobnosti některých jedinců, zejména pro umělecké obory, pro sport, jazyky a matematiku*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 164).

Z USA, z takzvané Marlandovy zprávy, která vyšla v roce 1971, pochází jedna z definic nadání – „*Nadané a talentované děti jsou ty, které jsou označeny kvalifikovanou osobou a které jsou díky výrazným dispozicím schopny podávat vynikající výkony. Tyto děti vyžadují diferencované vzdělávací programy a služby. Jedině za těchto podmínek budou moci být prospěšné sobě i společnosti*“ (Havigerová, 2013, s. 12 - 13).

Druhy nadání

Pokud bychom chtěli klasifikaci druhů nadání alespoň naznačit, musíme hledat jejich nadřazené složky:

- Intelektové schopnosti – Zahrnují obecné verbální, početní, paměťové a prostorové schopnosti a dovednosti.
- Specifické akademické vlohly – například: matematické nadání, nadání na přírodovědné vědy a jazyky.
- Kreativní nadání – Pomáhá jedinci tvořit stále nové nápady a produkty, v moderních publikacích je pokládána za součást každého druhu nadání.
- Vůdcovství ve společnosti – Schopnost dobrého vedení lidí a komunikace.
- Mechanické (zručné) schopnosti – Spojeny s talentem v umění – prostorová představivost, cit pro detail.
- Talent v krásném umění – Především ve výtvarném, hudebním, hereckém a tanečním nadání.
- Psychomotorická schopnost – Pohybové vlohly, nadání na sporty.
- Jednotlivé druhy nadání se propojují a jsou mezi nimi spojitosti nebo se vzájemně doplňují.

(Machů, 2010)

Formy nadání

Nadání má minimálně dvě formy, a to sice formu intelektovou projevující se například nadáním na matematiku a formu neintelektovou, tato forma se objevuje spíše u nadání sportovního, či uměleckého.

1.3.2 INTELIGENCE

Jelikož se zde bavíme o nadaných dětech, tedy i o dětech, které mají IQ vyšší než je 125/130, je vhodné vysvětlit, co to inteligence a IQ je.

Pro inteligenci existuje velká spousta definic. Například je inteligence definována jako „obecná schopnost lidí používat rozum: přemýšlet, řešit problémy, učit se, přizpůsobovat se novým životním podmínkám“ (prof. Tomáš Urbánek, ředitel Psychologického ústavu AV ČR)“ (Stehlíková, 2018, s. 24).

Určení inteligence se měří pomocí testů inteligence, například Wechslerův test. Pedagogové či rodiče mohou u dítěte sledovat bystrost, předčasný vývoj i zvidavost – tyto indicie vedou k identifikaci nadaného dítěte.

Nejlepším nástrojem, kterým můžeme měřit inteligenci, jsou například psychometrické testy, avšak tyto testy nezachycují celou skutečnost. Nemají totiž potřebnou přesnost pro určení celého fungování mozku nadaného dítěte (Stehlíková, 2018).

Faktor g^1 – Korelace mezi IQ a faktorem g byla tedy prokázána, roli v rychlosti zpracování, ale kromě inteligence samotné hrají ještě: pozornost, krátkodobá paměť a psychický stav jedince, které je potřeba ve výsledném skóre zohlednit, stejně jako fakt, že někteří jedinci mají inteligenci nesourodou (Stehlíková, 2018).

1.3.3 TALENT

Talent je vnímán spíše jako vysoká úroveň specifických schopností, ke kterým se přidá originalita a tvořivost. Talent se objevuje v oblastech uměleckých a sportovních, zkrátka tam, kde se podává určitý výkon (Lechta, 2010).

Definice – „Soubor schopností umožňujících dosáhnout nadprůměrné výkony“ (Hartl, 1993, s. 207).

---

¹ „Spearman prosazoval teorii, že všechny intelektuální faktory mají jeden jediný společný faktor, zvaný „ g faktor“ – obecný faktor stejně tak jako množství specifických neboli „ s “ faktorů.“ (Mensa, Časopis Mensy České Republiky, 2008, ISSN 1211-8877[online] citováno dne 25.4.2021 z <https://casopis.mensa.cz/veda/g-faktor.html>)

G faktor se dotýká všech mentálních schopností jedince a předurčuje jeho výkonnost. Dle Spearmana by měl být určitým druhem „zrcadla“ inteligence jedince. G faktor je tedy jakousi obecnou inteligencí, která je primární příčinou pozitivních relací mezi výsledky různých IQ testů. (Mensa, Časopis Mensy České Republiky, 2008, ISSN 1211-8877[online] citováno dne 25.4.2021 z <https://casopis.mensa.cz/veda/g-faktor.html>)

„Talent definujeme jako vysokou úroveň schopností, především speciálních. O talentu hovoříme na základě výsledků činností člověka, které se vyznačují novostí, originalitou přístupu“ (Fořtíková a Fořtík, 2007, s. 12).

Společné znaky talentu a nadání

- Předčasně zralé děti, buďto fyzicky, či psychicky.
- Není nutná dopomoc dospělého nebo rodiče k zvládnutí jejich oboru, ve kterém se projevují.
- Potřeba vyniknout v oblasti, ve které jsou nadané, či talentované, věnují činnosti veškerý volný čas bez jakéhokoli nátlaku.

(Lechta, 2010)

1.3.4 ROZDÍL MEZI TALENTEM A NADÁNÍM

Mezi těmito dvěma pojmy jsou jak kvalitativní, tak kvantitativní rozdíly.

Kvantitativní rozdíl: talent je většinou definován jako vysoký stupeň nadání.

Kvalitativní rozdíly:

- Geneticky-vývojové hledisko – nadání je oproti talentu považováno za vrozené.
- Obsahové hledisko – nadání je relevantní používat ve vztahu k vědám a přírodě, talent v humanitním oboru.
- Stupeň všeobecnosti – nadání je bráno jako všeobecná inteligence, talent jako úzce vymezené schopnosti.

(Hříbková, 2009)

1.4 NADANÍ ŽÁCI

Nadání není možné posuzovat jen podle výsledků IQ testů, avšak dle odborníků tvoří intelekt základ pro rozumové nadání.

Kritéria intelektového nadání, která zpracoval F. Gagné, podle výsledného inteligenčního kvocientu, jako „metricky založený systém“ podle IQ skóre:

- „Mírně nadaní tvoří asi 10% celkové populace, mají IQ vyšší než 120.
- Středně nadaní jedinci s IQ 135 a více tvoří asi 1% celkové populace.
- Vysoce nadaní mají IQ vyšší než 145 a je jich jen 0,1%.
- Výjimečně nadaní s IQ 155 a více tvoří v populaci jen 0,01%.
- Extrémně nadaní s IQ nad 164 tvoří celkově 0,001% populace.“

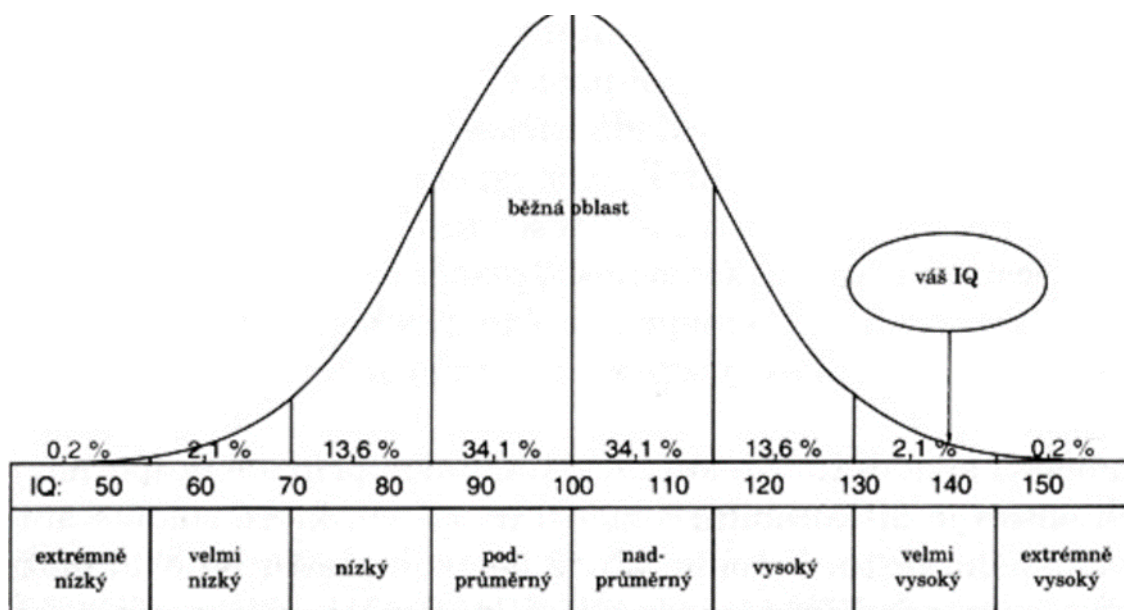
Naopak S. M. Norby uvádí lehce jiné stupně intelektového nadání:

- „Bystrý jedinec – IQ 115 a více (výskyt v populaci 1 : 6-1 : 44).
- Nadaný jedinec – IQ 130 a více (1 : 44-1 : 1 : 1 000).
- Vysoce nadaný jedinec – IQ 145 a více (1 : 1 000-1 : 10 000)
- Výjimečně nadaný jedinec – IQ 160 a více (1 : 10 000-1 : 1 000 000).
- Velmi vysoce nadaný jedinec – IQ 175 a více (1 : 1 000 000).“

(Fořtíková a Fořtík, 2007, s. 14)

Rozdělení inteligence populace znázorněné podle Gaussovy křivky:

„Z grafu vyplývá, že inteligence většiny obyvatelstva (68,2%) se pohybuje kolem průměru v pásmu podprůměrné a nadprůměrné inteligence. Méně lidí v oblasti nízké a vysoké inteligence (33,2%), ještě méně v oblasti velmi nízké a velmi vysoké inteligence (4,2%) a pouze zlomek lidí se nachází v pásmech extrémně nízké a vysoké inteligence (0,4%). Obyvatel s nízkou a velmi nízkou inteligencí je oproti předpokladu Gaussovy křivky poněkud více, protože inteligence části z nich byla snížena v důsledku onemocnění nebo nehody.“
(Mensa, Časopis Mensy České Republiky ,2008, ISSN 1211-8877[online] citováno dne 25.4.2021 z https://casopis.mensa.cz/veda/inteligence_a_jeji_mereni.html)

Mensa, Časopis Mensy České Republiky ,2008, ISSN 1211-8877[online] citováno dne 25.4.2021, dostupné z https://casopis.mensa.cz/veda/inteligence_a_jeji_mereni.html

1.4.1 CHARAKTERISTIKA NADANÝCH DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

U dětí předškolního věku se objevuje převážně nadání takzvané latentní. Latentní nadání znamená, že jsou děti spíše „všeobecně nadané,“ nemají tedy přímou vyhraněnost zájmů. A „*disponují vysokým osobnostním potenciálem a často akcelerovaným vývojem v jedné nebo i ve více složkách osobnosti*“ (Mertin, Gillernová, 2003, s. 148).

Na začátek je nutné si uvědomit, že nadané děti nejsou stejnorodá skupina, proto taky každý seznam charakteristik nadaného dítěte upozorňuje, že se nejedná o stoprocentní vodítko. Veškeré identifikační pokusy je nutné doplnit o další možné diagnostické nástroje, s jejichž pomocí máme mnohem přesnější možnosti měření.

Charakteristické znaky a poznatky týkající se forem, podob a projevů nadání se nemusí vždy u dítěte objevovat souběžně nebo ve stejné intenzitě.

Tyto seznamy, které charakterizují nadaného žáka, jsou předávány pedagogům či rodičům, aby byli schopni zběžně odhalit nadání žáka (Fořtíková a Fořtík, 2007).

Nadané děti je nutné charakterizovat dle jejich celkového vývoje. Učitelé jsou ve většině případů schopni rozeznat nadání, avšak dochází i k problému, kdy učitelé identifikují pouze jeden typ nadání, ve většině případů jde o nadání v oblasti logického myšlení, intelektové zvědavosti, porozumění a výborných školních výsledků (Freeman, 2004).

Z tohoto důvodu je důležité, aby učitelé věděli, na jaké charakteristiky a projevy v chování se mají zaměřit a více soustředit.

Dalším důležitým faktem ke zmínění je ten, že se bavíme o dětech předškolního věku, a proto je předpověď jejich budoucího vývoje spíše pravděpodobností, v budoucnu bude děti ovlivňovat ještě velká řada faktorů.

Vhodné je tedy pro děti předškolního věku užívat označení „nadané (talentované) chování dítěte,“ oproti přímému označení „nadané dítě.“

„Je totiž známo, že setrvalé pozitivní označování dětí, a to od nejútlejšího věku, je problémem, který může promítat do vývoje sebepojetí dítěte a do sourozeneckých vztahů v rodin.“ (Mertin, Gillernová, 2003, s. 148).

„Mezi typické charakteristické znaky nadaných žáků podle různých autorů (např. Clark, 1997; Colangelo a Davis; Coleman a Cross,; Davis a Rimm, 2004) zpravidla patří následující:

- *vysoce logický způsob myšlení,*
- *systemové zpracování informací, schopnost třídit a kategorizovat,*
- *rychlé pochopení celku, vhled,*
- *hledání a odhalování souvislostí mezi myšlenkami, událostmi a předměty,*
- *vytrvalost při zvládnání logicky náročnějších úkolů, dlouhodobá koncentrace pozornosti,*
- *dobrá základna znalostí v určitých oblastech,*
- *upřesňování nového a složitého,*
- *zvědavost, schopnost samostatného vyhledávání informací,*
- *verbální schopnosti nebo schopnosti vizuálně-prostorového myšlení,*
- *tvořivost, imaginace,*

- *sofistikované zájmy,*
- *smysl pro humor.“*

(Knotová a kolektiv, 2014, s. 132)

Pro upřesnění je však důležité si uvědomit, jak už bylo připomenuto, že skupina nadaných žáků není stejnorodá a ne u všech dětí se projevují stejným způsobem stejné charakteristiky. Neznamená tedy, že by dítě, které nevykazuje tyto projevy, s jistotou nepatřilo do skupiny nadaných. Tyto znaky se mohou projevovat různým způsobem a mohou být ovlivněny nejen sociálním a vzdělávacím prostředím, ale i momentální situací, ve které se dítě nachází.

Tyto projevy a charakteristiky se u některých dětí mohou objevovat již v raném vývoji, naopak u jiných až později (Knotová a kolektiv, 2014).

1.4.2 PROJEVY NADANÝCH DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Již u nadaných dětí v předškolním věku se objevují určité projevy, tyto projevy se liší od běžné interakce vrstevníků.

Jemná a hrubá motorika

Dítě se v této oblasti projevuje buď předčasným vývojem, nebo naopak opožděným. Při předčasném vývoji brzy sedí, leze a má zájem o své okolí, brzy kreslí. V pozdějším věku mají zájem o písmenka, opisování slov. Při opožděném vývoji mají naopak problémy s grafomotorikou i s koordinací pohybů, jsou nešikovné. Toto souvisí s nerovnoměrným vývojem.

Kreativní oblast

Dítě je velmi nápadité, je zaujaté svou vlastní hrou, zaměřuje se na detail a využívá fantazii. Pokud si vybere jednu věc, většinou ji kreslí, zajímají ho písničky a básničky s touto tematikou, dohledává možnosti využití a souvislosti s daným předmětem. Při výtvarných

činnostech využívá pestrosti barev, je nápadité, má v oblibě humor, kterému vrstevníci nerozumí.

Intelektová oblast

Nadané děti jednotlivá čísla a písmena rozeznávají zhruba od 2 let, nedokáží však číst, protože jejich mozek není na tuto činnost ještě zralý. Číst, psát a počítat dokáží bez větších problémů v předškolním věku, kdy dojde k propojení a spolupráci pravé a levé hemisféry. Již v předškolním věku si dokáží zapamatovat daná fakta, vytvářet složitější matematické operace. Jsou velmi zvědavé, často pokládají otázky Proč?, Jak? A jejich zvědavost se objevuje i například v oblasti sociální.

Oblast řeči

Jejich řeč se vyznačuje velkou slovní zásobou, mluví velmi brzy, spojují do složitějších vět, nová slova si rychle osvojí a používají v běžné řeči. Milují vyprávění příběhů, pohádky a příběhy umí převyprávět, případně si vymyslet vlastní příběh.

„Nadané děti jsou schopny polemizovat s dospělými a trvat na „řádném“ vysvětlení, pokud něčemu nerozumějí. V řečových projevech takového dítěte se můžete setkat s tím, že dítě často používá metafory a analogie. Dítě řekne, že mech na stromě vypadá jako dědečkovy vousy, mraky utíkají jako o závod apod“ (Mertin, Gillernová, 2003, s. 151).

Sociální oblast

Typickými znaky v této oblasti jsou: velká sebejistota, dítě nemá problém vystupovat před publikem, zdatnost v komunikaci mu usnadňuje dovednosti ve vrstevnické skupině, rádo vede skupinové hry, pomáhá ostatním dětem vyřešit problémy, ale špatně snáší autority, neumí přijímat pochvalu ani kritiku. Kamarády vyhledává mezi staršími dětmi. Ve školkách bývá oblíbené, ve školním kolektivu však již oblíbenost ztrácí a bývá vyčleňováno z kolektivu.

Specifické oblasti

Všechny malé děti rády zkusí nové věci, u nadaných dětí je však zajímavé to, že se dokáží dlouho soustředit na jednu činnost, mají smysl pro rytmus, jsou pohybově šikovné, nebojácné, například dokáží brzy jezdit na kole nebo plavat.

„Obecně můžeme konstatovat, že u některých nadaných dětí tohoto věku je již patrné jejich směřování k intelektovým, uměleckým nebo pohybovým aktivitám, i když naše jistota ve správnost takového odhadu směru jejich dalšího vývoje nadání nemůže být ještě zdaleka stoprocentní“ (Mertin, Gillernová, 2003, s. 152).

Velice zajímavá teorie, jak definovat nadané žáky, je dle S. Winebrennerové, která říká, že tyto děti je možné charakterizovat jak po stránce pozitivní, tak zároveň negativní. Ne vždy totiž nadané dítě mají rodiče takzvaně „za odměnu“ a že s projevy vysokého nadání přicházejí i slabé, problémové stránky dítěte například v oblasti výchovné, či vzdělávací.

Pro příklad jsou zde zmíněné některé body spadající pod pozitivní ohled nadání:

- Dítě je nadměrně vyspělé v jakémkoliv směru učení a výkonu
- Tyto děti jsou v některých oblastech významně napřed, v jiné jsou naopak adekvátně ke svému věku, či naopak opožděné – takzvaný asynchronní vývoj.²
- Ve většině případů se objevuje s ohledem k věku široká slovní zásoba, či vyspělý verbální projev.
- Vypozorována byla také neskutečná paměť.
- Nové věci se učí oproti normálu až neuvěřitelně rychle.
- Oproti svým vrstevníkům nadané děti zvládají složitější myšlenkové operace.

---

² Jako příklad k tomuto bodu mám chlapce ze své praktické části. Chlapec ve čtyřech letech plynule čte a s chybami píše, avšak samoobsluha je jeho velkou slabinou.

- Překvapující u těchto dětí je také fakt, že mohou mít sofistikovaný humor a touhu se podělit o vše, co vědí. Také mívají zvýšený smysl pro spravedlnost, morálku a fair play, příkladem je zájem o globální problémy. Toto souvisí s vyšší přecitlivělostí, či vznětlivostí, zaujatostí a pohlcení vykonávanými aktivitami a myšlenkami.
- Další zajímavostí je, že dokáží rozpoznat vzorce, vztahy a souvislosti, které ostatní nezpozorují. Přicházejí také s takzvanými lepšími způsoby, jak vyřešit určité situace, či věci – tyto své návrhy prezentují a navrhují buďto vrstevníkům, učitelům nebo dospělým – avšak ne vždy úplně vhodným způsobem.
- Pro svou vysokou zvědavost o všem, co se kolem nich děje, kladou časté a nekonečné otázky.
- U nadaných dětí můžeme vyzorovat zájem o neobvyklé zájmy a koníčky.
- Nejraději pracují nezávisle, dokonce až samostatně.

(Fořtík, Fořtíková, 2007)

I v předchozích bodech se občas objevovaly případy, ke kterým spadají i slabé stránky, problémy. Nadané děti se v některých ohledech mohou projevat i negativně, například:

- Pracují nedbale, odmítají připravenou, či požadovanou práci.
- Nevyhovuje jim práce podle tempa třídy, společnosti, v těchto případech jsou nervózní. Toto vzniká z důvodu, že nadaní žáci občas tempo třídy považují za nedostatečně aktivní nebo nastává problém, když nevyozorují pokrok v práci.
- Nevyhovuje jim stereotyp – protestují vůči rutinní, či předvídatelné činnosti. Stávají se poté „třídním šaškem,“ „hrají divadlo“ a tím vyrušují třídu.
- Pro každou činnost nebo skutečnost vyžadují vysvětlení – „proč se mají věci vykonávat určitým způsobem,“ poté kladou choulostivé otázky.
- Jsou takzvaní snílci, sní během dne.
- Odmítají se podřizovat, odmítají jakékoliv příkazy – určená práce, povinné činnosti. A odmítají přijmout kritiku, jsou vůči ní choulostivé a plačtivé.
- Bývají panovačné, netolerantní k nedokonalosti své nebo někoho jiného.

(Fořtík, Fořtíková, 2007)

1.4.3 PROBLÉMY NADANÝCH ŽÁKŮ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Problémy nadaných dětí v předškolním věku jsou v psychologii nazvány jako tzv. vývojové nevyrovnanosti.

Nejzákladnějšími jsou:

- Intelektově-psychomotorická nevyrovnanost vývoje – jde o disproporci mezi časným a rychlým projevem čtení a problémy v grafomotorice. Toto se objevuje více u nadaných chlapců než dívek. Zřetelněji se toto projevuje po nástupu do školy a ústí až v problémy při nácvičku psaní.
- Intelektově-emoční nevyrovnanost vývoje – u tohoto problému se projevuje disproporce mezi inteligenčním vývojem a emočním vývojem nadaného dítěte. Při tomto problému se projevují děti přehnaně, například velký strach ze tmy, samoty, nutnost nepřetržité přítomnosti matky, o čemž se mluví jako o emoční nezralosti s ohledem k věku dítěte.
- Intelektově-verbální disproporce – dítě není schopno adekvátně vyjadřovat své potřeby, přání a například myšlenky, které jsou ale s ohledem na jeho vrstevníky pokročilé. Dítě se díky svému projevu nezobrazuje jako bystré, a proto okolí o něm nepřemýšlí jako o nadaném. Psychologové tento problém, či nevyrovnanost považují za nejvíce nebezpečnou, protože vede k situaci, kdy dítě není vnímáno jako nadané, protože je obtížně rozpoznatelné, a z toho důvodu není rozvíjeno v souladu s jeho potenciálem.
- U těchto dětí dochází také k problémům se spánkem, což se nejvíce jeví rodičům nadaného již od útlého věku. Děti jsou více aktivní a vitální, dokonce spánek považují za „ztrátu času.“ Tyto děti nejen odmítají odpolední spánek, ať už doma nebo v mateřské škole, ale celkově mají problém s usínáním. Jejich spánek je krátkodobý.
- Tendence hledat si jak mezi svými vrstevníky, staršími dětmi, tak mezi dospělými partnera ke komunikaci a diskuzím může být také problémem. Tyto děti by chtěly

komunikovat o složitých tématech, jako jsou například vážné filosofické problémy, například Bůh, vesmír, smrt. Kvůli závažným a těžkým tématům nenacházejí pochopení pro diskuzi. Pokud se dětem nedostane pochopení, vyhledávají tyto konverzace s dospělými, či staršími dětmi mimo svůj rodinný kruh. Tyto děti mluví nezvyklou „dospělou“ mluvou a tímto způsobem pokládají i otázky, což se bije s jejich dětskou naivitou a emoční nezralostí a podílí se na vytváření specifického obrazu dítěte.

(Mertin, Gillernová, 2003)

1.4.3.1. Co nadané děti potřebují?

Bohužel mnoho lidí vnímá své vlastnosti, poruchy a psychické problémy jako věc, která se nedá změnit, která tak je a nic s tím není možné udělat. Vnímají takto i například intenzivní emoce nadaného dítěte a nedá se jeho chování takzvaně ovládat (slovo ovládat je zde ve významu potlačení a normalizace). Záleží tedy na zvolení metod tréninku. Rozvíjet se dají nejen kognitivní dovednosti, ale také dovednosti psychologické. Je třeba si uvědomit, že rozvoj psychologických dovedností vyžaduje pouze více času.

Lidský mozek je tvárný a plastický a vyvíjí se v průběhu celého života, proto u dětí předškolního věku nemůžeme očekávat, že dokáží zvládat své emoce a být emočně zralé.

Převážně mozek nadaných dětí vykazuje velkou schopnost mozkové plasticity. U nadání se objevuje dyssynchronie – nesoulad ve vývoji dítěte (v ohledech inteligenčních, psychomotorických, emocionálních a sociabilních). K tomuto však nemusí dojít, pokud je dítě včas odhaleno jako nadané a budoucí práce s dítětem je k tomu přizpůsobena. Dyssynchronie vzniká hlavně z důvodu, že je přeceňována složka kognitivní na úkor ostatních složek osobnosti dítěte. Dítě je tímto nesouladem dotčeno a vysoká citlivost mu způsobuje mnoho bolesti, protože neví, jak s ní nakládat a zacházet. V dětství je však stále mnoho prostoru pro vyrovnaný vývoj.

Nadaný žák velice pociťuje jak emoce pozitivní, tak negativní, velmi záleží také na prostředí. Děti, které jsou nadané, pociťují svou odlišnost a rozdíly od ostatních dětí, a to jak duševně, rozumově, tak i citově. Také pociťují neporozumění a nepochopení, co v nich je a co dokáží. Pokud se nadaný odváží popsat své nejosobnější pocity, popíše je, jako kdyby toužil po raji

a nikdy ho nezažil, což francouzská psycholožka pojmenovala výrazem „nevýslovný vnitřní zármutek.“ Touha po ráji v tomto případě nejspíše znamená být sám sebou, porozumět sám sobě, žít ze sebe, a to bez nátlaku společnosti, která vyžaduje začlenění a přizpůsobení se. Chtění dělat to, co je baví a naplňuje (Stehlíková, 2018).

Maslowova pyramida potřeb

Maslowova pyramida potřeb je soustava lidských potřeb, které jsou uspořádané od nejnižších potřeb po nejvyšší. Tato pyramida je všeobecně známá.

Seberealizace je potřeba naplnit své schopnosti a lidství. Pokud mají lidé možnost seberealizace, jsou poté tvořiví, autentičtí, zaměřeni na řešení problémů a autonomní – nepřijímají vnější autority.

U nadaných dětí se stává, že jsou rodiče nešťastní, neboť jejich děti přehlížejí tělesné potřeby, jako je například hygiena, spánek, sebeobsluha. Tyto děti jsou nejvíce zaujaté svými myšlenkami a činnostmi, že si nevzpomenou na fyziologické potřeby jako je hlad, žízeň nebo použití toalety. Naopak usilují a vyžadují uspokojování vyšších potřeb – láska a přijetí. Mohou vyžadovat i naplnění potřeby úcty. Tyto tendence se objevují už v dětském věku (Stehlíková, 2018).

Maslowova pyramida lidských potřeb - Filozofie úspěchu. Co je filozofie úspěchu? - Filozofie úspěchu [online]. Copyright ©2011 [cit. 27.06.2021]. [Dostupné z: https://www.filozofie-uspechu.cz/maslowova-pyramida-lidskych-potreb/](https://www.filozofie-uspechu.cz/maslowova-pyramida-lidskych-potreb/)

1.4.4 RODINA NADANÉHO ŽÁKA

Prvním podnětem pro správný vývoj dítěte jsou stabilní rodinné vztahy, dítě musí cítit pocit bezpečí a jistoty (Mudrák, 2015).

Nezkušené rodiče může nadané dítě zaskočit, zahlcuje je otázkami a oni se mohou cítit vyčerpaní. Na děti podle jejich charakteristických znaků také příliš neplatí autorita a rozkazy, proto rodič potřebuje mnoho trpělivosti, aby dítěti měl možnost vše vysvětlit a komunikovat s ním, potom je dítě ochotné spolupracovat. Děti potřebují vzájemný respekt a komunikaci.

Rodičům může v podpoře jejich nadaných dětí pomoci, když se sdružují v rodičovských skupinách, kde si mohou navzájem předat zkušenosti, ujistit se, že jejich podpora dítěte je v pořádku a mohou sdílet své vlastní zkušenosti. Dalším důležitým faktorem není jen komunikace s rodiči se stejnými zkušenostmi, ale převážně také komunikace s učiteli, a to i pedagogy v mateřské škole. Rodiče z vlastní iniciativy mohou dokonce pomoci učitelům při přípravě výukových materiálů (Fořtíková a Fořtík, 2007).

Aby vývoj nadaného dítěte byl efektivní, je nutná spolupráce rodičů.

Jednou z možností podpory vývoje rodiny je pestrý rodinný program ve volném čase. Dítě, které je nadané, je, jak jsem již zmiňovala, velice zvědavé a rádo se dozvídá nové informace a obohacuje se v určitých oblastech.

Mnoho rodičů, kteří doma mají nadané dítě, říká, že v době předškolního věku neměli žádný volný čas a dítě je plně zaměstnávalo (Mertin, Gillernová, 2003).

Za rizikové jsou považovány především ty situace, kdy rodiče neposkytují nadanému dítěti přiměřený model na výkon orientovaného chování (Butler-Por, 1993), nebo je právě naopak na dítě kladen příliš velký důraz a nátlak na výsledky. Toto chování vede k tomu, že dítě odmítá podávat jakýkoli výkon a je vnímáno jako kontrolované (Mudrák, 2015).

1.4.5 NADANÉ DÍVKY X NADANÍ CHLAPCI

Nadané dívky a nadaní chlapci se liší. Dívky mají po většině případů tendenci své úspěchy a nadání přisuzovat štěstí a náhodě, dále mají z důvodu socializace převážně v dospívání problém spojit a skloubit svou feminitu s nadáním. Toto je nejčastěji přisuzováno stereotypům ve společnosti a do jisté míry to může ovlivnit u dívek budoucí výběr povolání, omezuje je výběr těch typů povolání, která jsou považována spíše za mužské. U žen s mimořádným nadáním byla vyzorována zvýšená hladina testosteronu (Knotová a kolektiv, 2014).

Colangelo a Kerr (1991) zjistili, že nadaní chlapci mají trojnásobnou převahu v perfektních výkonech v oblastech matematických a v přírodovědných vědách. Během předpubertálního věku se u nich zjistila nižší hladina testosteronu než u běžných vrstevníků. Intelektivně nadaní chlapci bývají v mladším věku přecitlivělí³, proto občas bývá odložen jejich nástup do školní docházky. Později však dochází k případům, kdy svou citlivost skrývají kvůli očekávání rodiny a společnosti. Málokdy zaujímají vedoucí pozice nebo se angažují ve školních aktivitách (Lechta, 2010).

1.5 ROZDÍL MEZI NADANÝM A BYSTRÝM ŽÁKEM

Jak jsem již výše uváděla charakteristiky nadaných žáků, někteří učitelé mají tendenci tyto projevy chování zaměňovat s charakteristikami těch dětí, které nadané nejsou. Jsou spíše bystré a šikovnější (Cvetkovič-Lay, 1998, cit. Laznibatová, 2003).

Ať už jde tedy o žáka nadaného, či bystrého, každý z těchto dětí vyžaduje odlišné přístupy, tedy i vzdělávací, protože obě skupiny mají odlišné specifické vzdělávací potřeby.

Je tedy opravdu důležité tyto děti od sebe rozlišit.

Nejedná se pouze o hodnoty IQ, nadané dítě a dítě bystré je rozdílné i v chování, vlastnostech a vystupování.

---

³ Tuto skutečnost jsem měla možnost vyzorovat během svého výzkumu do praktické části, rodiče i pedagogové těchto tří nadaných chlapců potvrdili, že jsou tyto nadaní jedinci přecitlivělí.

Tato tabulka může vést učitele tomu, jaké jsou rozdíly mezi bystrým a nadaným žákem a jejich charakteristiky:

Bystrý	Nadaný
Umí odpovídat	Klade další otázky
Zajímá se	Je zvědavé
Má dobré nápady	Má neobvyklé nápady
Odpovídá na otázky	Zajímá se o detaily, rozpracovává, dokončuje
Je vůdcem skupiny	Je samostatný, často pracuje sám
Jednoduše se učí	Většinu už zná
Mezi vrstevníky je oblíbený	Víc mu vyhovuje společnost starších dětí
Chápe významy	Dělá závěry
Přesně kopíruje zadaná řešení	Vytváří nová řešení

(Knotová a kolektiv, 2014, s. 133)

1.5.1 NESPRÁVNÉ DIAGNÓZY – RIZIKOVÉ SKUPINY

Při nedostatečné znalosti zmíněných charakteristik a projevů chování může docházet k zaměnění nadání nejen s bystrým žákem, ale také například s problémovým chováním, či dokonce k chybné diagnostice syndromu ADHD, z důvodu již zmíněných negativních projevů. Při prvním pozorování je totiž těžké určit pravou příčinu žákova netradičního chování a projevování. Dalšími důvody k záměně je žákova nápadná senzitivita, netrpělivost, zvýšená motorická aktivita nebo dokonce negativismus.

Pokud jsou tyto projevy spíše situační, či proječovány jen při určitých aktivitách, nejedná se pravděpodobně o poruchu nebo dysfunkci, ale je důležité zvážit otázku možného nadání.

Některé děti však naopak nevykazují typické znaky nadání – tyto skupiny žáků jsou tedy rizikové. Jejich rozumový a inteligenční potenciál může být maskován, důvodem kamufláže

může být osobnostní ladění, nízké sebevědomí, nevhodné učební postupy nebo nedostatečně podnětné učivo a to tedy i v mateřské škole, dokonce i klima třídy, neidentifikovaná porucha učení a rodinné problémy.

Největším problémem této skupiny je tedy fakt, že jejich schopnosti nejsou dostatečně rozpoznány ani rozvíjeny.

„Mezi nejčastější rizikové skupiny se obvykle řadí nadaní žáci s handicapem, časní čtenáři, nadané dívky a podvýkonní žáci“ (Knotová a kolektiv, 2014, s. 134 - 135).

„Lidé s dvojí výjimečností jsou jedinci s mimořádnou schopností, která je spojená s určitým handicapem. Z části je lze zařadit ke skupině podvýkonných.“

Za jedince s dvojí výjimečností jsou považováni zejména nadaní:

- *s poruchami sluchu;*
- *s poruchami zraku;*
- *s fyzickým či dalším zdravotním handicapem;*
- *se specifickými vývojovými poruchami učení;*
- *s poruchou pozornosti a aktivity (ADHD, ADD);*
- *s poruchou autistického spektra (nejčastěji Aspergerovým syndromem);*
- *s poruchami řeči (zejména vývojovou dysfázií);*
- *s mentální retardací (u neintelektových druhů nadání);*
- *se sdruženými poruchami.“*

(Aktuální číslo a archiv. Úvod [online]. citováno dne 25.4.2021 Dostupné z: <https://www.talentovani.cz/aktualni-cislo/cislo-2-rocnik-vi-2017>)

1.6 MÝTY A PŘEDSUDEKY O NADANÝCH

Mýty byly často důvodem, proč se lidé obávali své nadání přiznat a využívat.

Laznibatová (2007) říká, že někteří rodiče se obávají, či nechtějí přiznat nadání jejich dětí dodnes, nechtějí na dítě také zbytečně upozorňovat v podpoře jejich zájmů. Zejména v předškolním věku dochází k problému, že rodiče své nadané dítě nepodporují, či dokonce tlumí.⁴

Argumentem rodičů k jejich jednání je dle jejich názoru fakt, že nechtějí, aby se jejich nadané dítě později ve školní docházce nudilo nebo jim jejich odlišnosti takzvaně braly dětství (Havingerová, 2011).

Zde jsou uvedené příklady konkrétních mýtů:

- Nadaní se dokáží uplatnit bez pomoci a podpory svého okolí.
- Nadaní si vystačí sami, jsou to samotáři.
- Je pro ně příjemné, když jsou pro své vrstevníky dávaní za vzor a musejí být zodpovědnější než vrstevníci, tudíž za ně také zodpovídat.
- Pouze nadaní rodiče mají i nadané děti.
- Nadaní nemohou mít žádné problémy.
- Nadaní jsou schopní a úspěšní v praktickém životě a musejí být stejně dobří ve všech oblastech – jak jsem sama poznala, nadané děti v předškolním věku mají velký problém například v sebeobsluze, jako takové.
- Nadaní jsou sociálně nepřízpůsobiví.
- Nadaní jsou poslušní, spořádaní a „umějí se chovat.“

(Havingerová, 2011)

Jedním z rozšířených mýtů je ten, že pokud se bavíme o nadaném dítěti, mluvíme v tuto chvíli o prototypu dokonalého a bezproblémového dítěte.

---

⁴ Tento problém se nachází i u jednoho z dětí, které se objevuje v mé praktické části, jeho matka nechce, aby byl jiným, proto se jeho nadání snaží tlumit.

1.7 LEGISLATIVA KE VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH ŽÁKŮ

RVP PV + vyhláška 27/2016 Sb. zaručuje žákům vykazujícím nadání vytvoření podmínek k rozvoji jejich schopností v běžné třídě. Příkladem je IVP mimořádně nadaného žáka, který vychází z diagnostiky školského poradenského zařízení. Obsahuje údaje o poskytování péče, vzdělávací model, například upravený obsah vzdělávání, časovou dotaci. Na základě mimořádných výstupů může být rodičům navržen předčasný nástup do ZŠ. MŠ je povinná zajistit realizaci podpůrných opatření pro rozvoj potenciálu nadaných dětí.

1.8 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH ŽÁKŮ

„Prokázalo se totiž, že začít systematicky pracovat na rozvoji nadání dítěte až ve školním věku, který se považoval pro rozvoj nadání za relevantnější, je již pozdě“ (Mertin, Gillernová, 2003, s. 141).

Je tedy potřeba rané identifikace, a to již v předškolním věku, jak je již v mé práci zmiňováno.

U dětí s nadáním je důležitá dlouhodobá a intenzivní péče, způsob vzdělávání může totiž také rozhodnout, a to významně, o jeho budoucím profesním zaměření. V opačném případě, při použití špatného/nehodného vzdělávacímu přístupu, může u žáka dojít k celoživotní negativní zkušenosti. Nevhodný vzdělávací přístup může ovlivnit postoj k učení a znesnadnit, či dokonce znemožnit jeho další cestu k jeho rozvoji schopností.

Nevhodné přístupy ke vzdělávání nadaných jsou ty, které upřednostňují dril dětí, memorování a mechanické opakování činností. Také ty, které nerespektují vědomostní a kognitivní akceleraci žáka. Naopak *„každý vzdělávací program pro nadané by měl podporovat různé způsoby získávání znalostí a vědomostí, měl by vycházet ze schopnosti žáků porozumět novým poznatkům, vztahům i souvislostem mezi nimi, měl by umožňovat budování vztahové sítě mezi vzájemně propojenými koncepty, jež přesahují do různých oblastí. Je také důležité, aby každý takový program kladl důraz na využívání náročnějších vzdělávacích materiálů, aby často využíval metody zkoumání a objevování, řešení problémů a tvořivého myšlení“ (Knotová a kolektiv, 2014, s. 139).*

S ohledem na sociální a emoční stránku vzdělávání nadaných je potřeba dbát na bezpečnost, co nejmenší omezování, ale zároveň strukturovanost vzdělávacího programu. Respektování odlišností ve schopnostech a podpoře k dobrým sociálním vztahům s vrstevníky (Knotová a kolektiv, 2014).

„Efektivitu každého vzdělávacího programu pro nadané je nutné sledovat a pravidelně vyhodnocovat, případně modifikovat tak, aby lépe vyhovoval potřebám konkrétního žáka“ (Knotová a kolektiv, 2014, s. 140).

1.8.1 ROZVÍJENÍ POTENCIÁLU NADANÝCH DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Neexistuje správná definice toho, jak nadání správně rozvíjet, ve všeobecné rovině se dá říci, že většina vzdělávacích programů usiluje o rozvíjení tvořivosti, vytrvalosti, zvědavosti a nakonec schopnost řešení problému.

Nejdůležitější pro nadané děti v předškolním věku je nadání rozvíjet. Velkou výhodou v předškolním věku je, že většinu her, úkolů a metod pro rozvíjení nadání, či úkolů určených pro nadané děti můžeme využít i pro práci s ostatními dětmi v lehčí variantě, či obměně. Další výhodou, kterou v rozvíjení nadaných dětí v předškolním věku nacházíme, je, že úkoly jsou zaměřeny velice globálně, tedy ne speciálně, jak to bývá ve starším školním věku. Tyto aktivity se zaměřují převážně na rozvoj sociálních dovedností, tvořivosti a emoční rozvoj nadaného.

Výhodou tohoto postupu je, že se zaměřují nejen na silné stránky, ale naopak i na slabé stránky jedince.

Vhodné jsou pro tyto děti také obohacující programy, které rozšiřují jejich všeobecný přehled, zvyšují jejich znalosti v konkrétní oblasti, stimulují rozvoj osobnosti, protože uspokojují jejich potřeby a vyhovují jejich běžně rychlejšímu tempu učení.

Dalším postupem, však méně efektivním, jsou situační úkoly, které se dětem zadávají příležitostně, když je během dne čas. Tento způsob však dává o dost více prostoru pro nesystematičnost.

Existuje také velká řada zásobníků pro tyto zmiňované úkoly, které mohou paní učitelky v mateřských školách využít.

Při výběru aktivit je nutné si všimnout několika skutečností; u úkolů je nutné, aby vlastnily rozvojetvorný efekt, nebyly příliš jednoduché a bylo možné aktivity obměňovat nebo obměňovat jejich stupeň obtížnosti (Mertin, Gillernová, 2003).

„Při výběru úkolů:

- *Vybíráme spíše komplexnější úkoly úzce zaměřené.*
- *Vybíráme úkoly s možností variace obtížnosti.*
- *Vybíráme úkoly s možností kooperativních i kompetitivních aktivit.*
- *Nebojíme se zadat „práci“ dětem domů. (Podrobněji viz Hříbková, 1999b)“*

(Mertin, Gillernová, 2003, s. 157)

Pro děti je taky důležité setkávat se s dospělými, či dalšími dětmi, aby se zamezilo uzavření se dítěte do sebe. Naopak ostatní je mají podporovat v socializaci a probouzet jeho zájem o okolní svět.

Jak je již výše zmiňováno, existují publikace a zásobníky pro učitele. Také je v dnešní době mnoho literatury pro rodiče, která obsahuje aktivity pro rozvíjení interakce mezi dítětem a rodičem a nabízí velké množství možných činností v domácím prostředí.

Většina rodičů zároveň řeší otázku, zda své dítě nedat do školy předčasně, před dovršením 6. roku života. Tato možnost je zákonem povolena, avšak nelze tuto volbu doporučit, ani zamítnout. Každé dítě je individuální a závisí na konkrétní situaci dítěte, jeho celkové zralosti, i jednotlivých složek osobnosti, které jsou posouzeny v pedagogicko-psychologické poradně. Dále je důležité probrat rodinné podmínky a situaci ve škole. Vhodné je také ujistit se, zda mají paní učitelky ve vybrané škole kladný vztah k předčasnému nástupu do školy a jsou kompetentní k tomuto rozhodnutí. Paní učitelky musí být také připraveny řešit možné problémy ohledně socializace dítěte mladšího věku (Mertin, Gillernová, 2003).

1.8.2 KOMUNIKACE

Pokud má být práce s nadaným dítětem v předškolním věku efektivní, je třeba se zamyslet nad způsoby komunikace:

1. Neautoritativní komunikace – Nadané děti v tomto věku berou narušení jejich vlastní autonomie jako křivdu. Proto pro ně není vhodný autoritativní styl vzdělávání, ani komunikace, neplatí na ně zákazy a příkazy. Tomuto stylu se brání útokem nebo uzavřením se sama do sebe.
2. Pozorné naslouchání – Už u takhle nízkého věku dítěte je důležité naslouchání jeho potřebám a respektování jeho potřeb a názorů. Nadané děti v předškolním věku, a zvláště ty komunikativní, jsou schopny vyprávět celé hodiny příběhy a zkušenosti, které zažily. I ty které nezažily, ale jsou pouze výplodem jejich bujné fantazie, vymýšlí si svá vlastní pravidla her.
3. Nenutit dítě do činnosti – Jak jsem již psala, tyto děti si velice rády vymýšlí svá vlastní pravidla, na druhou stranu poté dochází k případům, kdy nejsou ochotny respektovat pravidla dospělého. Je důležité zasáhnout, pokud nedodržují stanovená pravidla. Pokud bychom však přehnaně strukturovali čas dítěte a hry, mohlo by dojít k potlačení jejich přirozené touhy samostatně objevovat.
4. Prostor pro prezentaci dítěte – Každé dítě by mělo dostat pocit, že samo něco dokázalo a následně vyslechnout chválu dospělého i vrstevníků. Pocit uznání a pochvaly je důležitý pro harmonický rozvoj osobnosti. K tomuto přispívá vlastní prezentace dítěte a jeho odvedené práce.
5. Společné hodnocení činností – Nadané děti mohou být citlivé na kritiku, proto je vhodným způsobem hodnocení více osob a vyhnoutí se přímé kritice. Nejlepší variantou je, pokud dítě svou práci hodnotí samo, učí se tak sebereflexi a poznává, že kritika může být pozitivním faktorem osobnostního vývoje.

(Fořtíková a Fořtík, 2007)

1.8.3 INTEGRACE A INKLUZE

Mezi dvě nejzákladnější formy vzdělávání patří integrace a segregace. V integrované formě se nadané dítě ocitá ve třídě klasické, nespécializované. Segregované jsou přímo zaměřené na vzdělávání nadaných dětí. Ve 30. letech 20. století v USA se poprvé objevily třídy pro nadané žáky, tedy segregace, v této době započaly spory o vzdělávání těchto dětí. Výhodou segregace, specializovaných tříd je zaměření na jejich problematiku nadání, díky jejich zaměření je k tomuto uzpůsoben celý vzdělávací program. Naopak nevýhodou těchto tříd je izolovanost od ostatních vrstevníků (Machů, 2010).

Základní legislativa k integraci/inkluzi

Vzdělávání nadaných žáků v ČR je ukotveno ve školském zákoně č. 561 a jeho prováděcí vyhlášce. Nadaných žáků se týkají paragrafy §17, §18 a §19. Podrobnější informace ohledně nadaných žáků jsou stanoveny vyhláškou č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami a žáků nadaných a novely č. 270/2017 Sb. a další novelou č. 416/2017 Sb. Dalším důležitým dokumentem jsou Rámcové vzdělávací programy, které vydává MŠMT. Školky a školy si stanovují vlastní ŠVP a připravují pro dítě IVP.

V současné době se v České republice uplatňuje a je velkým trendem inkluze, to platí nejen pro děti handicapované, ale také pro děti nadané, ani jednu z těchto skupin dětí nevyřazujeme z kolektivu, ale obohacujeme jejich výchovu a vzdělání. Integrace, při které děti nejsou ani tlumeny ve svém rozvoji, ani tlačeny do předčasné specializace, je pro děti velmi kladným krokem. RVPPV stanovuje cíle, obsah i podmínky pro děti ze znevýhodněného sociokulturního prostředí, které se objevují i ve školním vzdělávacím programu, jež vytvářejí paní učitelky. V RVP jsou nadané děti uvedeny jako děti se speciálními vzdělávacími potřebami, proto by měly být v mateřských školách tyto potřeby adekvátně uspokojeny.

Nutností je spolupráce a angažovanost paní učitelek pro vytváření nových programů i pro tuto specifickou populaci.

Naše země je k vzdělávání nadaných žáků velmi pozitivně nakloněna. Je to i proto, že se u nás nachází mnoho již zmiňovaných programů, zásobníků a různých vzdělávacích a rozvíjejících nabídek, a to nejen pro děti nadané, ale pro všechny typy dětí, se kterými se

můžeme potkat v mateřské škole. Tyto nabídky tvoří základnu pro práci s dětmi se specifickými potřebami.

Pokud chce učitel opravdu rozvíjet nadané dítě, je nutné, aby měl připravený jasný a dlouhodobý plán (půl roku, či dokonce na celý rok), (Mertin, Gillernová, 2003).

1.8.4 DĚTI DVOJÍ VÝJIMEČNOSTI

Do této kapitoly patří děti, které sice mají výjimečné rozumové schopnosti, ale současně se u nich nachází a projevuje také určitý handicap.

„K nejčastějším kombinacím rozumového nadání a handicapu patří:

- *nadání s poruchami chování ADHD, ADD;*
- *nadání se somatickým handicapem;*
- *nadání s Aspergerovým syndromem.“*

(Knotová a kolektiv, 2014, s. 135)

Porucha autistického spektra a mimořádné nadání

Hranice mezi stanovenou diagnózou poruchy autistického spektra a mimořádného nadání je velice tenká, především v některých etapách dětského vývoje. Převážně u nadaných chlapců, a to již od věku 5 let, se občas projevují některé rysy chování, které by se mohly mylně zaměnit s rysy chování dítěte, které má poruchu autistického spektra. Někteří jedinci s PAS a mimořádně nadání vykazují heterogenní inteligenci a mají vyšší výsledky v neverbální komunikaci, nežli verbální. Tyto jedince je pak těžké rozlišit. Existují lidé, kteří jsou jak mimořádně nadání, tak autističtí zároveň. Dochází v tomto případě k špatné diagnostice a dítěti je diagnostikováno pouze PAS a mimořádné nadání ne.

Stejnými znaky u nadaných dětí a u dětí s PAS jsou – specifické fungování mozku, specifický způsob prožívání, vnímání a myšlení. A odlišné zájmy od většinové společnosti. Mají problémy s komunikací a interakcí. Dalším společným znakem je již zmiňovaná citlivost, sensorická stimulace a nízká latentní inhibice různé intenzity. Často se objevuje také specifické chování – pohyby těla, zvyky a rituály. Nakonec i specifický humor.

Naopak odlišné znaky jsou – vnitřní nastavení v oblasti IQ, mimořádně nadané děti mají IQ nad 125/130, děti s PAS se pohybují mezi mentální retardací, průměrným IQ a nadprůměrným. Děti s PAS nerozumějí společenským normám a chování, naopak nadané děti ano, ale neuznávají je. Chápu každý detail, ale jsou pro ně nepřipustné a odmítají se chovat stejně.

Člověk, který má diagnostikovaný autismus, se nevyzná v emocích druhých, nadaní jedinci jsou naopak velmi empatictí. Také se lidé s PAS nutkavě zaměřují na jednu věc, naopak nadaní mají široké spektrum zájmů a talentů a mají rádi souvislosti.

Lidé s autismem a nadaní jedinci jsou logičtí, avšak nadaní na rozdíl od lidí s PAS překypují představivostí a využívají intuice.

Nadaný může mít také diagnostikovaný Aspergerův syndrom (PAS bez intelektové a verbální deficience), (Stehlíková, 2018).

Nadání a duševní poruchy

Tato oblast spojení mezi nadáním a duševními poruchami je zatím málo probádána. Existují na toto téma samostatné výzkumy a výstupy, jsou však často protichůdné a nedávají mnoho podkladů pro to, aby bylo možné potvrdit, že spolu tyto dvě oblasti souvisejí více než u běžné populace.

Je nutné rozlišovat, zda jde skutečně o duševní poruchu, či se jedná jen o běžné projevy nadaného. Dochází k špatným diagnózám, kdy nadaní jedinci nemají duševní poruchu, jsou však takto diagnostikováni. Jedinci s mimořádným nadáním se zabývají existenčními otázkami, kterých se normální lidé možná nedotknou, avšak to ještě neznamená, že mají duševní poruchu, pouze jsou mimo normu.

U nadaných lidí není vyšší procento jedinců s duševní poruchou, oproti běžné populaci. Výzkumy dokonce prokázaly, že vysoké IQ může ochránit před vypuknutím například bipolární afektivní poruchy (Stehlíková, 2018).

„Nícméně dr. James MacCabe, odborník na výzkum psychotických stavů, se domnívá, že je možné vidět některé společenské rysy mezi rychlým zpracováním informací (u mimořádně nadaných jedinců) a stavem mánie.“ (Stehlíková, 2018, s. 93)

„Zcela čerstvý výzkum (Karpinski, R. I., Kinase Kolb, A. M. Tetreault, N. A., Browski, T. B.: *High intelligence: A risk factor for psychological and physiological overexcitabilities*. Online. *Intelligence*, October 8, 2017) pozměňuje úhel pohledu na tuto problematiku, neboť z něj vyplývá, že vysoké IQ je v porovnání s běžnou populací vyšším potenciálně rizikovým faktorem pro úzkostnou poruchu, ADHD a fyziologická onemocnění, jako jsou například astma, alergie a autonomní onemocnění. Výzkumu se zúčastnilo přes tři tisíce členů Americké Mensy Ltd. (IQ nad 130)“ (Stehlíková, 2018, s. 93).

Duševní poruchy jsou zčásti vrozené a projevují se po náročné životní události, či při dlouhodobém stresu. Není nutné tedy nadané jedince strašit psychickou poruchou, stačí pouze poukázat na nutnou celoživotní psychohygienu – nutné zvládnutí stresu, rozbuřených emocí a nadměrné mentální aktivity. Je doporučeno dopřávat si relaxaci, získávání nadhledu a odstup od vlastních myšlenek přístupem plného vědomí.

Nadaní jedinci rádi vyhledávají adrenalin, či entuziasmus. Dostávají se do excitovaných stavů, proto je trénink mysli důležitý (Stehlíková, 2018).

Existenciální deprese nadaných

Nadání a vysoká inteligence nesou handicap, je jen důležité naučit se správně žít se svou specifickou výbavou, využívat více výhody, než se omezovat nevýhodami.

I přes to jsou nadaní jedinci, kteří již v dětském, předškolním věku zažívají existenciální depresi. Nadaným dětem se stává, že upadají do depresí, protože mají pocit, že nic není podle jejich přání, nic je bytostně neoslovuje nebo s nimi nerezonuje. Nic neodpovídá jejich intelektu nebo touhám, setkávají se s lidmi, kterým nerozumí a nechápou jejich motivaci. Vyžadují podněty, krásu, morálku, empatii, porozumění, spolupráci, lidskost, umění, entuziasmus, povznesení a grácii. Což se jim v dnešním světě občas nedostává (Stehlíková, 2018).

Nadání a obsedantně-kompulzivní porucha

OCD je potřeba nadměrné kontroly. Někteří nadaní jedinci touto poruchou trpí. Přerovnávají si například několikrát denně oblečení nebo vyžadují přesné dodržování pravidel – v jídle, stolování, rozmístění předmětů, postupech, tedy i pracovních, v rutinních denních činnostech – mytí rukou. Tyto obsese jsou nevědomé. Klíčem ke zlepšení a zmírnění nebo postupnému odstranění těchto tendencí je začít si je uvědomovat a pochopit, proč k nim dochází. Nadaní k nim inklinují.

Potřeba je, aby se jedinec nebál nechat život více plynout, zbavil se strachu z neurčitosti a proměnlivosti (Stehlíková, 2018).

Nadání, psychomotorická overexcitabilita⁵ a ADHD

„ADHD značí poruchu pozornosti s hyperaktivitou a je zkratkou z anglického Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Je definována jako neurovývojová porucha vyznačující se jednak deficitem pozornosti, jednak impulzivností a hyperaktivitou“ (Stehlíková, 2018, s. 97).

Porucha nesouvisí s inteligencí jako takovou, toto spojení je spíše vzácné, ale některé nadané děti touto poruchou trpí, i přes to, že je to jen ojedinělé. Mnohým je tedy tento syndrom, jako u většiny dalších postižení, diagnostikován mylně. Podle odhadů je až 50% nadaných mylně diagnostikováno ADHD. Příznaky ADHD se totiž jednoduše zamění s normálními projevy nadaného člověka – zaměňována je psychomotorická overexcitabilita (nutkání k pohybu), psychomotorická dyssynchronie a nedostatečná motivace, kdy se nadaný má zaměřit na jevy, které pro něj nemají smysl.

Většina učitelů si není schopno připustit, že dítě s ADHD může být v mimořádných případech také nadané, a to protože si spojují nadání s perfektními výkony.

---

⁵ Silná potřeba jedince se hýbat – miluje pohyb, projevuje horlivé nadšení. Přebytek energie se může projevit rychlou řečí, zlozvyky, atd.

(zdroj:Nadané děti bývají vysoko senzitivne | eduworld.sk. Eduworld.sk- portál o vzdelávání a sebarozvoji [online]. Copyright © 2021 Spoločnosť Eduworld, s.r.o. [cit. 28.06.2021]. Dostupné z: <https://eduworld.sk/cd/katarina-sabolova/3224/nadane-deti-byvaju-vysoko-senzitivne>)

Pokud jsou děti již v předškolním věku, či později ve školním věku označovány za „slabší,“ z důvodu jejich diagnózy ADHD a neobjevenému nadání, v dospělosti může dojít k jejich nízkému sebevědomí a uchýlení se například k pracím, které jsou pod jejich úroveň.

ADHD nesouvisí s inteligencí člověka (Stehlíková, 2018).

1.9 ROZVOJ VE VOLNÉM ČASE

Rozvoj i identifikace se neuskutečňují pouze v edukačním prostředí, nýbrž také při volnočasových aktivitách. Proto i tato část stráveného času je pro nadané dítě velice podstatná a také efektivní (Knotová a kolektiv, 2014).

Možností efektivně stráveného společného času jsou například sportovní aktivity, kulturní zážitky, návštěvy poznávacích akcí a institucí, které nejen dítě obohacují o nové informace, ale také předem vyhraňují budoucí směr zájmů dítěte. Proto je vhodná pestrost a rozmanitost výběru aktivit (Mertin, Gillernová, 2003).

1.10 ORGANIZACE

Některými institucemi a organizacemi, jejichž činnost může nadaným lidem pomoci, jako například:

- Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR – IPPP ČR
- Národní institut dalšího vzdělávání – NIDV
- MŠMT ČR
- Národní institut dětí a mládeže – NIDM
- Národní ústav odborného vzdělávání - NÚOV
- Společnost pro talent a nadání – StaN
- Mensa ČR: Pro nadané děti
- Sdružení na podporu talentované mládeže České republiky, os.

V každém kraji v České republice funguje krajská Síť podpory nadání. Vytvořil ji krajský koordinátor Sítě podpory nadání.

Na úrovni kraje koordinuje, iniciuje, stimuluje a podporuje aktivity zaměřené na podporu nadaných dětí a žáků Krajská koordinační skupina (KKS).

Jejími členy jsou:

- psychologové a speciální psychologové (garantuje NÚV),
- koordinátoři pro oblast soutěží (garantuje NIDV),
- pedagogové (připravuje se ve spolupráci s NÚV),
- koordinátoři podpory nadání a vzdělávání pedagogů (garantuje NIDV),
- inspektoři ČŠI (garantuje ČŠI),
- členy KKS jsou dále zástupci pracovišť krajské sítě podpory nadání KSPN.

Další podpora nadaných v NÚV:

- zodpovídání dotazů týkajících se podpory nadání – Konzultační centrum NÚV,
- metodické vedení skupiny krajských metodiků péče o nadané – pedagogů,
- podpora sdílení zkušeností na Metodickém portálu rvp.cz.

(Stehlíková, 2018)

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 CÍL VÝZKUMU

Odhalit projevy nadání u nadaných dětí v MŠ a zjistit jejich socializaci do běžné třídy. Přiblížit náročnost výchovy a vzdělávání těchto žáků.

2.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY

- Jaké jsou projevy chování nadaného a komplikuje nadání dítěti socializaci v běžné MŠ?
- Jak je práce s dítětem v rámci skupiny intaktních žáků složitá/odlišná? Jaké nástroje pedagogové využívají?
- Jak přistupují rodiče k výchově, vzdělávání a začlenění nadaného jedince?
- V jakých oblastech se projevují slabé stránky dítěte?
- Jak ovlivňuje dítě prostředí, ve kterém vyrůstá?

2.3 DRUH VÝZKUMU

Ke sběru dat do své bakalářské práce jsem si vybrala metodu kvalitativního výzkumu.

„Kvalitativní výzkum se zaměřuje na porozumění lokálním zkušenostem lidí v jejich každodenním světě (ve třídách, domovech, ve skupině přátel). Činí tak podrobným studiem případů na úrovni žáka, učitele, třídy nebo školy. Používají se pružné výzkumné plány, málo strukturované metody sběru dat a hermeneutický přístup k jejich rozboru a interpretaci. Začíná se určením hlavního tématu zkoumání a výzkum se rozvíjí generováním specifických výzkumných otázek v závislosti na získaných datech. Výsledkem má být bohatý popis předmětu zkoumání, konfrontace s teorií nebo návrh teorie“ (Průcha, 2009, s. 819).

Pro vyhodnocení strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami, které jsem vypracovala s učiteli a rodiči nadaných jedinců, jsem využila otevřeného kódování. Při otevřeném kódování vyhledáváme v datech konkrétní témata. Tato témata mají vztah k prostudované literatuře, položeným výzkumným otázkám nebo k novým myšlenkám vznikajícím v průběhu výzkumu. Otevřené kódování má více možností, lze kódovat slovo po slovu, podle odstavců nebo např. podle celých textů. V kódech hledáme podstatná jména nebo slovesa, přídavná jména (Hendl, 2005).

- Otevřené kódování jsem zpracovala z nahraných a následně přepsaných rozhovorů s rodiči i pedagogy. Nejdříve jsem zpracovala podle kapitol své bakalářské práce kostru otázek, které jsem chtěla dotazovaným pokládat. Následně jsem po souhlasu dotazovaných rozhovor nahrávala a diskutovala s nimi nad zpracovanými otázkami. Pokud jedinec mluvil o zajímavém tématu, navázali jsme společně i na toto téma, avšak tyto informace jsem případně zmínila pouze jako zajímavost, či jsem tuto odpověď zakomponovala do klíčového tématu. Spíše jsem se držela svých otázek. Později jsem tedy rozhovor přepsala. V tomto zaznamenaném rozhovoru jsem si vyznačila důležité pojmy v otázkách pokládaných mou osobou. Ty pojmy, které jsem považovala za klíčové a vhodné pro samostatný kód. Poté jsem pod tento hlavní a klíčový kód zařadila další otázky a odpovědi, které s ním souvisejí. Nakonec jsem vyhledávala odpovědi u všech tří respondentů a porovnávala jejich odpovědi, zda se shodují, či nikoliv.

Dále jsem také využila kazuistik k charakteristice nadaných jedinců, kteří se objevují v mé bakalářské práci. Kazuistika je případovou studií, která umožňuje detailní popis jednoho nebo několika málo případů. A umožňuje nám lépe porozumět případům podobným. (Hendl, 2005).

2.4 VÝBĚR VÝZKUMNÉHO VZORKU

Svou bakalářskou práci jsem začala psát v době pandemie COVID-19, což velmi ztížilo přístup do mateřských škol a mensy ČR. Nejdříve jsem se telefonicky spojila se školkami, které se hlásí na stránkách Mensy a mají program pro nadané děti. Bohužel přístup do

těchto mateřských škol byl v této době téměř nemožný, proto jsem vše řešila telefonicky, či mailem. Pro svůj výzkum jsem chtěla využít většího počtu dětí, avšak nemožnost osobního kontaktu mě donutila využít pouze možností rodinného kruhu, známých, spolužáků a povinné školní praxe.

První chlapec, s kterým jsem spolupracovala, je z města Aše. Dalším dítětem byl také chlapec, který pochází z Plzně. Také třetí a poslední dítě je chlapec, avšak pochází z města Rakovník.

Vyhledávání nadaných

Při vyhledávání se doporučuje zařazovat metody psychologické a pedagogické. Z psychologických metod využíváme u dětí v předškolním věku převážně pozorování při spontánních a standartních činnostech či situacích. Využíváme také rozhovorů. Z pedagogických metod vybíráme převážně posuzovací škály chování dítěte, ve kterých uvádíme časté charakteristické rysy nadaného jedince. Vhodné je také využít metody zjišťující znalosti dětí v předškolním věku. Dále se po rodičích požaduje vyplnit dotazník, ve kterém hodnotí dosavadní somatický, psychický a sociální vývoj dítěte.

Pozorovatelé jsou jak rodiče, pedagogové v MŠ nebo blízké osoby (Mertin, Gillernová, 2003).

Identifikace nadaných

V předškolním věku vyhledáváme nadání převážně latentní. Vyhledávání dětí, u kterých nadání zatím nebylo odhaleno. Ve většině případů je intelektové nadání odhaleno při vyšetření, a to konkrétně v PPP, kdy dítě do poradny přichází z jiných důvodů (Mertin, Gillernová, 2003).

Odhalit nadání u dítěte není jednoduchý úkol, nadání jedinci nevykazují žádnou společnou sadu charakteristik, která by byla přesně vymezena. Je to nesourodá skupina. Odlišují se např. ve stylu učení, rychlosti vývoje a míře tvořivosti. Někteří jsou nadaní jen v jedné oblasti, jiní ve více.

Identifikace je tedy dlouhý a složitý proces (Knotová a kolektiv, 2014).

2.5 ZPŮSOB ZÍSKÁVÁNÍ INFORMACÍ

Pro získávání informací do své bakalářské práce jsem si vybrala práci s předem připraveným strukturovaným rozhovorem s otevřenými otázkami s rodiči a učitelkami v MŠ, kterou konkrétní nadané dítě navštěvuje. Rozhovor jsem nahrávala na mobilní telefon. Všichni zúčastnění byli s tímto nahráváním seznámeni a souhlasili s ním. Snažila jsem se podchytit nejdůležitější informace od těchto osob.

Dále jsem využila pracovních listů a metodu pozorování dítěte při práci. Během práce na pracovních listech jsem si zapisovala reakce dítěte.

2.5.1 VYUŽITÉ VÝZKUMNÉ METODY

Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami – tuto výzkumnou metodu jsem využila při získávání informací od pedagogů a rodičů nadaných jedinců, které jsem zkoumala do své bakalářské práce. Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami má omezenější pružnost zjišťování situace v kontextu. Jeho účelem je minimalizovat odchylky a data z něj získaná se snadněji analyzují. Využívá se ve chvíli, kdy nemáme možnost rozhovor opakovat a máme méně času na jednotlivé respondenty (Hendl, 2005).

Dále jsem pozorovala respondenty během jejich práce na mnou předem připravených a vybraných pracovních listech, k této činnosti jsem vybrala metodu strukturovaného pozorování. Strukturované pozorování umožňuje sledovat chování v určité situaci a posléze vyhodnocení pomocí kódovacího schématu, který je předem dán (Hendl, 2005).

2.5.2 SEZNAM OTÁZEK V ROZHOVORU

Rozhovor s rodiči

1. Vyvíjelo se vaše dítě od miminka zrychleně nebo mělo naopak vývoj opožděný?
2. Myslíte si, že projevy nadání vašeho dítěte jsou jen z důvodu vhodného a podnětného prostředí pro jeho vývoj a času z vaší strany dítěti věnovanému nebo je u dítěte nadání i v jeho genetické části?

3. Navštívili jste se svým dítětem pedagogicko-psychologickou poradnu či jiného psychologa po vyznění určitých projevů chování?
4. Jaký druh nadání má vaše dítě a jak se nadání projevuje?
5. Pozorujete u svého dítěte některé charakteristické rysy, které se liší od typických znaků chování vrstevníků?
6. Projevuje vaše dítě některé i negativní projevy chování, které nejsou typické pro děti ve stejném věku?
7. Je pro vás výchova nadaného dítěte občas náročná, až vyčerpávající? Popřípadě z jakého důvodu či hlediska?
8. Jsou některé postupy i postoje ve výchově, které jste museli změnit, protože na dítě působily negativně nebo vůbec?
9. Je nějaký handicap, který je spojen s nadáním dítěte, a uveďte, jak se projevuje?
10. Měli jste nějaké zakořeněné předsudky nebo mýty o nadaných dětech, než jste se o nadání vašeho dítěte dozvěděli?
11. Řešili jste s paní učitelkou v mateřské škole vhodný a individuální vzdělávací přístup, jenž se liší od běžného přístupu ke spolužákům vašeho dítěte?
12. Spolupracujete dál s paní učitelkou/panem učitelem v rozvoji vzdělávání vašeho dítěte?

13. Navštěvujete některé volnočasové aktivity, či přizpůsobujete volný čas vašeho dítěte ve prospěch jeho nadání?
14. Přemýšleli jste o předčasném nástupu dítěte do školní docházky?
15. Jste spokojeni s tím, že vaše dítě navštěvuje klasickou mateřskou školu, či jste přemýšleli o tom, že by dítě docházelo do speciální mateřské školy společně s dalšími nadanými dětmi?
16. Jste ve spojení s některou z organizací podporujících nadané děti a jejich rodiny? Pokud ano, pomohly vám? A jak?

Rozhovor s učitelkami

1. Jak došlo k identifikaci dítěte? Přišli rodiče již s danou informací do mateřské školy nebo jste dítě danou dobu pozorovaly a například rodičům i doporučily návštěvu pedagogicko-psychologické poradny a následnou diagnostiku?
2. Projevuje se v některých věcech dítě odlišně od svých vrstevníků?
3. Nedochozí k situacím, kdy se dítě při činnosti nudí, protože je v plnění úkolu napřed?
4. Má vaše mateřská škola sestavený individuální plán pro nadané dítě? Případně používáte podpůrná opatření – dáváte dítěti práci navíc, atd.? Zbývá Vám čas se dítěti natolik individuálně věnovat?
5. Neprojevuje dítě některé sociální slabiny ve skupině? Zapojuje se do všech činností? Zvládá sebeobsluhu?

6. Jaká je komunikace s dítětem? Museli jste časem například změnit svůj postoj a komunikaci s nadaným dítětem, protože tato komunikace nebyla efektivní?
7. Jaká je komunikace s rodiči? Spolupracují s vámi rodiče?
8. Nenavrhl mateřská škola předčasný nástup do školní docházky?
9. Spolupracujete s pedagogicko-psychologickou poradnou? Doporučujete některé mimoškolní aktivity?
10. Je pro vás jako paní učitelku náročné mít ve třídě nadané dítě? Je potřeba se stále v tomto ohledu sebevzdělávat?
11. Jste zastánci inkluzivního zařazení nadaných dětí do klasických mateřských škol? Myslíte si, že to je pro nadané děti prospěšné, nebo by jim bylo lépe v menších třídách s vrstevníky, kteří jsou na stejné úrovni?
12. Spolupracujete s některými organizacemi zabývajícími se nadanými dětmi nebo jste vyhledaly jejich pomoc? Pokud ano, pomohly vám? A jak?

2.6 ORGANIZACE VÝZKUMU

Při každém pozorování jsem nejdříve vypracovala pracovní listy s dětmi, přičemž jsem děti pozorovala a vysvětlila jim postup. Dále jsem přešla k rozhovoru s rodiči, při kterém jsem měla předem připravených několik otázek, během rozhovoru jsem dále kladla otázky, které navazovaly na otázky předchozí. Poté jsem využila otevřeného rozhovoru s pedagogy v MŠ, kam tyto děti docházejí.

2.7 KAZUISTIKY

Respondent 1

Chlapec, 6,5 roku, pochází z úplné rodiny, ve které je jediným dítětem. Prenatální vývoj i porod bez komplikací. Již v prenatálním období byl velmi intenzivní kontakt s rodiči. Chlapci byla pouštěna vážná hudba a jazz. Od narození vyrůstá v bilingvním prostředí (s matkou plynule anglicky, s otcem česky). Psychomotorický vývoj v normě. Od 2,5 let chlapec navštěvoval soukromou MŠ, poté mateřskou školu nenavštěvoval, až nyní je v povinném předškolním vzdělávání v běžné mateřské škole. Ve volném čase se věnuje běžným sportovním aktivitám, ale nejraději se věnuje hudbě. Proběhla diagnostika a chlapec údajně disponuje absolutním hudebním sluchem (pozná každý zahráný tón). Dítě hraje na bicí, klavír a nyní se učí na ukulele. Dále sám skládá hudbu pomocí hudebního softwaru a to již od 1 roku. Vyniká v logicko-matematickém myšlení, dle PPP odpovídal v 5 letech úrovni devítiletého dítěte. Má velmi dobré logické myšlení a dlouhodobou sluchovou paměť. Dítě plynule čte v anglickém i českém jazyce, píše tiskacím písmem. Chlapec je komunikativní, pozitivně naladěný, motivovaný rodiči, kteří mu vytvářejí podněty, avšak sám je nevyhledává. ADHD nebylo v PPP diagnostikováno, při práci je potřeba udržovat jeho pozornost na dané úkoly, dítě má potřebu odbíhat od práce (mnoho myšlenek, potřeba sdělit veškeré jemu známé informace). Toto by mu mohlo způsobovat problém při začlenění do školní docházky. Dítě je také velice přecitlivělé, až labilní. Projevuje se nedůslednost, nemá návyk si něco vybojovat z vlastní iniciativy. Při výzkumu se vyhýbal kresbě postavy (kreslil jiné obrázky dle vlastní fantazie, zadával mi různé logické úkoly). I ze zprávy z PPP vyplývá, že kresba postavy je slabším článkem výkonu dítěte, mírně pod věkovým průměrem. Držení tužky správné, avšak mírně křečovitý úchop a držení ruky, to znesnadňuje snadné provedení grafomotorických úloh. Při zadání pracovních listů byla grafomotorika nejméně oblíbená činnost, chlapec se nevydržel soustředit, dělal chyby. Chyb si byl vědom, vracel se, aby úkol provedl znova a správně. Ke konci bylo vidět, že je jeho pozornost velmi rozptýlená a výkon byl slabší. Sebeobsluha v pořádku, socializace také, práce s vrstevníky dítěti vyhovuje, není potřeba vzdělávání dle IVP, chlapec se ve třídě nenudí, občas jsou mu předloženy náročnější úkoly. Pokud dítě úkol zaujme, vymýšlí další a nové varianty úkolu, které také rád zadává druhým. O předčasném nástupu do školního vzdělávání rodiče neuvažovali. Zvažují, zda

by syn mohl nastoupit přímo do druhé třídy. Avšak dítě má stále nedostatky, které by mu v pozdějším vzdělávání byly přítěží (nezná psací písmo).

Neobjevuje se u něj žádný handicap spojený s nadáním.

Respondent 2

Chlapec, 5 let, pochází z úplné rodiny, ve které je jediným dítětem. Prenatální vývoj i porod bez komplikací. Vývoj hrubé motoriky probíhal pomaleji, návštěvy rehabilitace od 4. měsíce. Mentálně byl chlapec napřed, avšak oblast sebeobsluhy, hrubé a jemné motoriky je narušena. Do MŠ nastoupil ve 2 letech, socializace ze začátku neproběhla naprosto v pořádku, postupně se toto však zlepšilo a nyní má ve třídě své kamarády. Ale rozdíl je v projevu dítěte, není „dětské“, raduje se z neočekávaných věcí. Dítě je přecitlivělé, nad věcmi velice přemýšlí (má mnoho myšlenek, kvůli kterým nemůže například někdy večer usnout), je vzteklý, tvrdohlavý a vznětlivý. Nutný klidný přístup k dítěti, těžce nese neúspěchy nebo autoritu. Chlapec je hodně zvědavý, většinu věcí si dohledává sám, poté jen požaduje po rodičích další rozvoj v oblasti, která ho zaujala. Rodiče by ani nenapadlo, že by ho dané odvětví mohlo zaujmout. Dítě se například naučilo samo azbuku, kterou rodiče sami neumějí.

U dítěte se neobjevuje žádný handicap spojený s nadáním. Má též mnoho myšlenek, proto dochází při práci k nesoustředěnosti. Není zaměřené nadáním na jednu konkrétní věc, pokaždé ho baví něco jiného a rodiče se snaží ho vždy vybraným směrem podporovat, nadání je tedy spíše intelektové. Chlapec od 2 let čte a ovládá několik světových abeced, nyní také píše. Přestože chlapec napíše tiskacím písmem text, grafomotorika a vizuomotorika je jeho slabou stránkou. Tužku drží správně. Baví ho výlety do přírody, avšak nevyhledává dětskou zábavu, jako je například sáňkování. Nyní se zajímá o hudební nástroje, dříve to byly například dopravní značky. Má velmi dobré logické myšlení a předmatematické dovednosti. V MŠ nedochází k situacím, kdy by se dítě nudilo. Pokud je úkol jednoduchý, splní ho rychleji než vrstevníci a najde si sám další práci. Z poradny nebylo doporučeno, aby mělo dítě svůj IVP, uvidí se v předškolním věku.

Respondent 3

Chlapec, 6 let, pochází z úplné rodiny. Prenatální vývoj i porod bez komplikací. Dítě má mladšího sourozence, který nyní bude nastupovat do mateřské školy. Psychomotorický vývoj v normě. Do MŠ dítě nastoupilo ve 3 letech.

Chlapec s celkově mimořádným nadáním v oblasti rozumových dovedností. Velmi kvalitních výsledků dosahuje převážně v oblasti logického myšlení, prostorových a vizuo-prostorových dovedností. Objevují se u něj velmi kvalitní předčtenářské dovednosti, zná písmena, avšak zatím nečte. Velmi vysoká úroveň předmatematických dovedností, které dosahují úrovně žáka 1. třídy. Dítě momentálně nejvíce zajímají houby, v kterých má opravdu rozsáhlé znalosti, např. i paní učitelky si dohledávají jména konkrétních hub. V mateřské škole zaostává v oblasti socializace (v této oblasti je nutné dítěti často vysvětlovat lidské jednání a emoce), nehraje si přímo s dětmi, avšak vyhledává pouze jejich přítomnost. Většinu času si hraje se stavebnicemi, jeho dovednosti jsou na vysoké úrovni. Paní učitelky mu stavebnice obměňují, vždy postupně pozná stavebnici, postaví veškeré stavby podle návodu i podle fantazie a poté přejde k další. Dítě je velice citlivé a plačtivé, např. pokud se mu v mateřské škole naruší jeho denní rytmus. Je tedy nutné dítě o všem dostatečně včas informovat. Držení tužky je správné, grafomotorika je také v pořádku, jen se objevuje nejistota. Jemná motorika se též vyvíjí v normě. Správnost jemné motoriky můžeme také přisuzovat častému stavění stavebnic, které jsou jeho oblíbenou zálibou. V hrubé motorice se objevují menší nedostatky, avšak vše se postupně zlepšuje, pouze je tzv. neohrabaný. V sebeobsluze se také objevují nedostatky, dítě je pomalejší, převážně při zastrkávání trička do kalhot, atd., dále při obědě si je velmi nejistý, doptává se pedagogů, např. co se špinavým nádobím. Dítě konverzuje především s dospělými, s učitelkami. MŠ má individuální vzdělávací plán pro tohoto chlapce, v PPP byl doporučen předčasný nástup do školní docházky, který však rodiče zamítli kvůli nedostatkům v sociálních schopnostech.

Dítě nemá žádný handicap spojený s nadáním.

2.8 VYHODNOCENÍ ANALÝZY DAT

2.8.1 KÓDY PRO ANALÝZU DAT

Kódy pro otevřený rozhovor s RODIČI

Vývoj nadaného dítěte	Druh nadání	Charakteristické rysy nadaného jedince	Výchova nadaného dítěte	Děti dvojí výjimečnosti	Volnočasové aktivity	Vzdělávání nadaných	Spolupráce s organizacemi
Opožděný, či zrychlený vývoj dítěte Genetická výbava, či podnětné prostředí	V čem dítě vyniká, jaké nadání se u dítěte projevuje	Charakteristické rysy chování nadaného, které se liší od ostatních vrstevníků a negativní projevy chování	Náročnost výchovy nadaného jedince Postupy a změny ve výchově Předsudky a mýty	Objevující se handicap u nadaného dítěte	Volný čas ve prospěch nadání dítěte	Spolupráce s pedagogy v MŠ Předčasný nástup do školní docházky Integrace a inkluze	Návštěva PPP, či jiného psychologa Spojení s organizacemi podporující rodiny s nadanými

Kódy pro otevřený rozhovor s PEDAGOGY

Identifikace nadání	Projevy	Individuální vzdělávací plán	Komunikace a socializace	Spolupráce	Vzdělávání
Diagnostika PPP/Diagnostika v MŠ	Charakteristické rysy nadaného jedince Dostatečné podněty v kolektivu	Vzdělávání s IVP nebo bez	Socializace a sebeobsluha Komunikace s nadaným dítětem Komunikace s rodiči	Spolupráce s organizacemi podporující MŠ s nadanými dětmi Spolupráce s PPP	Integrace a inkluze Náročnost vzdělávání nadaného ze strany pedagoga Předčasný nástup do školní docházky

2.8.2 ANALÝZA ROZHOVORŮ ZODPOVĚZENÝCH RODIČI

Vývoj nadaného dítěte

Opožděný, či zrychlený vývoj dítěte

Všechny tři děti se vyvíjely spíše zrychleně, a to převážně v oblasti intelektové, naopak se u všech dotazovaných projevovaly také stránky vývoje, které byly opožděné. Převážně v oblasti sociální, či psychomotorické. Vývoj respondenta č. 1 byl převážně zrychlený, avšak objevovaly se již od raného vývoje slabé stránky, ve kterých se dítě vyvíjelo pomaleji. Rodiče mají však pocit, že zrychlený vývoj byl důsledkem podnětného prostředí a dostatku času věnovaného dítěti ze strany rodičů. Respondent č. 2 se naopak vyvíjel spíše pomaleji a opožděně, mentálně bylo dítě vývojem napřed, avšak v oblasti psychomotorické mělo velké mezery, které jsou dodnes mírně znát. Respondent č. 3 se vyvíjel také spíše zrychleně. Opožděný vývoj byl převážně v socializaci, toto stále trvá, dítě se v MŠ zapojuje do aktivit, avšak přímo kontakt s dětmi nevyhledává.

Genetická výbava, či podnětné prostředí

U respondenta č. 2 a č. 3 mají rodiče pocit, že rozhodně jde o určitou genetickou výbavu, či dispozici, která byla později rozvíjena ze strany rodičů, tento názor se však neshoduje s tím, který na nadání svého dítěte mají rodiče respondenta 1. U respondenta č. 1 rodiče absolutně popírají a nevěří na nadání. Otec dítěte má názor, že úroveň dítěte je zapříčiněna pouze podnětným prostředím a dostatkem času věnovaného dítěti ze strany rodičů. Také věří, že pokud by stejně pracoval s jakýmkoliv jiným dítětem, bylo by dotyčné dítě na stejné úrovni jako jeho syn. Dle názoru rodičů je tedy na chlapec na vysoké úrovni z důvodu důslednému vysvětlování, dostatečné práce a času věnovaného dítěti.

Druh nadání

V čem dítě vyniká, jaké nadání se u dítěte projevuje

U všech tří dětí se objevuje nadání především intelektové – logické myšlení, čtenářské dovednosti, zájem o těžší témata, která nejsou typická pro děti jejich věku. Všichni chlapci čtou a ovládají matematiku na vyšší úrovni vývoje. Respondent č. 1 zná a zajímá se o světadíly a státy, ovládá matematiku na pokročilé úrovni, má velice dobře rozvinuté logické myšlení, dítě plynule čte ve dvou jazycích; anglický a český jazyk, a to již od roku a půl. Dále hraje na klavír, bicí a učí se na ukulele, zná noty, má absolutní sluch (pozná zahraný tón), ovládá technologie (skládá hudbu v počítačových programech) již od jednoho roku. U respondenta č. 2 nadání není možné přesně specifikovat, pokaždé se dítě zajímá o něco jiného, co ho nadchne, tomu se zároveň věnuje, poté může přijít něco dalšího. Ze začátku to byla písmena (celkově je dobrý v jazycích), poté to byly dopravní značky. Dítě píše, čte již od 15 měsíců a píše od dvou let. Nyní ho zajímají hudební nástroje. Sám se naučil počítat, abecedy – ruskou, anglickou, českou. U respondenta č. 3 se objevuje nadání především v oblasti prostorového vidění – stavby, dále v předmatematických a logických dovednostech – matematické úlohy na úrovni staršího dítěte.

Charakteristické rysy nadaného jedince a negativní projevy

Charakteristické rysy chování nadaného, které se liší od ostatních vrstevníků, a negativní projevy chování

U všech dětí se objevují charakteristické rysy převážně v oblasti emoční, či sociální. Všichni tři chlapci jsou velice citliví, až přecitlivělí. Dále jsou všechny děti vznětlivé a tvrdohlavé, pokud po nich vyžadujeme něco, co momentálně nechtějí, mohou se tzv. zaseknout. Všichni tři špatně snášejí neúspěch, či prohru. Avšak všechny tyto projevy se pomocí socializace a vyššího věku zlepšují. Dále jsem při práci s dětmi vyzorovala, že všichni tři chlapci mají v hlavě opravdu mnoho myšlenek, které mi jako cizímu člověku

potřebují sdělit, proto snadno přestali věnovat pozornost zadanému úkolu a odvedli ji k něčemu jinému. Toto mi bylo později potvrzeno i rodiči dětí, že chlapci mají problém například i s usínáním, protože se jim v hlavě honí opravdu mnoho myšlenek. U respondenta 2 a 3 se projevují také slabší stránky v oblasti socializace. Respondent č. 2 měl problémy se socializací převážně při nástupu do MŠ, avšak nyní má ve třídě již své kamarády a začleňuje se. Respondent č. 3 má dodnes menší problémy v oblasti sociální, a to převážně v mateřské škole. Nevyhledává pozornost vrstevníků, ale především paní učitelek, které s ním mohou vést konverzaci na vyšší úrovni. Přítomnost dětí mu je příjemná, avšak nehraje si přímo s nimi, pouze je v jejich blízkosti.

Výchova nadaného dítěte

Náročnost výchovy nadaného jedince

U respondenta č. 2 a 3 rodiče potvrzují, že je výchova nadaného dítěte náročnější, děti mají mnoho složitých dotazů, na které je nutné odpovídat. Vše musí podrobně vysvětlovat, protože primitivní odpovědi dítěti nepostačí. Časté dotazy a potřeba konverzace mohou být vyčerpávající. Často odpověď rodičů není pro dítě dostatečná, proto se rodiče musí sebevzdělávat v oblastech, které pro ně nejsou tolik známé, ale pro dítě ano. Také dochází k momentům, kdy je nutné dětem vysvětlit socializační situace, kdy nerozumí jednání druhých. Některé činnosti vykonávané vrstevníky jim připadají tzv. zbytečné, například zimní sáňkování. Rodiče respondenta 1 však nesouhlasí, výchova nadaného jedince pro ně není vyčerpávající, kdyby byl dostatek prostoru, rádi by mu rodiče předávali ještě více informací.

Postupy a změny ve výchově

Všichni rodiče pozorovaných dětí souhlasí, že byla potřeba změnit postoj ve výchově především ve vysvětlování věcí. Docházelo k situacím, kdy byli např. unavení, a proto nezbývala síla dítěti vše správně vysvětlit a mohlo docházet ke konfliktům. V případě respondenta 1 od počátku výchova dle jejich názoru na dítě fungovala, vše mu od malička

vysvětlovali, proč a jak některé věci fungují, o všem s dítětem mluvili. Otec od batolecího věku s dítětem mluvil jako s dospělým, syn tedy neměl důvod se vztekat, protože mu nebyly podávány příkazy, které by nebyly dostatečně vysvětlené, a dítě by nechápalo jejich význam. Proto nevznikla potřeba žádné větší autority, ani ji tedy jejich syn nepocítil a nebyla potřeba něco měnit. Pokud dítě nechápe příkaz, rodiče se ho zeptají, zda rozumí, z jakého důvodu byl tento příkaz podán a popřípadě znovu vysvětlí. Avšak samozřejmě ve výchově něco mění, snaží se například zbavit jeho takzvanému zasekávání, zkouší to různými formami. Vyzkoušeli to tvrdým zacházením, dokonce i „dáním na zadek“, dále laskavou variantou, citovým odloučením či dalšími postupy. Dále však neví, jak to uchopit, a stále na tomto pracují. U respondenta 2 se dříve rodiče často rozčilovali, toto později museli změnit, protože to na dítě působilo negativně. Naopak začali synovi vše vysvětlovat a jednat v klidu a pomalu. Také se museli vracet k věcem, které jsou jeho slabou stránkou. Matka vyzorovala, že pokud byla na dítě z důvodu vyčerpání například nepříjemná, dítě používalo stejné slovní spojení proti matce, například v těchto vypjatých situacích nebo pokud se mu nelíbilo, co rodič udělal (např. v autě). To stejné platí v případě respondenta 3, kdy se rodiče snaží více vše dítěti vysvětlovat a vyvarovat se zbytečné autoritě, kterou všechny tři děti snášejí hůře.

Předsudky a mýty

Všichni tři dotazovaní se shodují, že žádné předsudky, či mýty o nadaných dětech neměli. Pouze rodiče respondenta 2 a 3 si nedokázali výchovu nadaného jedince představit, nevěděli, co vše taková výchova může obsahovat.

Děti dvojí výjimečnosti

Objevující se handicap u nadaného dítěte

Ani u jednoho z dětí se neobjevuje žádný handicap spojený s nadáním, pouze slabé stránky v oblasti sociální a psychomotorické, jak je již výše zmiňováno.

Volnočasové aktivity

Volný čas ve prospěch nadání dítěte

Volnočasové aktivity se u dotazovaných liší dle toho, co děti momentálně nejvíce zajímá a také jakým směrem svůj volný čas zaměřuje každá rodina individuálně. Všichni se shodují na tom, že momentálně děti nedocházejí na kroužky, z důvodu probíhající pandemie, všichni měli v plánu děti v letošním roce umístit do různě zaměřených kroužků (např. klavír - respondent 1 a 2 - či některé výtvarné kroužky), avšak situace jim realizaci tohoto plánu znemožnila. Proto momentálně děti nenavštěvují žádné speciální skupiny či kroužky.

Vzdělávání nadaných

Spolupráce s pedagogy v MŠ

Všichni se shodují, že spolupráce s mateřskou školou a pedagogy je pozitivní a velice přátelská. Pokud si paní učitelka všimá slabší stránky dítěte v určité oblasti, doporučí rodičům intenzivní práci v této části rozvoje. Toto se objevuje u všech dětí převážně v oblasti sebeobsluhy. U respondenta 2 se spolupráce bude řešit více až příští rok, až dítě bude docházet do předškolní třídy.

Předčasný nástup do školní docházky

Rodiče všech tří chlapců se shodují na tom, že o předčasném nástupu do školní docházky již slyšeli (či u respondenta č. 3 jim byla dokonce doporučena), avšak tuto možnost odmítli z důvodu nedostatku například v sociální oblasti, protože by později tento nedostatek mohl chlapcům způsobovat problémy. U respondenta č. 2 se tato možnost bude také více řešit, až bude v předškolní třídě, ale z důvodu nedostatku v oblasti sebeobsluhy nastoupí do školy raději až v klasickém termínu. Rodiče respondenta č. 3 přemýšleli spíše o

přeskočení prvního ročníku, protože chlapec čte i píše a je velice dobrý v matematice, avšak neumí zatím např. psací písmo, takže si tímto obdobím musí teprve projít.

Integrace a inkluze

Všechny rodiny se shodují na tom, že jsou spokojeny s jejich klasickou mateřskou školou, protože je důležité, aby se nadané dítě začleňovalo také mezi různé vrstevníky, a to mezi děti pomalejší i například rychlejší, protože se ve svém budoucím životě nebude setkávat pouze s nadanými lidmi a socializace je velice důležitá. Později se možná budou rodiče rozhodovat, zda umístit dítě do speciální základní školy.

Spolupráce s organizacemi

Návštěva pedagogicko-psychologické poradny, či jiného psychologa

Všichni chlapci navštívili PPP, a to na popud mateřské školy. Jelikož rodiče respondenta 1 nevěří, že nadání se může nacházet v genech dítěte, dokonce ani nevěří nadání jako takovému, neměli tedy pocit, že by se svým dítětem měli navštívit jakoukoliv poradnu či psychologa. Navštívili ji až později po vyžádání paní učitelky z mateřské školy. U respondenta 2 matka viděla, jak se její dítě učí abecedu a azbuku samo od sebe, začala přemýšlet o návštěvě, ale myslela si, že do poradny se synem půjdou až před nástupem do školní docházky, ale nakonec na popud mateřské školy navštívili poradnu již dříve. Respondent 3 navštívil také PPP po doporučení z mateřské školy.

Spojení s organizacemi podporující rodiny s nadanými

Všechny rodiny mají povědomí o některých organizacích, například Menza. Avšak žádná z rodin nevyhledala pomoc těchto organizací. U respondenta 1 je to spíše z důvodu, že rodina žije na samotě a nemají takové možnosti. U respondenta 2 rodiče přemýšleli nad organizacemi, které by pomohly jim, jako rodičům, při práci a správné výchově nadaného dítěte. Proto si rádi nechají poradit od odborníků, jak k některým věcem přistupovat. Otec

má chvíle, kdy přemýšlí, jestli rodiče něco nezanedbávají nebo by nemohli dítě rozvíjet ještě více.

2.8.3 ANALÝZA ROZHOVORŮ ZODPOVĚZENÝCH PEDAGOGY

Identifikace nadání

Diagnostika PPP/diagnostika MŠ

U všech tří chlapců došlo k návštěvě PPP z popudu MŠ a na její doporučení, na základě vypořádání charakteristických rysů chování pro nadané žáky. U respondenta 1 nevěří rodiče na nadání jako takové, jak je již zmiňováno, proto do pedagogicko-psychologické poradny šli na požádání MŠ. U respondenta 2 a 3 rodiče tušili, že je dítě nadané, avšak poradnu navštívili až po doporučení ze strany MŠ. U respondenta 2 měla třída z důvodu nízkého věku dětí vlastní chůvu, která je kvalifikovaná také na asistentku pedagoga, proto si paní učitelky přály, aby ve třídě zůstala jako asistentka pro toto dané nadané dítě. Matku tedy i požádaly, aby došla s dítětem do poradny, protože by asistentka ve třídě mohla zůstat a mohla s ním pracovat dál, pokud bude mít doporučení z pedagogicko-psychologické poradny.

Projevy

Charakteristické rysy nadaného jedince

Všechny paní učitelky se shodují na tom, že děti mají odlišné prvky jednání, jiné než ostatní vrstevníci. Všichni tři chlapci jsou velice citliví a je potřeba jim veškeré informace dostatečně vysvětlit, aby nedocházelo ke konfliktům. Dále se shodují na tom, že nejsou tzv. „dětští“, rádi vedou konverzace na vyšší úrovni, takže ji vyhledávají převážně s paní učitelkou, často kladou spoustu otázek a radují se v jiných oblastech než ostatní děti ve třídě. U respondentů 2 a 3 se paní učitelky shodují na tom, že se zde objevují problémy v socializaci a děti se hůře začleňovaly, toto se však postupně zlepšuje. Dále se také

vymykají svými schopnostmi. Respondent 3 má větší nedostatky v socializaci, při konverzaci se nedívá do očí nebo se otáčí zády. Dále je zde nedostatek ve stolování, dítě dříve odmítalo jakoukoliv potravu v MŠ, toto se již nyní zlepšilo, avšak stále si není ve stolování jistý, každý den dochází k paní učitelce a ptá se například, co s nedojedenou polévkou.

Dostatečné podněty v kolektivu

Pokud se jedná o pracovní listy a podobné úkoly, ani jedno z dětí se nenudí. Pokud jde o respondenta č. 2, děti ve třídě se již přibližují jeho úrovni, proto pokud je úkol pro něj lehčí, vypracuje ho a najde si další práci sám, to stejné platí i u ostatních sledovaných dětí. U respondenta 3 se paní učitelky setkaly se situací, kdy jim dítě oznámilo při pohybové činnosti, že ho to „nebaví“ nebo že činnost vykonávat nechce. Avšak pokud jde o pracovní listy, dítě si vždy vybere lehčí zadání z důvodu nízkého sebevědomí.

Individuální vzdělávací plán

Vzdělávání s IVP nebo bez něj

Respondent 1 a 2 nemají vypracovaný IVP, avšak byla pedagogům doporučena podpůrná opatření a výukové materiály. Děti dostávají úkoly navíc či mají na výběr vyšší úroveň konkrétního úkolu. Dále bylo paním učitelkám doporučeno zaměřit se například na sebeobsluhu, v které mají děti nedostatky. Respondenta 1 nechávají paní učitelky, aby ukázal ostatním dětem, v čem se chce předvést. Například ostatním dětem hraje na klavír, na který umí perfektně hrát. Toto dítě má rádo pozornost. Dávají ho tedy v záležitostech, ve kterých je napřed, za vzor. Avšak dochází i k chvílím, kdy dítě na vystupování nemá náladu, a pokud je mu činnost nabídnuta, vede ho k pláči. U respondenta 2 se o této možnosti bude ještě v budoucnu uvažovat, až bude dítě v povinné předškolní docházce. Respondent 3 má vypracovaný individuální vzdělávací program, který byl doporučený ze strany PPP. Chlapec má každý den práci navíc, po dobu cca patnácti minut, jedná se

například o jeho oblíbené stavebnice. Práci vykonává například ve chvíli, kdy ostatní děti spí.

Komunikace a socializace

Socializace a sebeobsluha

Všechny děti mají buď menší, či větší nedostatky v sebeobsluze. V případě respondenta 2 a 3 se objevují také nedostatky v oblasti sociální, což u respondenta 1 není. Respondent 1 se aktivně se zapojuje do všech činností, je hravý. Hraje si i sám i s kamarády. V sebeobsluze je trochu pomalejší, většinou jeden z posledních, ale zvládá ji.

Respondent 2 sebeobsluhu ze začátku nezvládal vůbec, nyní se již zlepšil, jak je již výše zmiňováno. Rád si hraje se svou kamarádkou, se kterou tráví nejvíce času. Pokud kamarádka není přítomná, vyhledává spíše tiché, klidné a chytré děti, tzv. rozumbrady. Jinak problém není, spíše měl problém v socializaci při nástupu do MŠ, tedy v nízkém věku. Paní učitelka udává příklad, že si s dětmi hrály na pejsky a kočičky a nadaný chlapec pouze stál, pozoroval a nechápal, proč si děti na zvířata hrají. Přišlo mu to hloupé, zbytečné a nepochopitelné.

Respondent 3 má nedostatky v socializaci, jak je již zmiňováno (pohled do očí, hra o samotě pouze v přítomnosti dalších), avšak ze začátku se objevovaly větší nedostatky v této oblasti, nyní již s dětmi komunikuje, či pokud ho něco zaujme, se dětí zeptá. V sebeobsluze je pomalejší, největší problém má pokud jde o to, co vše si má obléct nebo například při zastrkování do kalhot.

Komunikace s nadaným dítětem

Všechny paní učitelky se shodují, že komunikace s dítětem je v pořádku, jen je nutné dětem vše podrobně vysvětlit, protože vysvětlení očekávají a žádají, chlapci jsou citlivější, než je běžné. Na ukázkou: u respondenta 3 zmiňuje paní učitelka, že se rozpláče během opravdu banální situace, např. když vylije pití. Dále děti nemají rády autoritu, či příkazy. Respondent 1 komunikuje běžným způsobem a není třeba zvláštních postojů. Respondent 2 nemá problém s kritikou, pokud to není v oblasti, ve které zaostává. Paní učitelka

zmiňuje příklad: Když se dítěti snažily vysvětlit, jak si obléct ponožku, tak to ho dokázalo dokonce rozbrečet, byl z toho nešťastný, že ví, jak k dané činnosti přistupovat, pouze mu to nejde, nedaří se mu to. Nesmí se na něj tedy tvrdě, on to v hlavě má uchované, pouze je nutné mu to připomínat. Také je chlapec přecitlivělý.

U respondenta 3 není nutné vše vysvětlovat, pokud se jedná o zadané úkoly, hlavně logické. Postupům rozumí a není tedy potřeba nad vysvětlením postupu strávit delší čas. Pokud se však jedná o sociální schopnosti nebo emoce jeho samého a ostatních, je nutné podrobně chlapci vysvětlit sociální interakce.

Komunikace s rodiči

Všichni pedagogové se shodují, že spolupráce a komunikace s rodiči je přátelská a příjemná. Paní učitelka respondenta 3 dokonce zmiňuje, že rodiče sami docházejí do MŠ a nechávají si poradit ohledně nástupu do ZŠ, atd. Rodiče respondenta 2 a 3 si nechávají rádi poradit od pedagogů, které berou jako profesionály, kteří mohou ulehčit výchovu nadaného dítěte. Rodiče respondenta 1 jsou ve výchově více sebevědomí, a proto dávají spíš na svůj vlastní úsudek.

Spolupráce

Spolupráce s organizacemi podporující MŠ s nadanými dětmi

Všichni pedagogové sledovaných dětí mají povědomí o organizaci Mensa. Avšak fyzicky s nikým nekomunikovali. Paní učitelky respondenta 2 a 3 využívají například pracovních listů z webové stránky Mensy, či mají pracovní sešit pro nadané děti. Příští rok má ředitelka této mateřské školy v plánu spolupracovat intenzivněji s touto organizací.

Spolupráce s PPP

Ani jedna z mateřských škol, do které nadané děti z mé bakalářské práce docházejí, nespolupracuje více s PPP. Pouze doporučují návštěvy.

Vzdělávání

Integrace a inkluze

Všechny paní učitelky jsou pozitivně otevřeny vůči integraci a inkluzi. Převážně v případě předškolního vzdělávání, kde je dle jejich názoru důležité, aby se děti setkávaly také s nenadanými jedinci. Pedagogové respondenta 2 a 3 se dále shodují, že o nástupu do speciální školy by v případě těchto dětí přemýšleli v pozdějším věku, tedy ve školní docházce. Aby bylo dítě dostatečně správně rozvíjeno.

Náročnost vzdělávání nadaného ze strany pedagoga

Všichni pedagogové souhlasí s tím, že je nutné se v tomto odvětví stále sebevzdělávat a dohledávat si, jak by nejlépe nadané dítě mohli dále rozvíjet a co by mu mohli nabídnout. Avšak náročné jim to nepřijde. Spíše by učitele mrzelo, kdyby ho něčím brzdili. Také se s dítětem stále nadále poznávají a vyhledávají, v kterých oblastech je na jaké úrovni a jaké aktivity mu dále zadávat. Avšak je náročné si každý den vymezit individuální čas pro konkrétní nadané dítě. Učitelka respondenta 3 zmiňuje, že by ráda tomuto dítěti a jeho vývoji věnovala ještě více času, dále dodává, že náročné je to pouze v tom ohledu, že dítě chce většinu času komunikovat pouze s paní učitelkou a na to nezbyvá tolik času, kolik by dítě potřebovalo.

Předčasný nástup do školní docházky

Vzhledem k nedostatkům např. v sociálních oblastech, či sebeobsluze nenavrhl ani jedna škola, v které jsem vedla rozhovor, předčasný nástup do školní docházky.

2.9 PRÁCE S PRACOVNÍMI LISTY S NADANÝMI JEDINCI

Pracovní listy sloužily převážně k mému poznání chlapců, s kterými jsem pracovala na bakalářské práci a k usnadnění pozdějšího sepsání kazuistik dětí. Při práci jsem viděla, jak chlapci reagují, jací jsou a v čem jsou oproti jiným vrstevníkům napřed a naopak, jak se

chovají během tréninku jejich slabších stránek. Měla jsem možnost tyto děti nějakou dobu pozorovat a poznat je. Děti mě velice překvapily svými přednostmi. Před svou bakalářskou prací jsem se s nadanými dětmi nesečkala, proto pro mě toto bylo novinkou a získala jsem o nadaných dětech mnoho užitečných informací do svého budoucího profesního života. Na všech chlapcích bylo poznat, že mají v hlavě hodně myšlenek, proto u úkolů byli roztržití, vše mi chtěli sdělit a ukázat, co všechno dovedou. S dětmi se mi pracovalo dobře a myslím si, že i ony se pod mým vedením cítily příjemně. Všichni tři po skončení našich společných úkolů vypracovali další úkoly pro mou osobu a také si mě vyzkoušeli.

Pracovní listy jsem vyráběla buď sama, jen s menší inspirací nebo jsem využila listů dostupných na: http://old.prf.upol.cz/fileadmin/user_upload/PrF-dokumenty/Veda_a_vyzkum/nadani/MS/Pracovni_listy.pdf

2.9.1 ZADÁNÍ PRACOVNÍCH LISTŮ

- Pracovní list č. 1, zadání: viz. příloha 1
- Pracovní list č. 2, zadání: viz. příloha 2
- Pracovní list č. 3, zadání: viz. příloha 3
- Pracovní list č. 4, zadání: „Na levé straně máme berušky, vždy tam najdeme určitý počet stejně vypadajících berušek, spočítej si stejné berušky a spoj na pravé straně s číslem, které odpovídá počtu berušek.“
- Pracovní list č. 5, zadání: „V každém čtverečku je nakreslený znak, potřebovala bych, abys do prázdného rámečku s tečkami, který je vedle, nakreslil stejný znak.“
- Pracovní list č. 6, zadání: „V každém sloupci máme řadu znaků, které se opakují, později je však jeden vynechaný, koukni se na znaky a zkus přijít na to, který znak v řadě chybí, a doplň.“
- Pracovní list č. 7, zadání: „Každá ryba plave jiným směrem, některé plavou vpravo, další naopak vlevo, označ nejdříve ty, které plavou vpravo a až budou všechny, tak jiným znakem označ ty, které plavou vlevo.“
- Pracovní list č. 8, zadání: viz. příloha 8

- Pracovní list č. 9, zadání: „Spoj čárkovaný útvar v celý, jako je to ve vzoru, můžeš si tvar nejdříve vyzkoušet prstem a až poté obtáhnout tužkou.“
- Pracovní list č. 10, zadání: „Dostaň veverku nedřívě ke stromu, poté k houbě. Cestu si nejdříve vyzkoušej nanečisto pouze prstem.“
- Pracovní list č. 11, zadání: viz. příloha 11
- Pracovní list č. 12, zadání: viz. příloha 12

2.9.2 KRITÉRIA HODNOCENÍ

Pracovní list č. 1: Dítě dokáže vyhledat chybějící tvar. Dítě chápe zadání.

Pracovní list č. 2: Dítě zkompletuje chybějící část obrázku.

Pracovní list č. 3: Dítě chápe zadání. Dítě dokáže označit číslo, které je v řadě na nesprávném místě. Popřípadě číslo přesune na vhodnější místo.

Pracovní list č. 4: Dítě správně spojí počet berušek s číslem.

Pracovní list č. 5: Dítě spojí správné tečky k vytvoření stejného znaku, jako je ve vzoru.

Pracovní list č. 6: Dítě pozná, který znak v řadě chybí, a doplní jej.

Pracovní list č. 7: Dítě zná pravou a levou stranu a dokáže určit, která ryba plave jakým směrem. Dítě dokáže tyto rozdíly odlišit a zaznamenat.

Pracovní list č. 8: Dítě popíše posloupnost příběhu a zaznamená jej.

Pracovní list č. 9: Dítě ovládá grafomotoriku.

Pracovní list č. 10: Dítě ovládá vizuomotoriku.

Pracovní list č. 11: Dítě ovládá počty a orientaci v rovině – dítě si dokáže zapamatovat, u kterého čísla skončilo a pokračovat následujícím počtem. Dítě ovládá znalost písmen. Dítě ovládá psaní a čtení. Dítě dokáže složit slovo z nabízených písmen.

Pracovní list č. 12: Dítě ovládá předčtenářské dovednosti. Dítě zná písmena. Dítě chápe zadání. Dítě dokáže spojit písmena se slovem a vytvořit nové slovo.

2.9.3 VYHODNOCENÍ PRACOVNÍCH LISTŮ

Pracovní list č. 1

Respondent 1 a 2 při úkolu našli správný tvar, avšak nebylo plně pochopeno zadání. Obě děti správný tvar označily, avšak nevyužily možnosti vybarvení správného tvaru stejnou barvou jako kalhoty. Obě děti měly k dispozici pastelky. Jejich pozornost u tohoto úkolu nebyla stoprocentní. Avšak tvar našly správný. Naopak respondent 3 pochopil správně zadání a využil vybarvování, na rozdíl od ostatních dětí však nenašel správný tvar. Tvar je stejný jako chybějící, ale nachází se v horizontální poloze, kdežto vzor se nachází v poloze vertikální.

Pracovní list č. 2

Tento úkol byl poněkud náročnější. Všechny děti zadání pochopily a nakonec i úkol správně vypracovaly. Avšak respondent 1 u „stromu“ navázal špatným směrem, po upozornění se však opravil a úkol splnil na stejné úrovni, jako ostatní.

Pracovní list č. 3

Tento úkol, byl dle mého názoru jeden z nejsložitějších. U všech tří pozorovaných dětí se vyskytuje nadání v oblasti předmatematických dovedností. Respondenti 2 a 3 úkol zpracovali naprosto bezchybně a okamžitě po opakovaném a pomalém vysvětlení zadání. Respondent 1 správně určil čísla, která jsou v řadě na nesprávném místě, avšak přesunutí čísel bylo pro dítě příliš náročné. Byly chvílky, kdy číslo přesunul správně, avšak později se do přesouvání pouze zamotával a přesunul všechna čísla místo jednoho, dle mého názoru dítě buď špatně pochopilo zadání, nebo chtělo řadu přeskládat celou, ale z tohoto důvodu se zde objevují chyby. Nutné bylo přesunout pouze jedno číslo.

Pracovní list č. 4

Tento úkol všichni tři chlapci zpracovali rychle a přesně. Zajímavým poznatkem je, že když jsem vysvětlila dětem zadání: spoj berušky s číslem, respondent 1 a 2 propojili berušky také

mezi sebou. Pokud jsem tento úkol vyzkoušela s dítětem, které není nadané, nenapadlo ho, že by berušky mohl spojit ještě mezi sebou. Děti tedy správně následovaly mé zadání a přemýšlely nad ním přesně a správně, dle mého zadání.

Pracovní list č. 5

Tento úkol byl velice oblíbeným mezi sledovanými dětmi. Všechny děti pochopily zadání a pracovaly rychle a přesně. U respondenta 2 se objevují více nepřesné tahy v propojení bodů při nakresleném tvaru, tuto skutečnost můžeme přisuzovat také tomu, že respondent 2 jako jediný z pozorovaných dětí v mé bakalářské práci zatím nenavštěvuje třídu předškolních dětí, tudíž grafomotorika u něho není natolik přesná. Respondenta 1 tento úkol natolik zaujal, že na vedlejší papír nakreslil ještě další čtverce s tečkami a do nich různé tvary, aby mohl v úkolu pokračovat, úkol později zadal i mě.

Pracovní list č. 6

Tento úkol také probíhal bezproblémově, se všemi dětmi jsme si nahlas vyjmenovaly, jak jdou znaky po sobě a děti samostatně dospěly k závěru, jaký znak se v řadě chybně neobjevuje. U respondenta 2 není kresba v prvním sloupci přesná, jako na ostatních obrázcích. Šipka je nakreslena mnohem jednodušeji, jak jsem však již zmiňovala, chlapec je mladší než ostatní pozorovaní, proto v kresbě a grafomotorice není ještě na tak vysoké úrovni.

Pracovní list č. 7

Všichni chlapci znají pravou a levou stranu, proto po vysvětlení zadání nebyl problém určit, která ryba plave jakým směrem. Velice mě zaujalo, že respondent 2 označil také kachny, které plavou levým směrem. Zbylí dva chlapci kachny vynechaly, protože bylo řečeno slovo „ryby“. U respondenta 1 se, z důvodu nedlouhé pozornosti na tento úkol, později místo čtverců, jež si vybral na označení ryb, které plavou na pravou stranu, objevovaly nerozeznatelné tvary. Respondent 3 si místo označení tvary vybral možnost vybarvení dvěma odlišnými barvami, což není nesprávně. U respondentů 1 a 2 jsme po vypracování

úkolu nějakou dobu obrázek ještě pozorovaly, protože ve velkém množství ryb přehlédli maximálně dvě neoznačené.

Pracovní list č. 8

Při společném povídání o příběhu a opakovaném vysvětlení všichni nadaní pochopili zadání. Pouze respondent 2 přeskočil nejdříve obrázek, který měl být v dějové posloupnosti první. Později však po společné konzultaci příběh složil správně.

Pracovní list č. 9

Grafomotorika u všech tří chlapců není naprosto perfektní. Respondent 1 snadnější úkoly na začátku zvládal správně, avšak ke konci docházelo k chybám, pokud se v některých případech spletl a linie nebyla správně, obtáhl tvar ještě jednou, aby práce byla správně. Při grafomotorice držel správně tužku, avšak ruka byla trochu křečovitá a vedení ruky taky nebylo přesné. Respondent 2 není ještě předškolního věku, proto pro trénink grafomotoriky má ještě rok času, nejdříve cvičení bylo správné, držení tužky také, avšak později se vyskytly chyby a konečné obrázky ani nedokončil, či dokonce nevyplnil vůbec. Respondent 3 vyplnil úkol nejpřesněji, ale i u něj se objevují drobné chyby. Při konzultacích mi učitelky i rodiče potvrdili, že u všech chlapců je grafomotorika slabší stránkou a je nutný trénink.

Pracovní list č. 10

Vizuomotorika u respondenta 1 byla v pořádku, nejdříve tedy byla potřeba zkoušky prstem, než práci vypracoval, avšak nedošlo k chybě. Respondent 2 také nejdříve trasu vyzkoušel pouze prstem, ale i přes to na první pokus nešlo k nesprávnému vypracování. Svou chybu však opravil. Respondent 3 vypracoval první trasu správně, ale druhou nevypracoval vůbec.

Pracovní list č. 11

Tento úkol chlapci vypracovali rychle a správně. Pouze docházelo k zmatenosti mezi počty, tedy nebyli si po napsání předchozího písmene jistí, kde skončili a jaké číslo mají hledat poté. Avšak pokud si úkol znovu prošli a spočítali si počet lístků u předchozího písmene, mohli bezproblémově pokračovat dál. Respondent 3 zná písmena, avšak čtení a psaní se u něj zatím neobjevuje. Proto podle počtů vypsál písmena správně za sebou, ale u přečtení výsledku byla potřeba pomoc.

Pracovní list č. 12

Tento úkol byl jednoduchý převážně pro respondenty 1 a 2. Úkol měli okamžitě vypracovaný a bez jediné chyby. Oba chlapci od velmi nízkého věku čtou a nyní umí i psát. Respondent 3 pochopil zadání, složení slov mu také nečinilo problém, avšak neumí psát, proto slova pouze složil a s psáním jsme nepokračovali.

2.10 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

U všech tří respondentů jsem objevila velice charakteristické projevy chování, které popisují i v mé teoretické části. Všichni chlapci jsou velice přecitlivělí, nezvládají neúspěch. Proto přístup jak v domácnosti, tak v mateřské škole musí být k chlapcům opatrný a přesný. Děti vyžadují jasné vysvětlení a mají mnoho otázek. Tyto jejich charakteristické rysy komplikují zařazení do třídy a následnou socializaci. Všichni chlapci při nástupu do předškolní docházky měli problém se socializací, u některých se tento problém vyřešil rychleji, někde naopak stále přetrvává. Děti vyžadují komunikaci na vyšší úrovni a ta jim není vždy umožněna ze strany vrstevníků. Pedagogové zmiňují, že vzdělávání nadaných bývá náročnější a to zejména z důvodu častých dotazů dětí a nedostatku času pro individuální práci s těmito jedinci. Na tomto se shodují také rodiče, výchova je poměrně stejná jako u dětí, které nejsou nadané, avšak tyto děti mají opravdu hodně dotazů a to může být pro rodiče náročné.

Slabé stránky dětí se ve všech případech projevují převážně v oblasti sociální a psychomotorické, chlapci jsou pomalejší v sebeobsluze. Na tomto je nutné pracovat, u všech respondentů je toto také důvod, proč nejsou vhodnými adepty pro předčasný

nástup do školní docházky. Jak jsem během svého výzkumu zjistila, děti nejsou pouze šikovné, ale oproti svým velkým přednostem mají také velice slabé stránky. Proto je nutné s těmito dětmi pracovat, a to intenzivně, aby jejich nadání bylo dále rozvíjeno a nevytratil se jejich potenciál. Zároveň, aby nebyly pozadu v sebeobsluze a podobných činnostech nutných pro jejich plnohodnotný budoucí život. Je tedy rozhodně nutné, aby se nadaný ocitl v prostředí, které ho podporuje v jeho vývoji a je dostatečně podnětné.

ZÁVĚR

V současné době je velmi skloňován pojem inkluze. Do skupiny žáků, kterých se tento postup týká, patří kromě žáků s handicapem (zdravotním, sociálním) i nadaní žáci. Problém nadání je v současné literatuře velmi dobře popsán. Tato teorie mi pomohla v mé praktické části. Ve své práci jsem ověřovala získané znalosti pomocí pracovních listů, rozhovorů s rodiči a pedagogy v MŠ. Tento výzkum mě velice obohatil pro mou budoucí praxi. Pochopila jsem, že výchova a vzdělávání takto nadaných žáků vyžaduje individuální a odlišný přístup, jiný než u intaktních žáků. Nadaní žáci potřebují nejen práci navíc pro svůj rozvoj, ale leckdy pomocnou ruku dospělého v oblastech, ve kterých zaostávají. Špatně nesou neúspěch, a proto vyžadují velmi citlivý přístup. Bývají emočně labilní a kladou na sebe vysoké nároky. Včasným odhalením nadání u žáka v MŠ můžeme předejít konfliktům, žáci jsou leckdy označováni jako problémoví, či nevladatelní. Příčinou však může být to, že se ve výuce nudí.

RESUMÉ

Cílem bakalářská práce bylo odhalit projevy nadání u nadaných dětí v MŠ a zjistit jejich socializaci do běžné třídy. Přiblížit náročnost výchovy a vzdělávání těchto žáků. Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První je část teoretická a druhá část praktická. Teoretická část popisuje historii, základní pojmy, základní popis charakteristických rysů nadaných jedinců, druhy a formy nadání, projevy a problémy těchto dětí. Dále rodinu nadaného, rozdíly mezi nadanými a bystrými dětmi a handicap, které mohou být s nadáním spojeny. Nakonec také vzdělávání nadaných a to z ohledu integrace a inkluze, rozvíjení potenciálu, legislativy a komunikace s nadaným.

V praktické části se objevují otevřené rozhovory s rodiči i pedagogy konkrétních nadaných dětí a jejich další vyhodnocení, kazuistiky zkoumaných chlapců a pracovní listy zpracované těmito jedinci. Tato část je experimentální a propojuje se s teoretickou částí a teoretickými popisy nadaných dětí v MŠ i mimo ní.

The purpose of my bachelor thesis was to discover the manifestations of aptitude within special, gifted children in kindergarden and to determine their incorporation in common class. To open an inside to the difficulty of upbringing and education of these pupils. This bachelor thesis is divided into two parts. The first part is theoretical and the second is practical. The theoretical chapter describes history, basic analogy, basic description of characteristic of gifted individuals, kinds and forms of giftedness, manifestations and problems of these children. Further so the family of special individual, differences within gifted and clever children and handicaps, which can be connected to giftedness. The last chapter even describes the education of gifted and that from a perspective of integration and inclusion, the flourishing of potencial, legislation and communication with a gifted individual.

In the practical part there are open dialogs with parents and even teachers of specific gifted children and their evaluation, the case study of researched boys and worksheets worked on by these individuals. This part is experimental and connects with theoretical part and theoretical descriptions of gifted children in kindergarden or outside of it.

SEZNAM LITERATURY

FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. Nadané dítě a rozvoj jeho schopností. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-297-3.

GILLERNOVÁ, Ilona a Václav MERTIN. Psychologie pro učitelky mateřské školy. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-799-X.

HARTL, Pavel. Psychologický slovník. Ilustroval Karel NEPRAŠ. Praha: Jiří Budka, 1993. Slovník. ISBN 80-901549-0-5.

HAVIGEROVÁ, Jana Marie. Pět pohledů na nadání. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3857-4.

HAVIGEROVÁ, Jana Marie. Vyhledávání nadaných dětí v předškolním věku: škála charakteristik nadání a její adaptace na české podmínky. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5150-4.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál s.r.o., 2005. ISBN – 80-7367-040-2.

HŘÍBKOVÁ, Lenka. Nadání a nadaní: pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1998-6.

KNOTOVÁ, Dana. Školní poradenství. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2

LECHTA, Viktor, ed. Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-679-7.

MACHŮ, Eva. Nadaný žák. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-197-3.

MUDRÁK, Jiří. Nadané děti a jejich rozvoj. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5089-7.

PRŮCHA, Jan, ed. Pedagogická encyklopedie. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online]. Praha: MŠMT, 2018 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/45304/>

STEHLÍKOVÁ, Monika. Nadané dítě: jak mu pomoci ke štěstí a úspěchu. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0512-0.

Vzdělávání nadaných dětí a žáků [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2010
[cit.2021-02-08]. Dostupné z:

http://www.nuv.cz/uploads/Publikace/vup/Nadani_prehled.pdf

Webové stránky

Aktuální číslo a archiv. Úvod [online]. citováno dne 25.4.2021 Dostupné z:

<https://www.talentovani.cz/aktualni-cislo/cislo-2-rocnik-vi-2017>

Maslowova pyramida lidských potřeb - Filozofie úspěchu. Co je filozofie úspěchu? -
Filozofie úspěchu [online]. Copyright ©2011 [cit. 27.06.2021]. Dostupné z:

<https://www.filosofie-uspechu.cz/maslowova-pyramida-lidskych-potreb/>

Mensa, Časopis Mensy České Republiky, 2008, ISSN 1211-8877[online] citováno dne
25.4.2021, dostupné z <https://casopis.mensa.cz/veda/g-faktor.html>

Mensa, Časopis Mensy České Republiky, 2008, ISSN 1211-8877[online] citováno dne
25.4.2021, dostupné z https://casopis.mensa.cz/veda/inteligence_a_jeji_mereni.html

Nadané deti bývajú vysoko senzitivne | eduworld.sk. Eduworld.sk- portál o vzdelávaní a
sebarozvoji [online]. Copyright © 2021 Spoločnosť Eduworld, s.r.o. [cit. 28.06.2021].
Dostupné z: <https://eduworld.sk/cd/katarina-sabolova/3224/nadane-deti-byvaju-vysoko-senzitivne>

Národní ústav odborného vzdělávání. Péče o mimořádně nadané žáky. Instituce, na které
je možné se obrátit [online]. Praha, 2008 [cit.2021-02-08]. Dostupné z:

<http://www.nuov.cz/institute-na-ktere-je-mozne-se-obratit>

Univerzita Palackého v Olomouci. [online] citováno dne 25.4.2021, dostupné z

http://old.prf.upol.cz/fileadmin/user_upload/PrFdokumenty/Veda_a_vyzkum/nadani/MS/Pracovni_listy.pdf

PŘÍLOHY

Příloha 1 – respondent 1 – rozvoj předmatematických dovedností

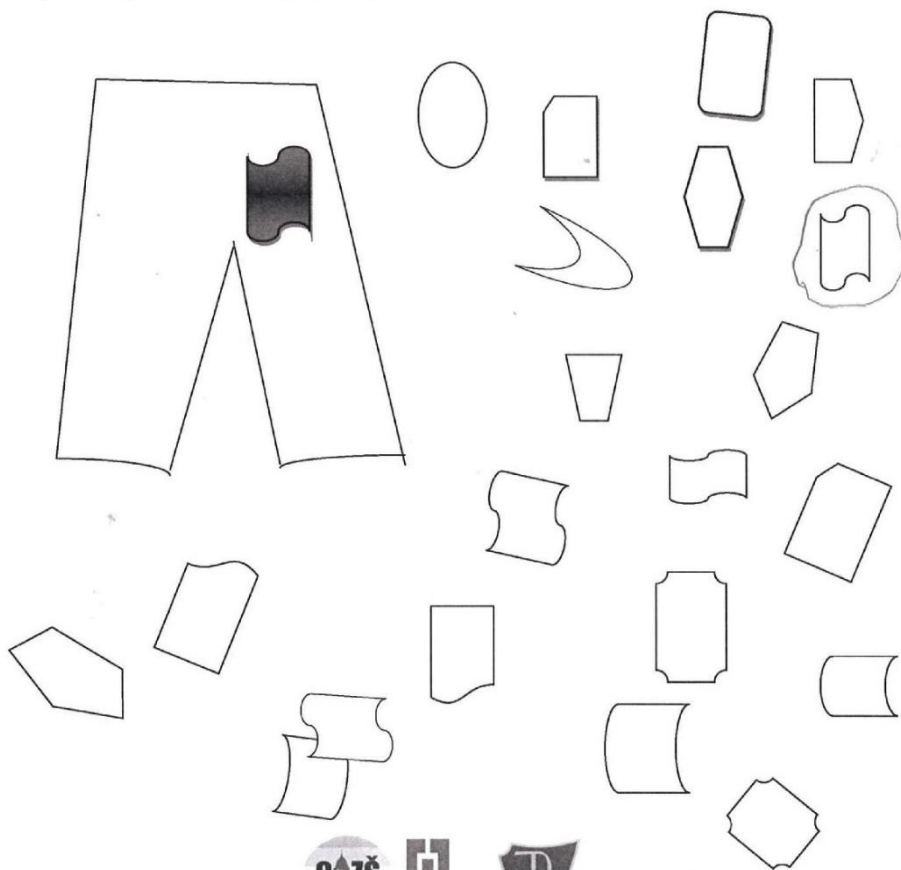
22

Předmatematické aktivity se zaměřením na celek a jeho části – proces kompletace (C 22)
PRACOVNÍ LIST CC č. 2 pro nadprůměrné dítě v mateřské škole, M. Kaslová

Pohádka O pejskovi a kočičce.

Zadání: *Pejsek si roztrhl kalata. Pomoz kočičce vybrat na kalhoty správnou záplatu. Nejdřív vybarvi pejskovy kalhoty a vynechej v nich díru. Pak vyber správnou záplatu a tu vybarvi stejnou barvou, jako jsou kalhoty. Nic se nesmí ze záplaty odstříhnout.*

PARTNEŘI

PROJEKTU

Příloha 2 – respondent 1 – rozvoj předmatematických dovedností

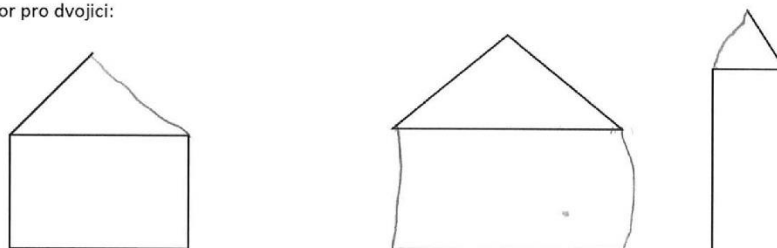

Předmatematické aktivity se zaměřením na celek a jeho části – proces kompletace (C 22)
PRACOVNÍ LIST CC č. 3 pro nadprůměrné dítě v mateřské škole, M. Kaslová

Zadání: *Prohlédni si, jak malíř začal. Víš, co chtěl nakreslit? Dokresli obrázek.*

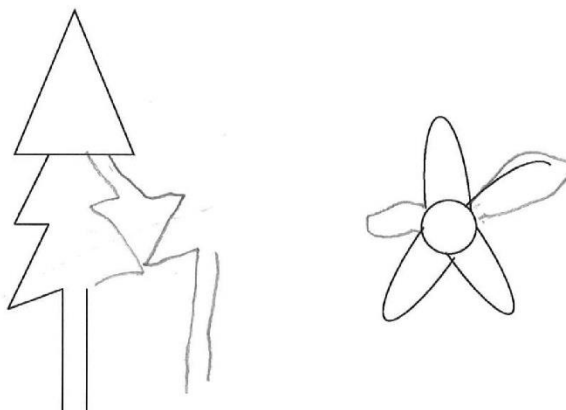
Téma: Kde žiji.

Vzor pro dvojici:

Téma: Příroda

Vzor pro dvojici

PARTNEŘI

PROJEKTU

Příloha 3 – respondent 1 – rozvoj předmatematických dovedností

ZZ

Předmatematické aktivity se zaměřením na rozvoj logických vztahů a jejich kódování. Akcent směřuje od uvažování k usuzování a k práci s konjunkcí podmínek.

PRACOVNÍ LIST L č. 5 pro nadprůměrné dítě v mateřské škole, M. Kaslová

Zadání: Najdi v obrázcích chybu: V sousedních polích nesmí být stejné číslo a také nesmí tam být „sousední čísla“. Chyby podtrhni.

Vzor:

<u>1</u>	<u>2</u>	5
----------	----------	---

Kdo je šikovný, přijde na to, která dvě políčka stačí mezi sebou vyměnit. Výměnu vyznač šipkou.

Vzor:

<u>1</u>	<u>2</u>	5
----------	----------	---

A

6	<u>4</u>	<u>3</u>	1	5	2
---	----------	----------	---	---	---

B

3	6	1	<u>5</u>	<u>4</u>	2
---	---	---	----------	----------	---

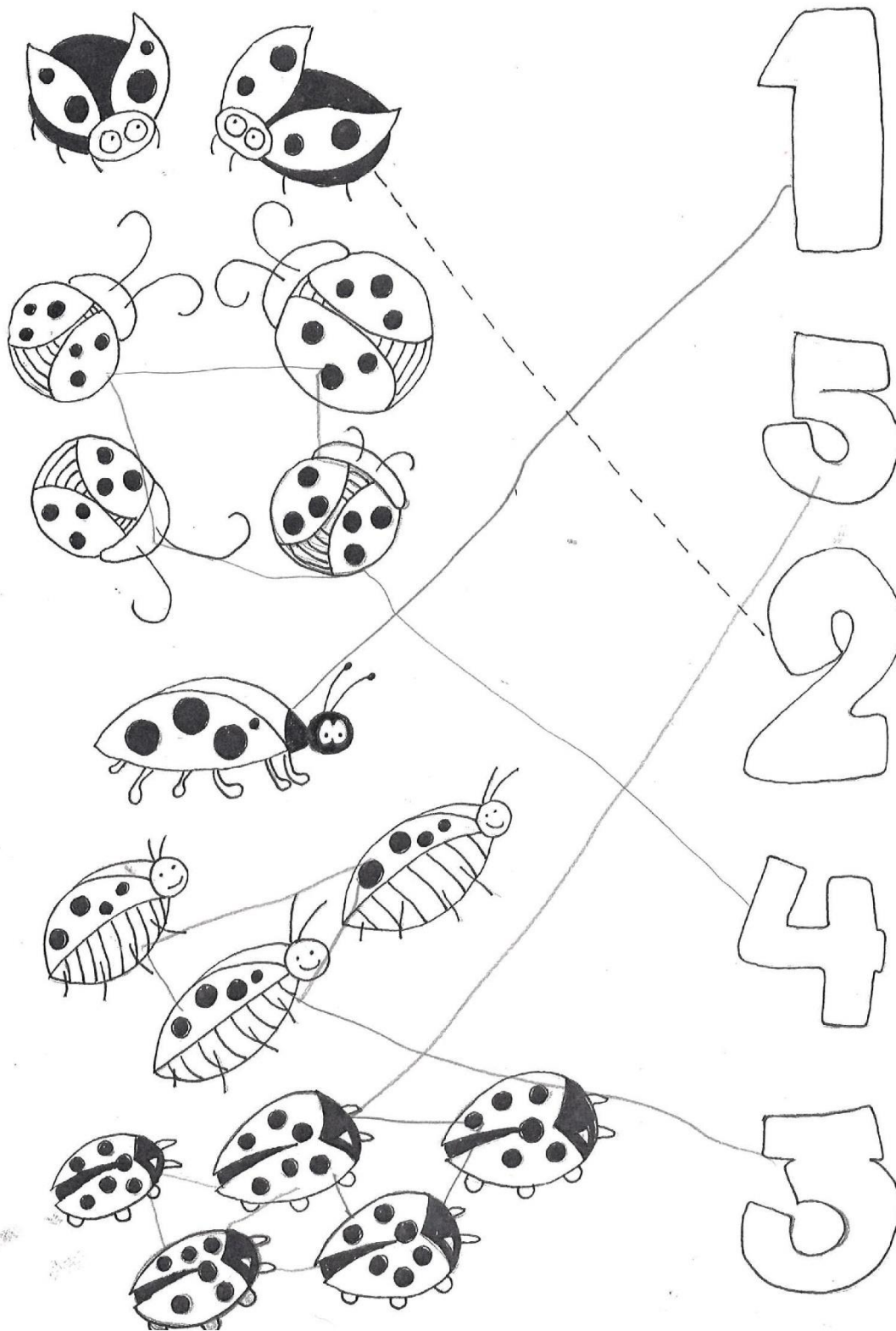
PARTNEŘI

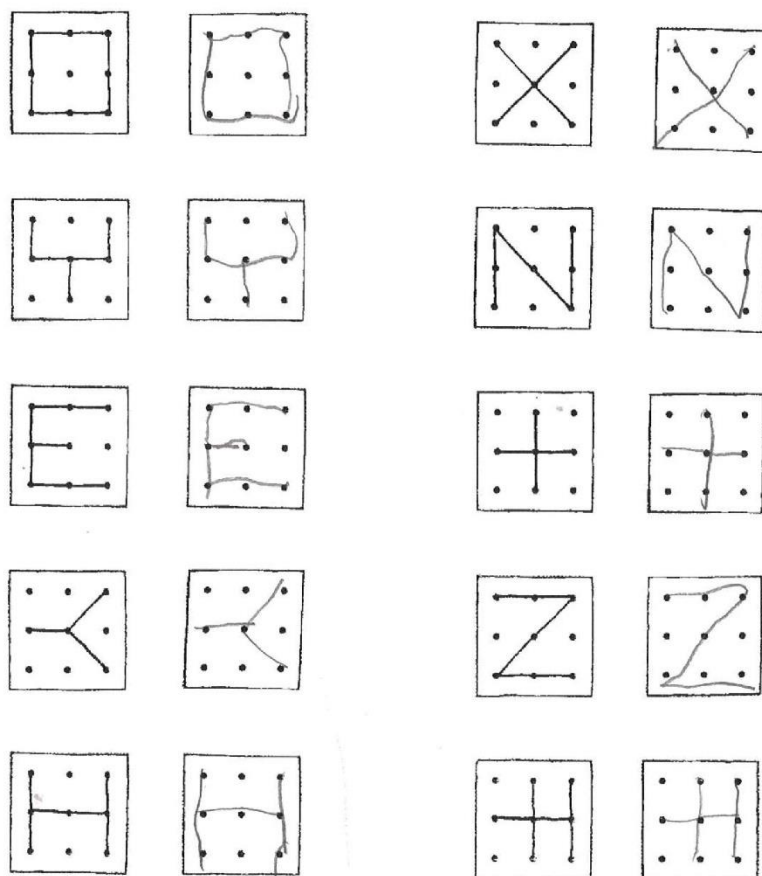
PROJEKTU

Pracovní list č. 4 – respondent 1 – rozvoj předmatematických dovedností

22

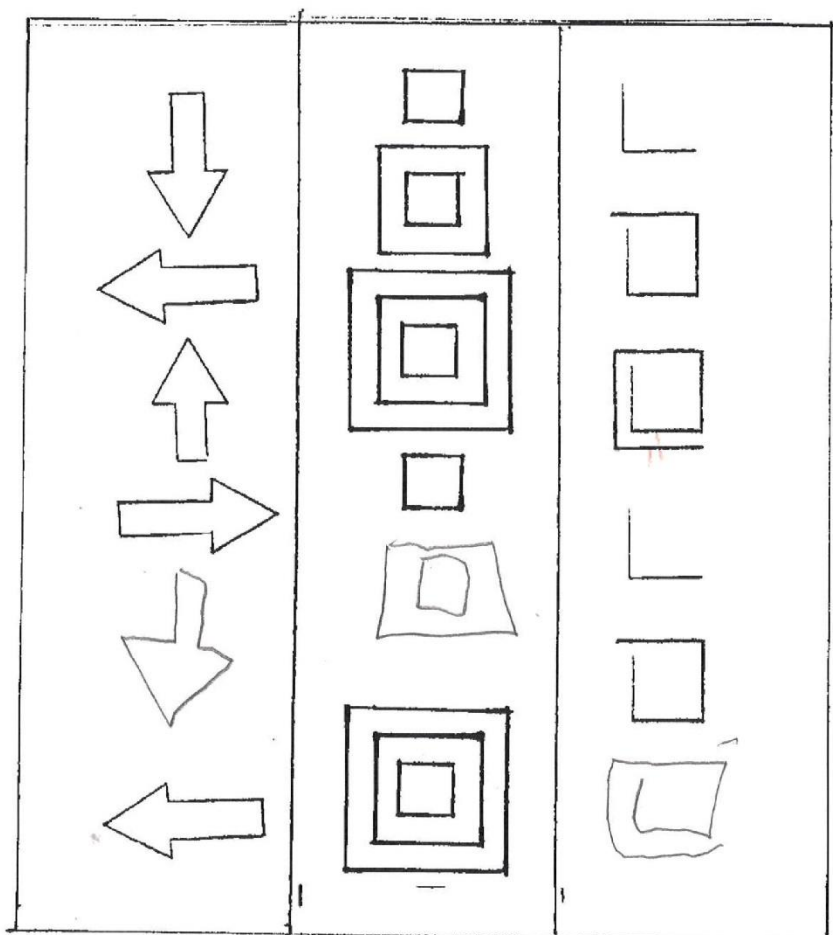

Pracovní list č. 5 – respondent 1 – rozvoj předmatematických dovedností

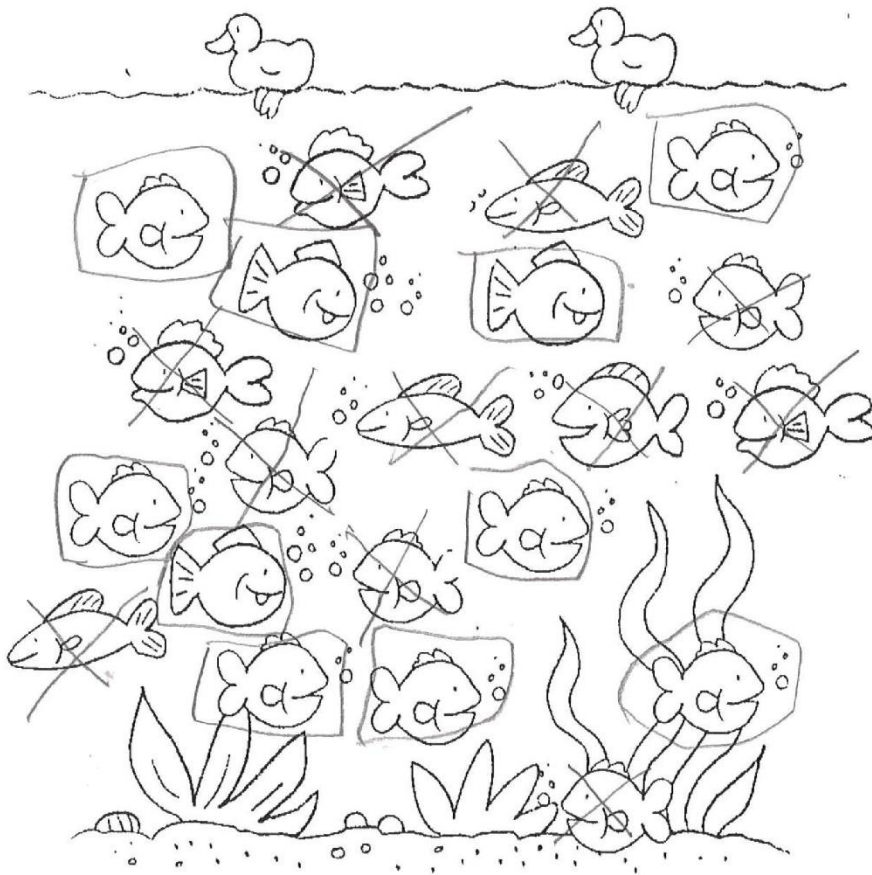
Pracovní list č. 6 – respondent 1 – rozvoj předmatematických dovedností

22

Pracovní list č. 7 – respondent 1 – rozvoj pravolevé orientace a logického myšlení

22

Pracovní list č. 8 – respondent 1 – rozvoj logického myšlení

22

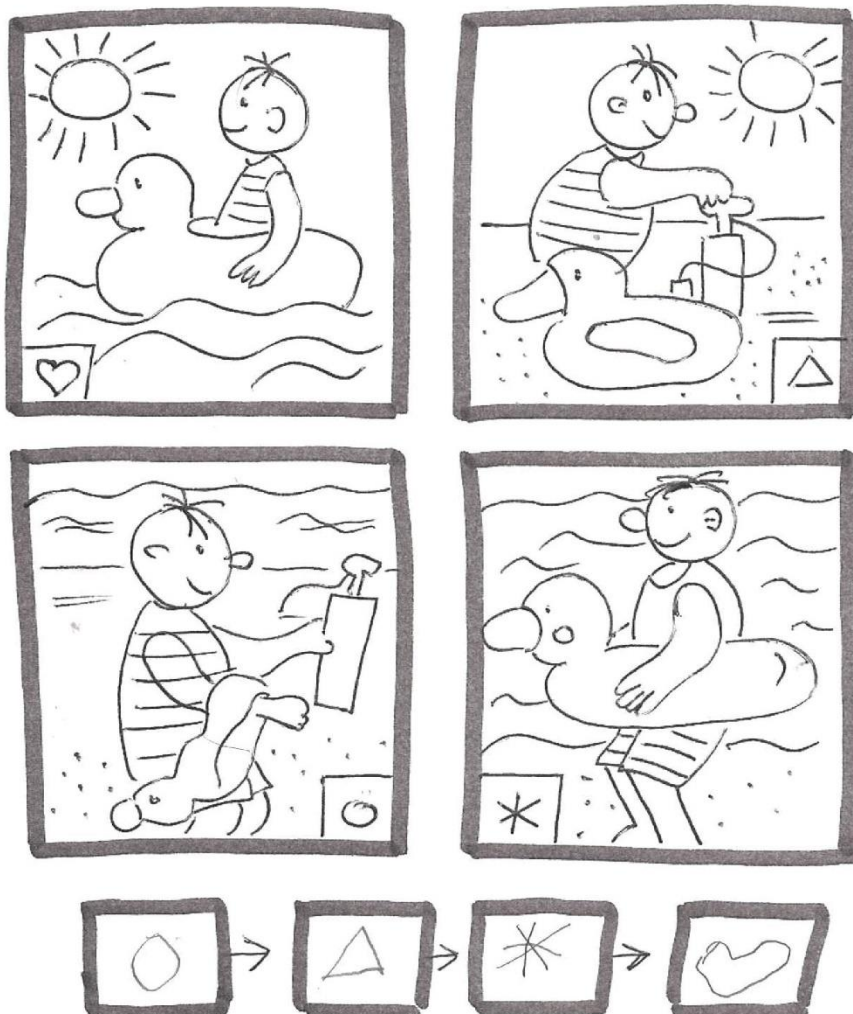
LETNÍ KOUPÁNÍ

Úkol:

Rozvoj logického myšlení, představivosti a posloupnosti, slovní zásoby a souvislého vyjadřování

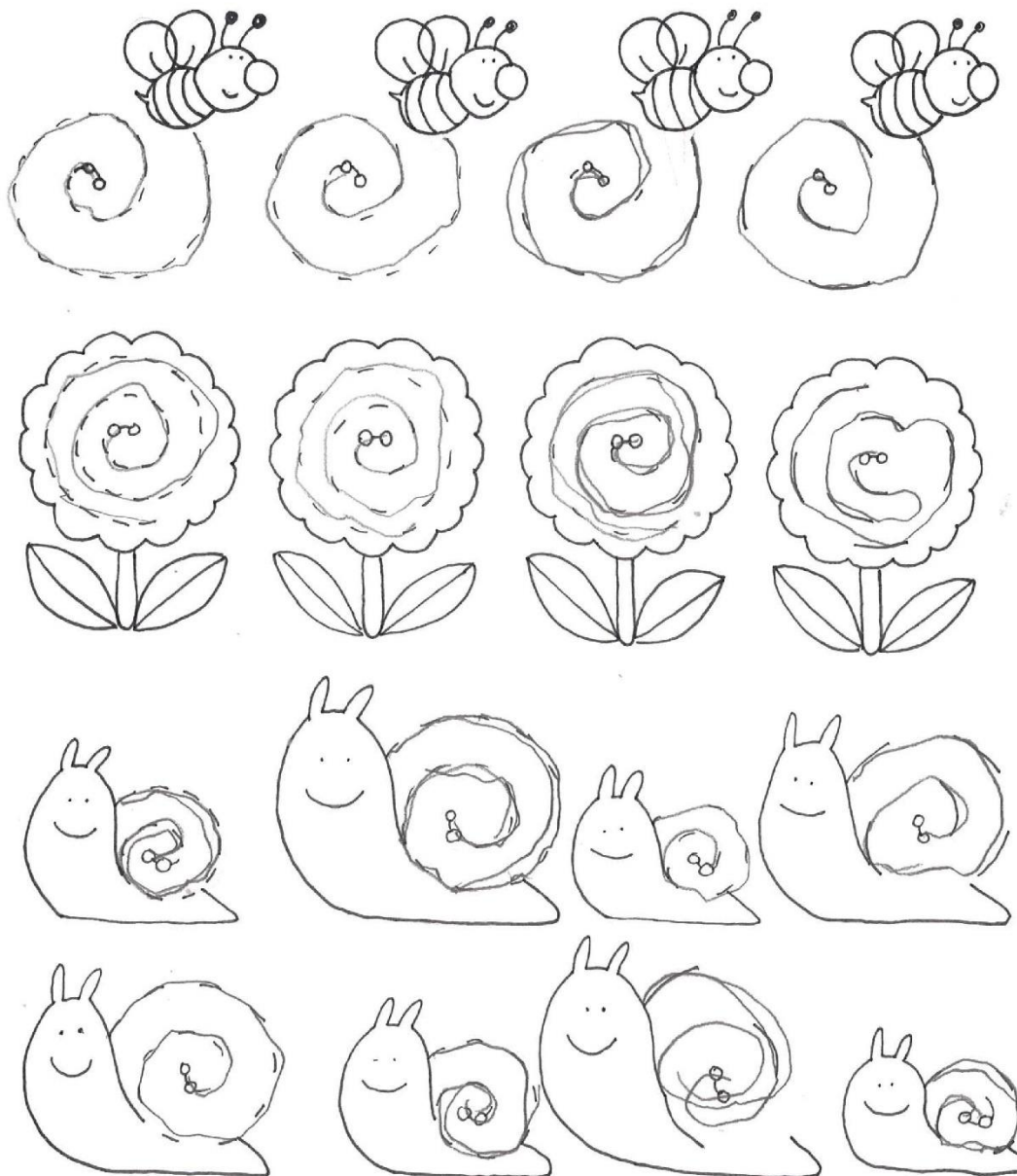
Postup:

Honzík se jde deska koupat. Víš, co udělá nejdřív? Co potom? A co nakonec. Nejprve si o obrázcích povídej a pak nakresli značky z obrázků ve správném pořadí do prázdných čtverečků.

Pracovní list č. 9 – respondent 1 - grafomotorika

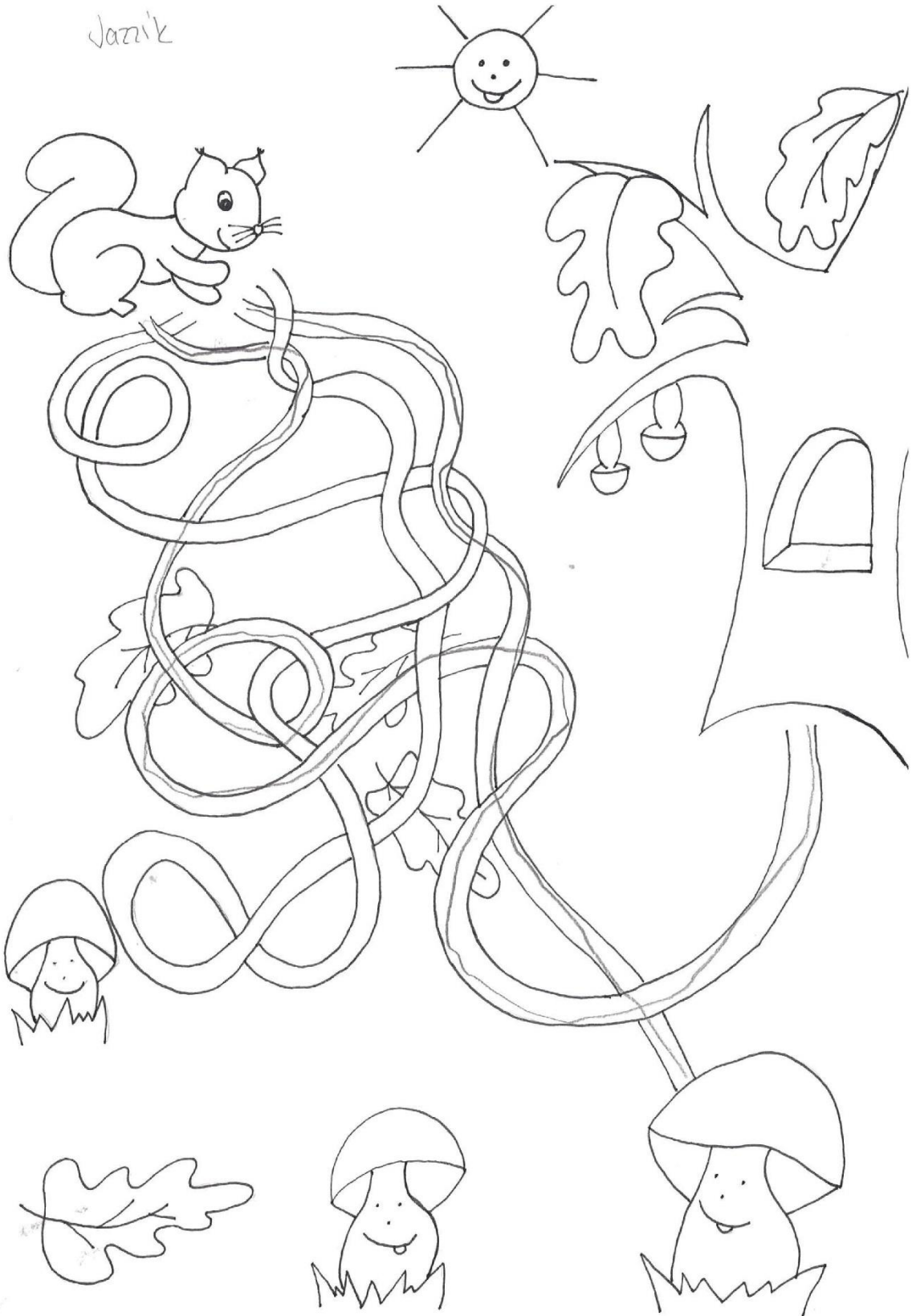
22

Pracovní list č. 10 – respondent 1 - vizuomotorika

Jazník

Pracovní list č. 11 – respondent 1 – rozvoj předčtenářských dovedností

22

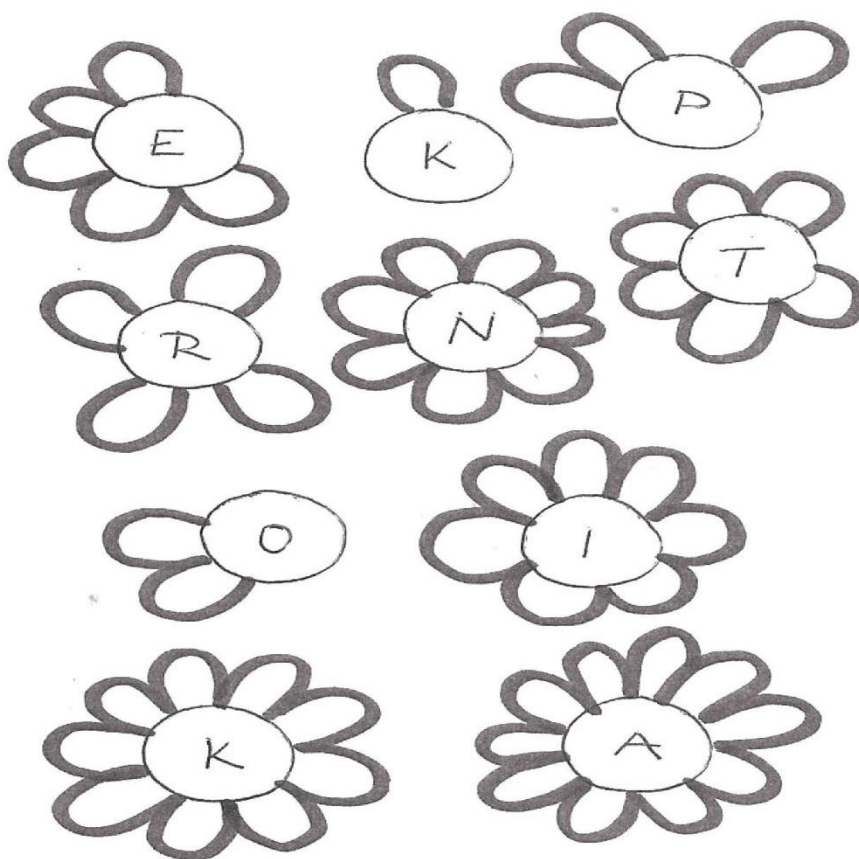
VESELÉ KVĚTINY

Úkol:

Rozvíjení logického myšlení, postřehu, pozornosti, rozvoj početních představ, počátků čtení – sluchová syntéza

Postup:

Poznáš, které slovo je uprostřed květin schované? Květy je potřeba správně seřadit podle počtu okvětních lístků (od nejmenšího počtu k největšímu) a příslušná písmena dopsat do tabulky. Nápís dítě přečte.

Řešení:

K	O	P	R	E	T	I	N	K	A
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Pracovní list č. 12 – respondent 1 – rozvoj předčtenářských dovedností

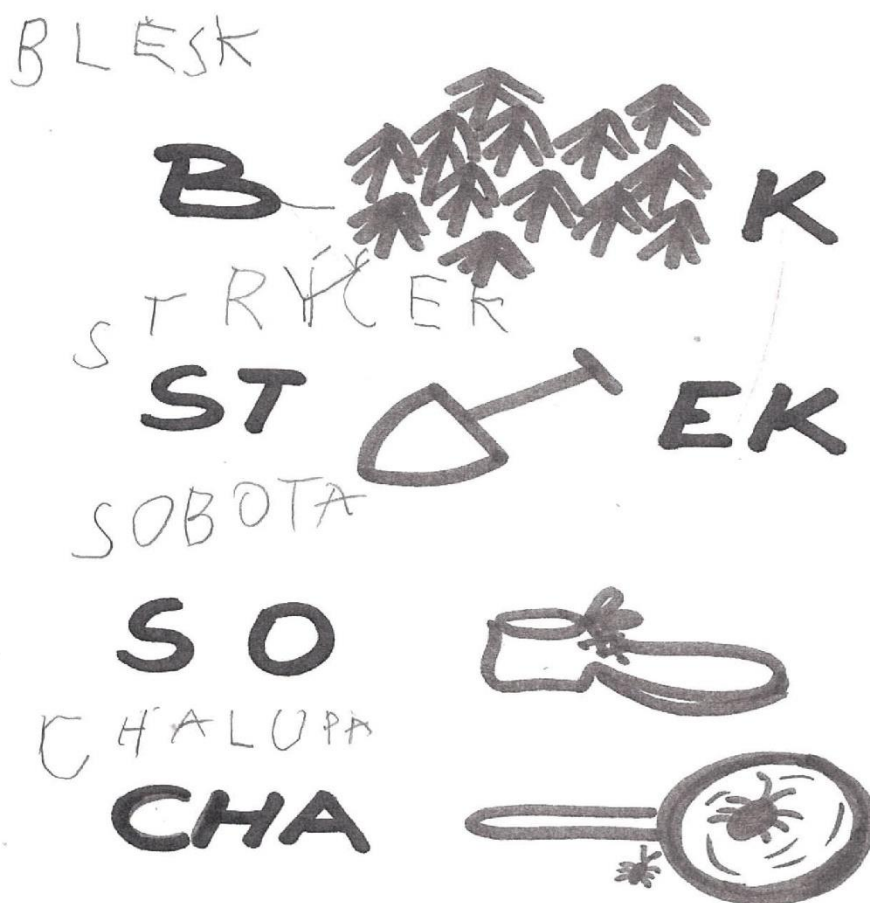
22

SLOVNÍ SKRÝVAČKY**Úkol:**

Rozvoj postřehu, sluchové syntézy, logického myšlení, počátku čtení

Postup:

Dítě má prostřednictvím písmen a obrázků najít řešení a vyluštit slovní skrývačky.

Nápověda :

Co je spojeno s hromem?

Kdo je otcův bratr?

Jak se jmenuje jeden den v týdnu?

Kam se jezdí na víkend?

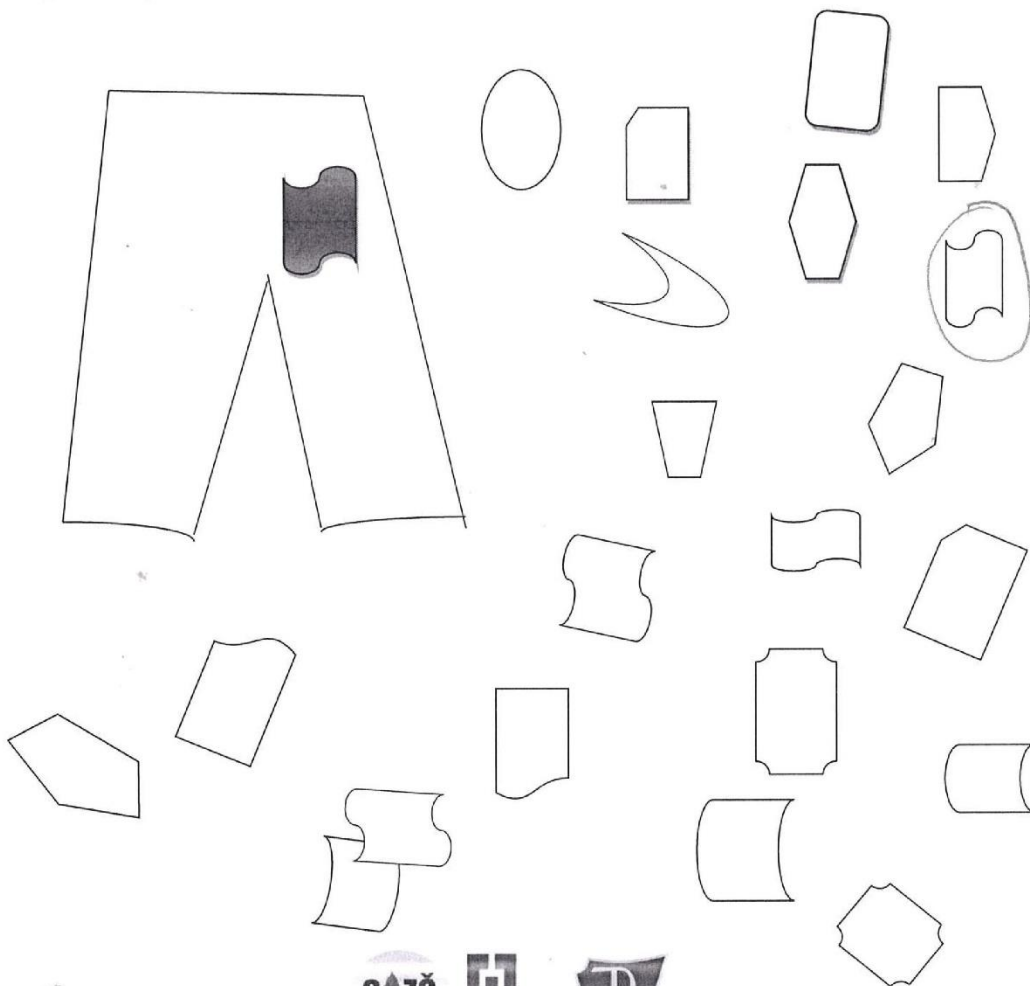
Pracovní list č. 13 – respondent 2 – rozvoj předmatematických dovedností

Předmatematické aktivity se zaměřením na celek a jeho části – proces kompletace (C 22)
PRACOVNÍ LIST CC č. 2 pro nadprůměrné dítě v mateřské škole, M. Kaslová

Pohádka O pejskovi a kočičce.

Zadání: *Pejsek si roztrhl kalhata. Pomoz kočičce vybrat na kalhoty správnou záplatu. Nejdřív vybarvi pejskovy kalhoty a vynechej v nich díru. Pak vyber správnou záplatu a tu vybarvi stejnou barvou, jako jsou kalhoty. Nic se nesmí ze záplaty odstříhnout.*

PARTNERI

PROJEKTU

Pracovní list č. 14 – respondent 2 – rozvoj předmatematických dovedností

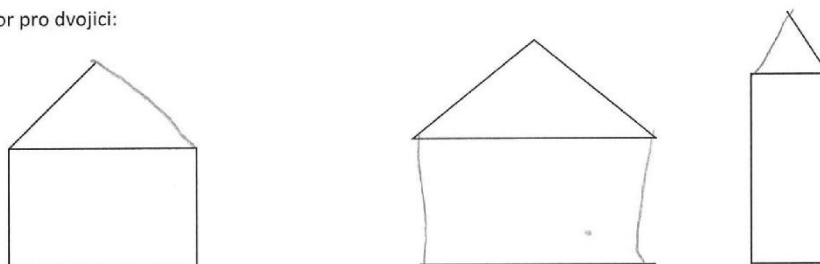

Předmatematické aktivity se zaměřením na celek a jeho části – proces kompletace (C 22)
PRACOVNÍ LIST CC č. 3 pro nadprůměrné dítě v mateřské škole, M. Kaslová

Zadání: *Prohlédni si, jak malíř začal. Víš, co chtěl nakreslit? Dokresli obrázek.*

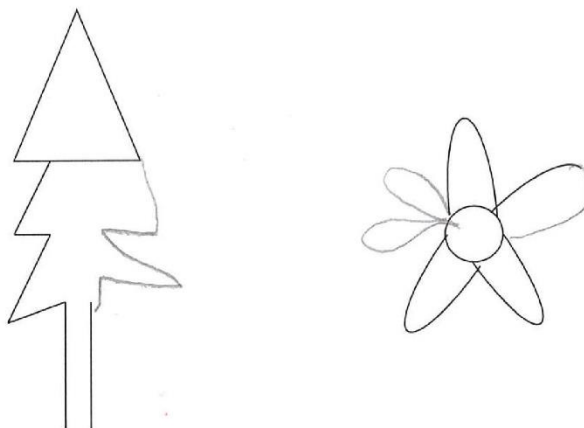
Téma: Kde žiji.

Vzor pro dvojici:

Téma: Příroda

Vzor pro dvojici

Pracovní list č. 15 – respondent 2 – rozvoj předmatematických dovedností

Předmatematické aktivity se zaměřením na rozvoj logických vztahů a jejich kódování. Akcent směřuje od uvažování k usuzování a k práci s konjunkcí podmínek.

PRACOVNÍ LIST L č. 5 pro nadprůměrné dítě v mateřské škole, M. Kaslová

Zadání: Najdi v obrázcích chybu: V sousedních polích nesmí být stejné číslo a také nesmí tam být „sousední čísla“. Chyby podtrhni.

Vzor:

<u>1</u>	<u>2</u>	5
----------	----------	---

Kdo je šikovný, přijde na to, která dvě políčka stačí mezi sebou vyměnit. Výměnu vyznač šipkou.

Vzor:

<u>1</u>	<u>2</u>	5
----------	----------	---

A

6	<u>4</u>	3	1	5	2
---	----------	---	---	---	---

B

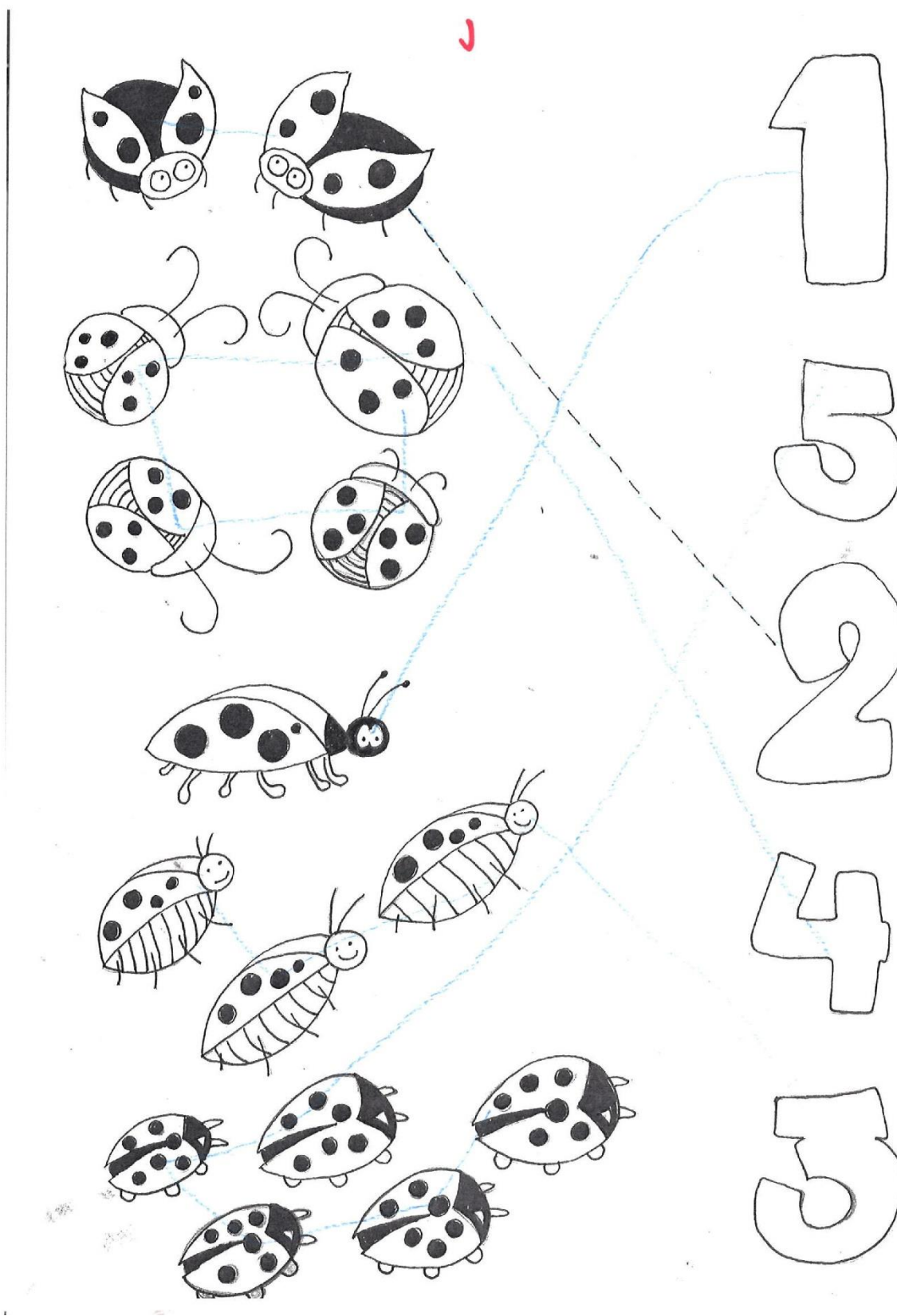
3	6	1	5	4	2
---	---	---	---	---	---

PARTNERI

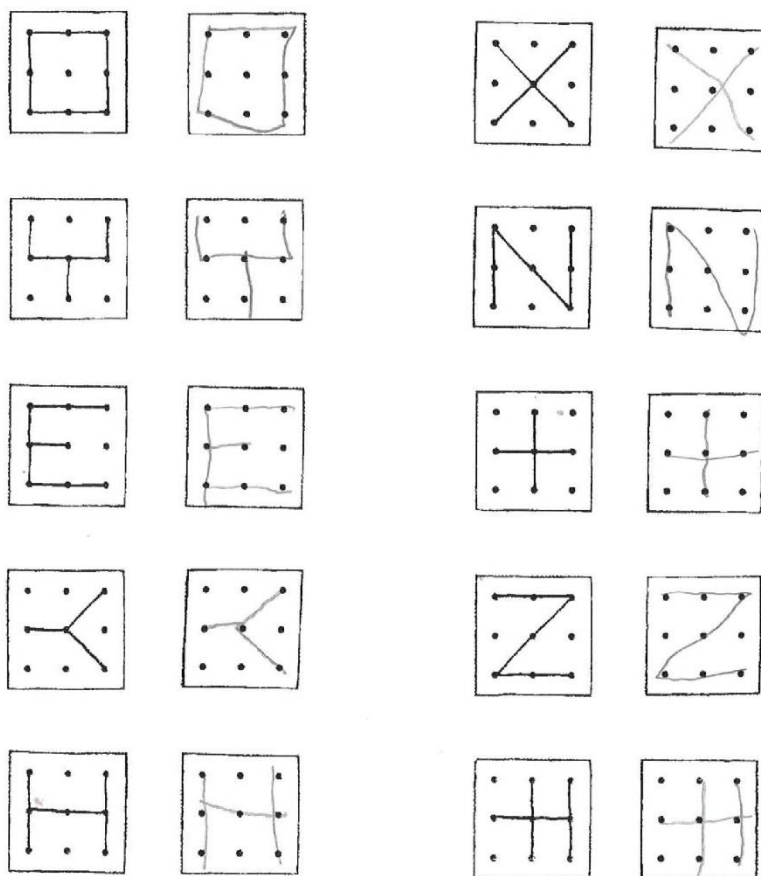
PROJEKTU

Pracovní list č. 16 – respondent 2 – rozvoj předmatematických dovedností

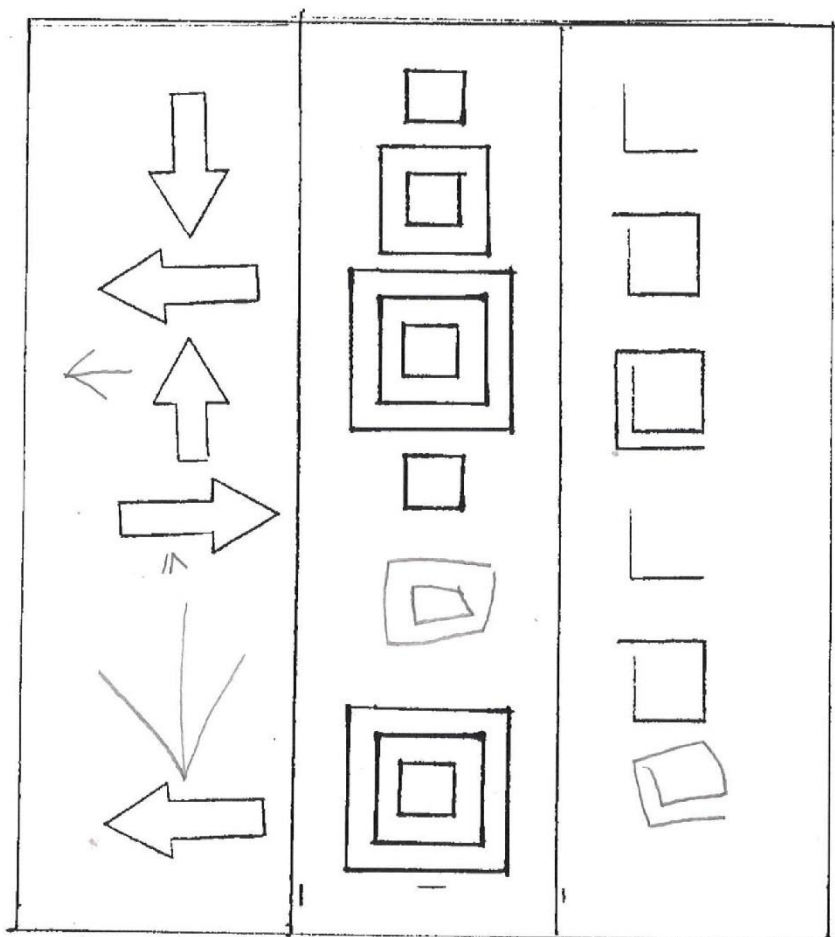
Pracovní list č. 17 – respondent 2 – rozvoj předmatematických dovedností

c

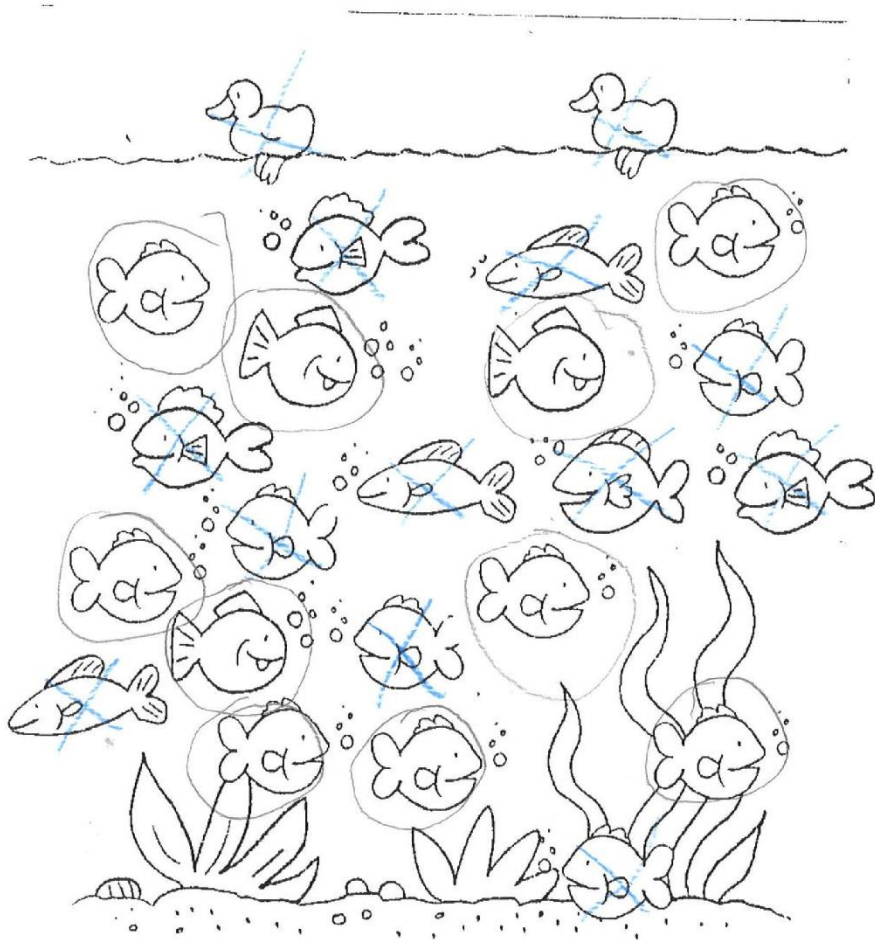

Pracovní list č. 18 – respondent 2 – rozvoj předmatematických dovedností

Pracovní list č. 19 – rozvoj pravolevé orientace a logického myšlení

J

Pracovní list č. 20 – respondent 2 – rozvoj logického myšlení

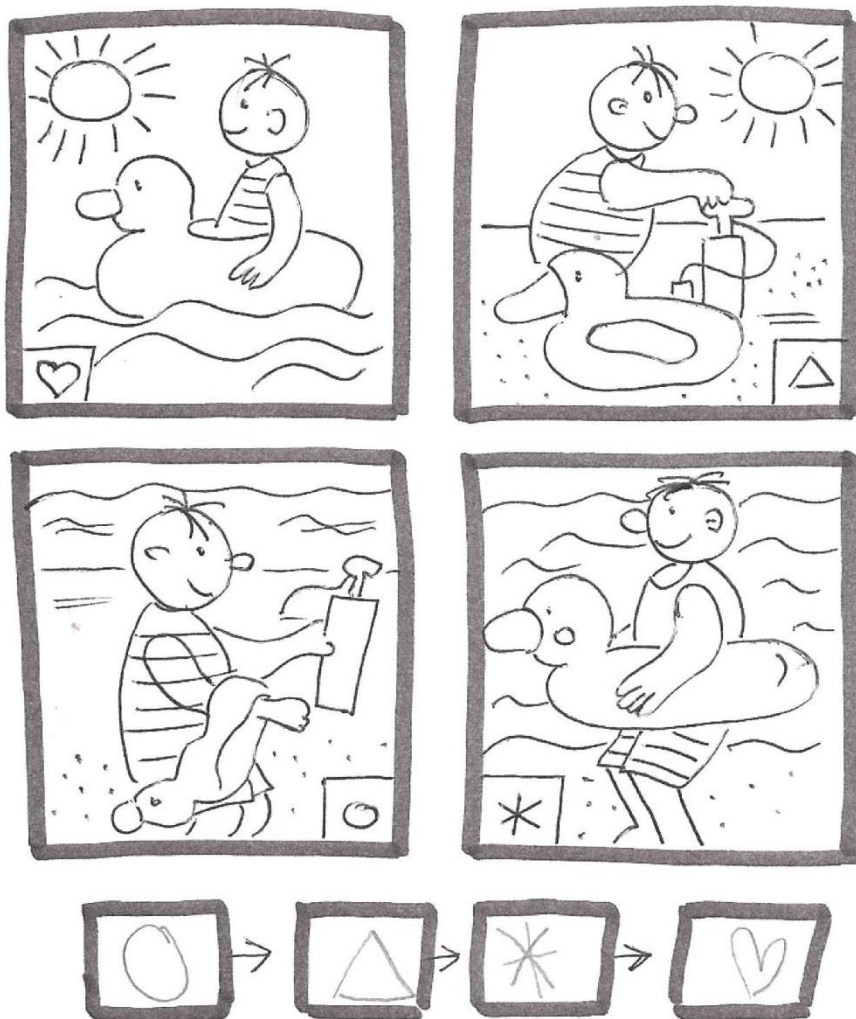
LETNÍ KOUPÁNÍ

Úkol:

Rozvoj logického myšlení, představivosti a posloupnosti, slovní zásoby a souvislého vyjadřování

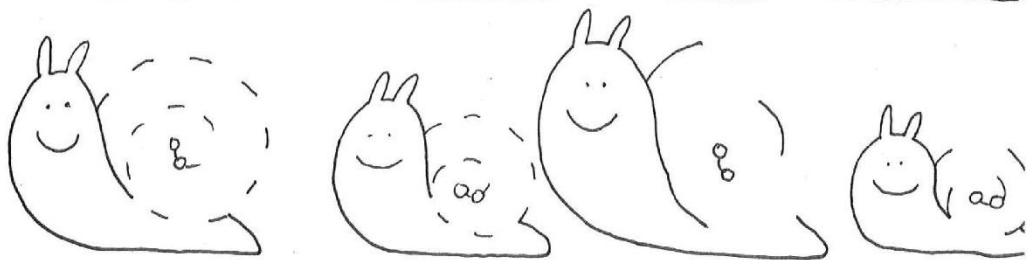
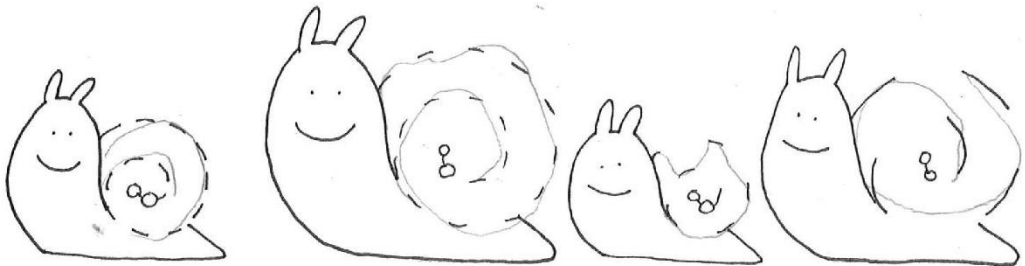
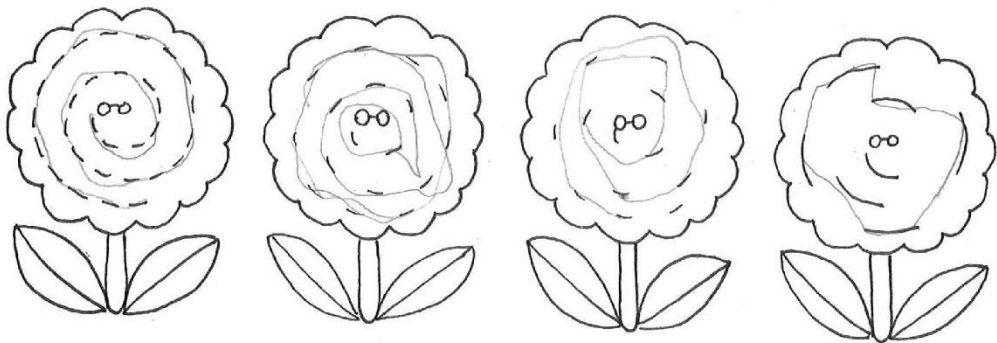
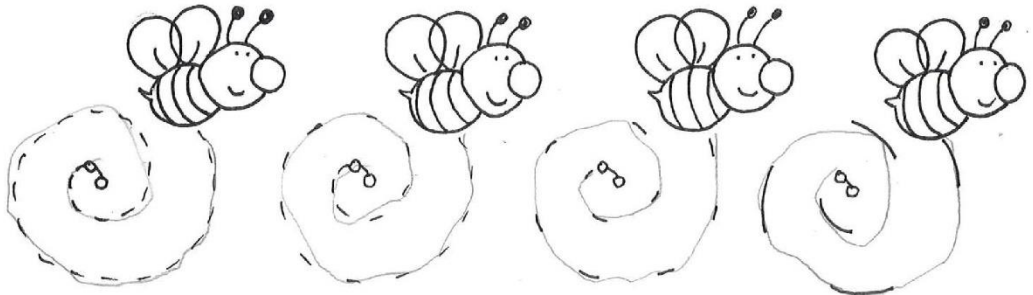
Postup:

Honzík se jde deska koupat. Víš, co udělá nejdřív? Co potom? A co nakonec. Nejprve si o obrázcích povídej a pak nakresli značky z obrázků ve správném pořadí do prázdných čtverečků.

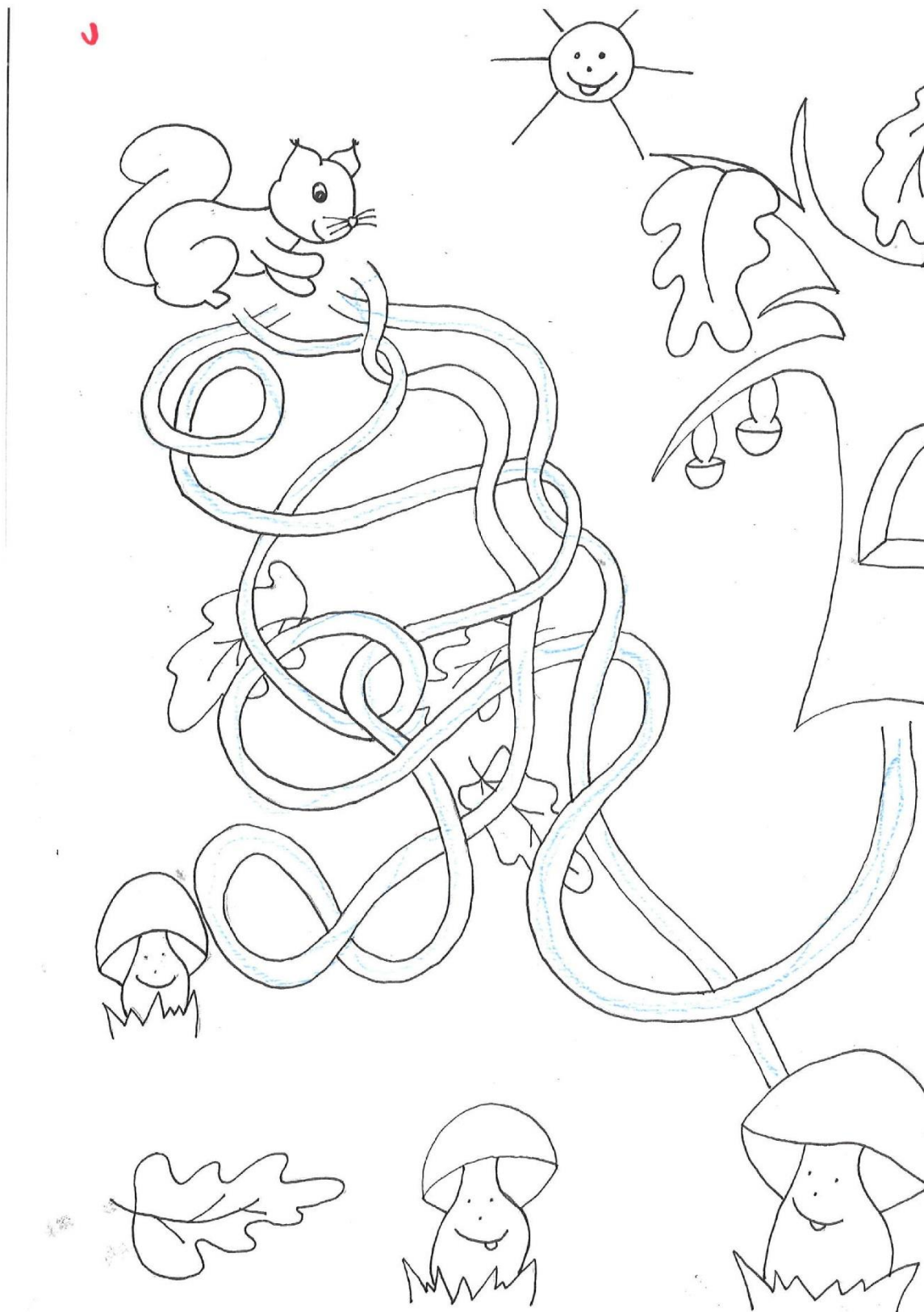

Pracovní list č. 21 – respondent 2 - grafomotorika

J

Pracovní list č. 22 – respondent 2 - vizuomotorika

Pracovní list č. 23 – respondent 2 – rozvoj předčtenářských dovedností

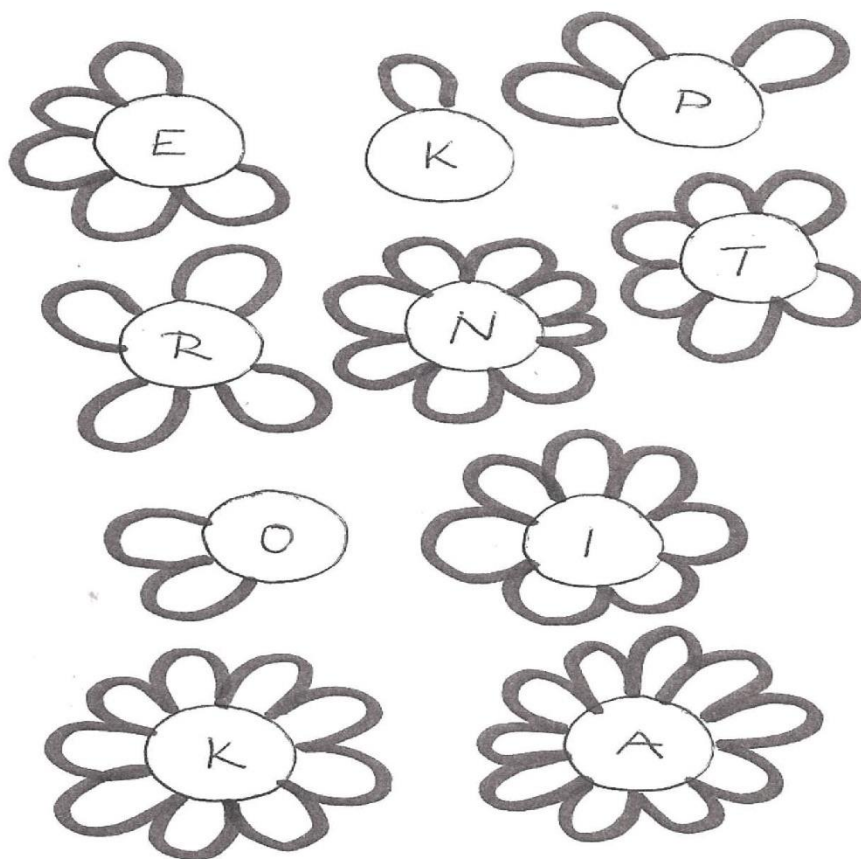
VESELÉ KVĚTINY

Úkol:

Rozvíjení logického myšlení, postřehu, pozornosti, rozvoj početních představ, počátku čtení – sluchová syntéza

Postup:

Poznáš, které slovo je uprostřed květin schované? Květy je potřeba správně seřadit podle počtu okvětních lístků (od nejmenšího počtu k největšímu) a příslušná písmena dopsat do tabulky. Nápís dítě přečte.

Řešení:

K	O	P	R	E	T	I	N	K	A
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Pracovní list č. 24 – rozvoj předčtenářských dovedností

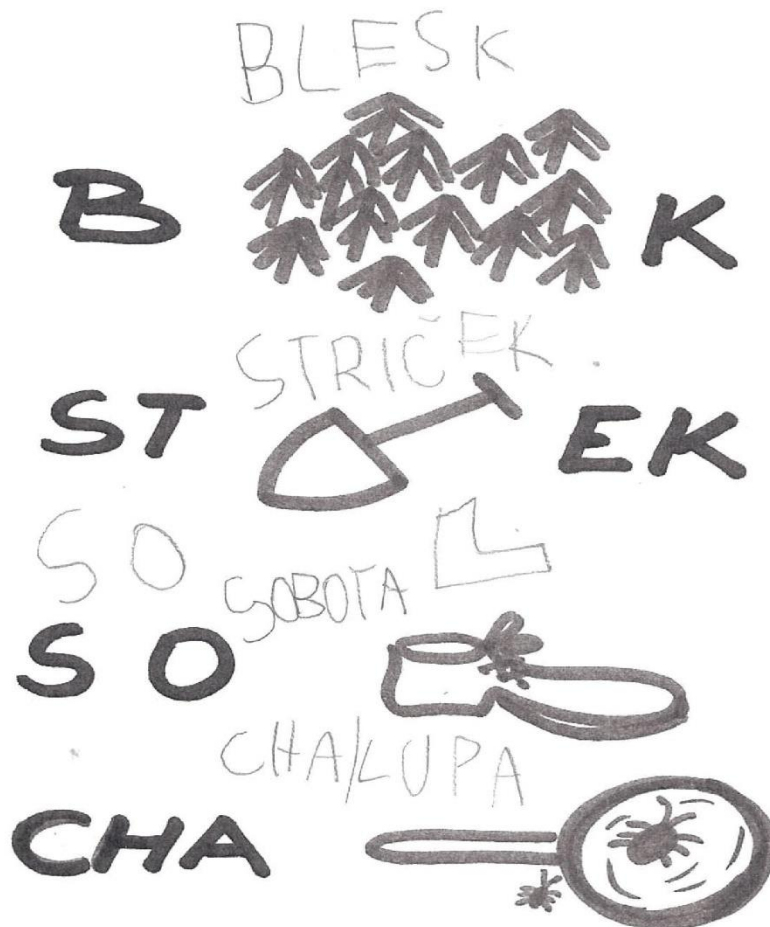
SLOVNÍ SKRÝVAČKY

Úkol:

Rozvoj postřehu, sluchové syntézy, logického myšlení, počátku čtení

Postup:

Dítě má prostřednictvím písmen a obrázků najít řešení a vyluštit slovní skryvačky.

Nápověda :

Co je spojeno s hromem?

Kdo je otcův bratr?

Jak se jmenuje jeden den v týdnu?

Kam se jezdí na víkend?

Pracovní list č. 25 – respondent 3 – rozvoj předmatematických dovedností

 INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

 TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDĚM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

Předmatematické aktivity se zaměřením na celek a jeho části – proces kompletace (C 22)
PRACOVNÍ LIST CC č. 2 pro nadprůměrné dítě v mateřské škole, M. Kaslová

Pohádka O pejskovi a kočičce.

Zadání: *Pejsek si roztrhl kačata. Pomoz kočičce vybrat na kalhoty správnou záplatu. Nejdřív vybarví pejskovy kalhoty a vymechej v nich díru. Pak vyber správnou záplatu a tu vybarví stejnou barvou, jako jsou kalhoty. Nic se nesmí ze záplaty odstříhnout.*

PARTNERI   PROJEKTU

Pracovní list č. 26 – respondent 3 – rozvoj předmatematických dovedností

esf evropský sociální fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MT MINISTERSTVO ŠKOLNÍ, MATEŘSKÉ A TĚLETNÉ VÝCHOVY

OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDĚM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY

Předmatematické aktivity se zaměřením na celek a jeho části – proces kompletace (C 22)
PRACOVNÍ LIST CC č. 3 pro nadprůměrné dítě v mateřské škole, M. Kaslová

Zadání: Prohlédni si, jak malíř začal. Víš, co chtěl nakreslit? Dokresli obrázek.

Téma: Kde žiji.

Vzor pro dvojici:

Téma: Příroda

Vzor pro dvojici:

PARTNERI **81ZŠ** **GYMNAZIUM ZLÍN LESNÍ ČTVRT** **PROJEKTU**

Pracovní list č. 27 – respondent 3 – rozvoj předmatematických dovedností

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

 TENTO PROJEKT JE SPOLUPRÁVČOVAN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY

Předmatematické aktivity se zaměřením na rozvoj logických vztahů a jejich kódování. Akcent směřuje od uvažování k usuzování a k práci s konjunkcí podmínek.

PRACOVNÍ LIST L. č. 5 pro nadprůměrné dítě v mateřské škole, M. Kaslová

Zadání: Najdi v obrázcích chybu: V sousedních polích nesmí být stejné číslo a také nesmí tam být „sousední číslo“. Chyby podtrhni.

Vzor:

1	2	5
---	---	---

Kdo je šikovný, přijde na to, která dvě políčka stačí mezi sebou vyměnit. Výměnu vyznač šipkou.

Vzor:

1	2	5
---	---	---

A

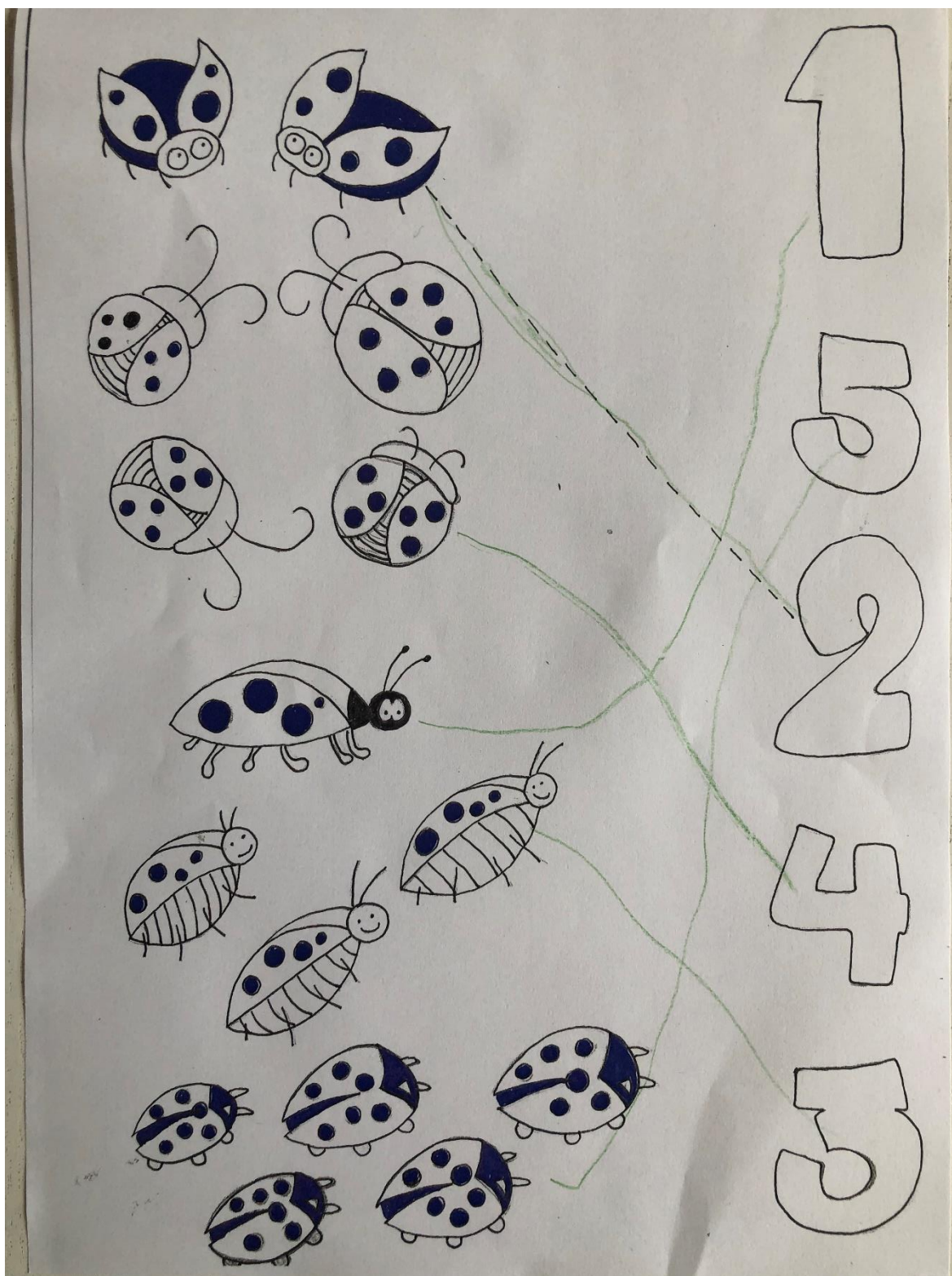
6	4	<u>3</u>	1	5	2
---	---	----------	---	---	---

B

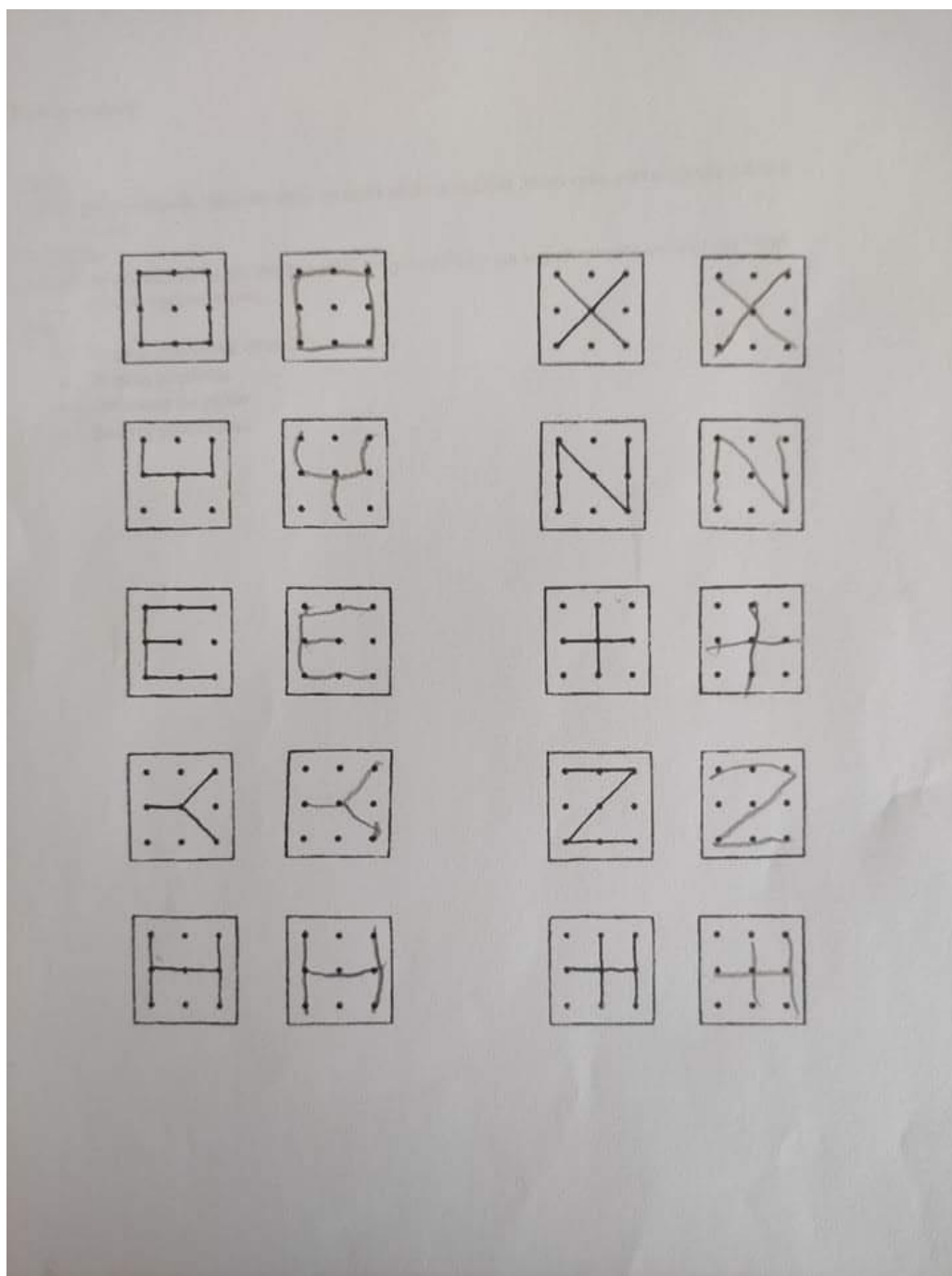
3	6	1	5	<u>4</u>	2
---	---	---	---	----------	---

PARTNEŘI PROJEKTU

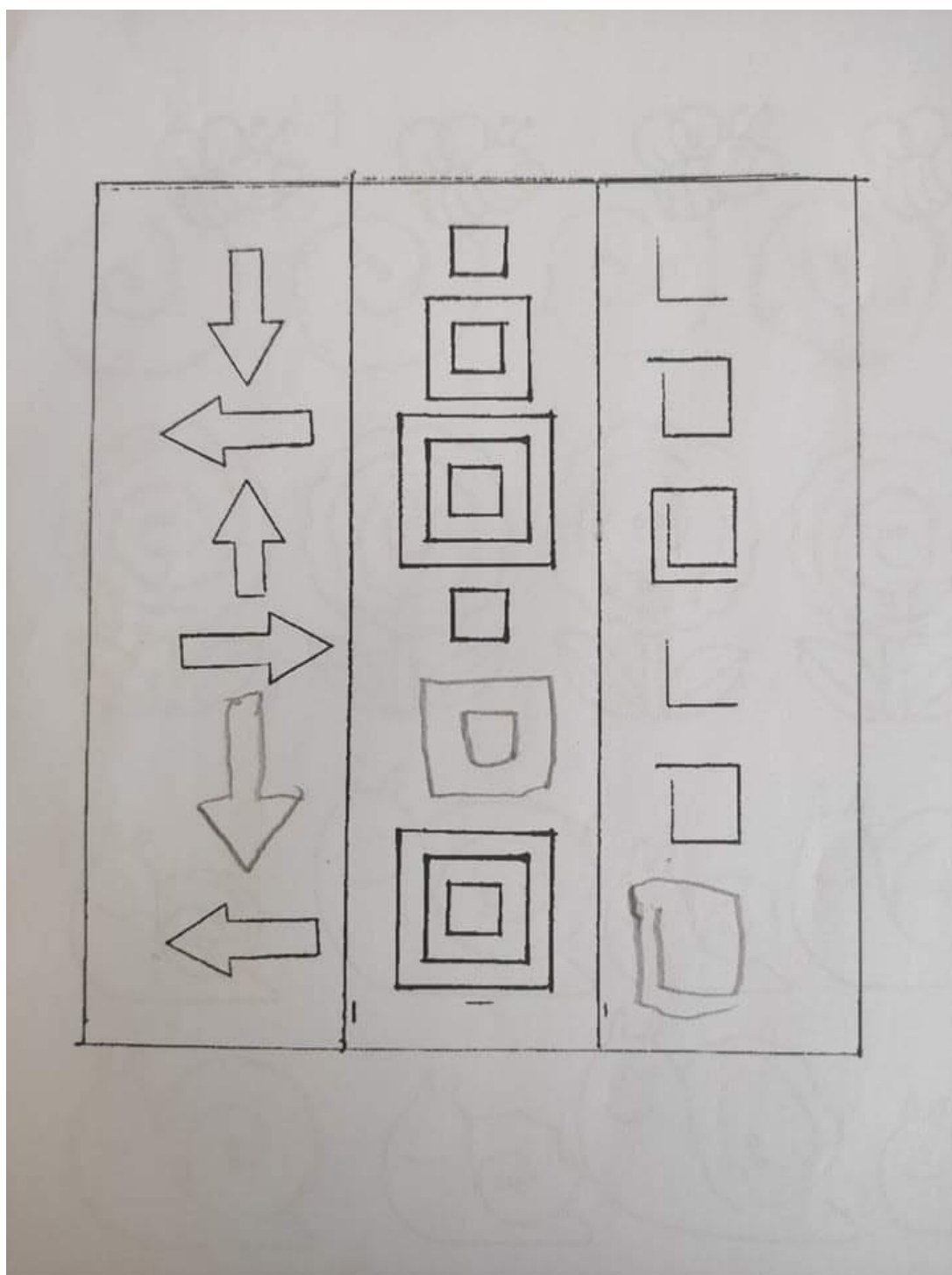
Pracovní list č. 28 – respondent 3 – rozvoj předmatematických dovedností

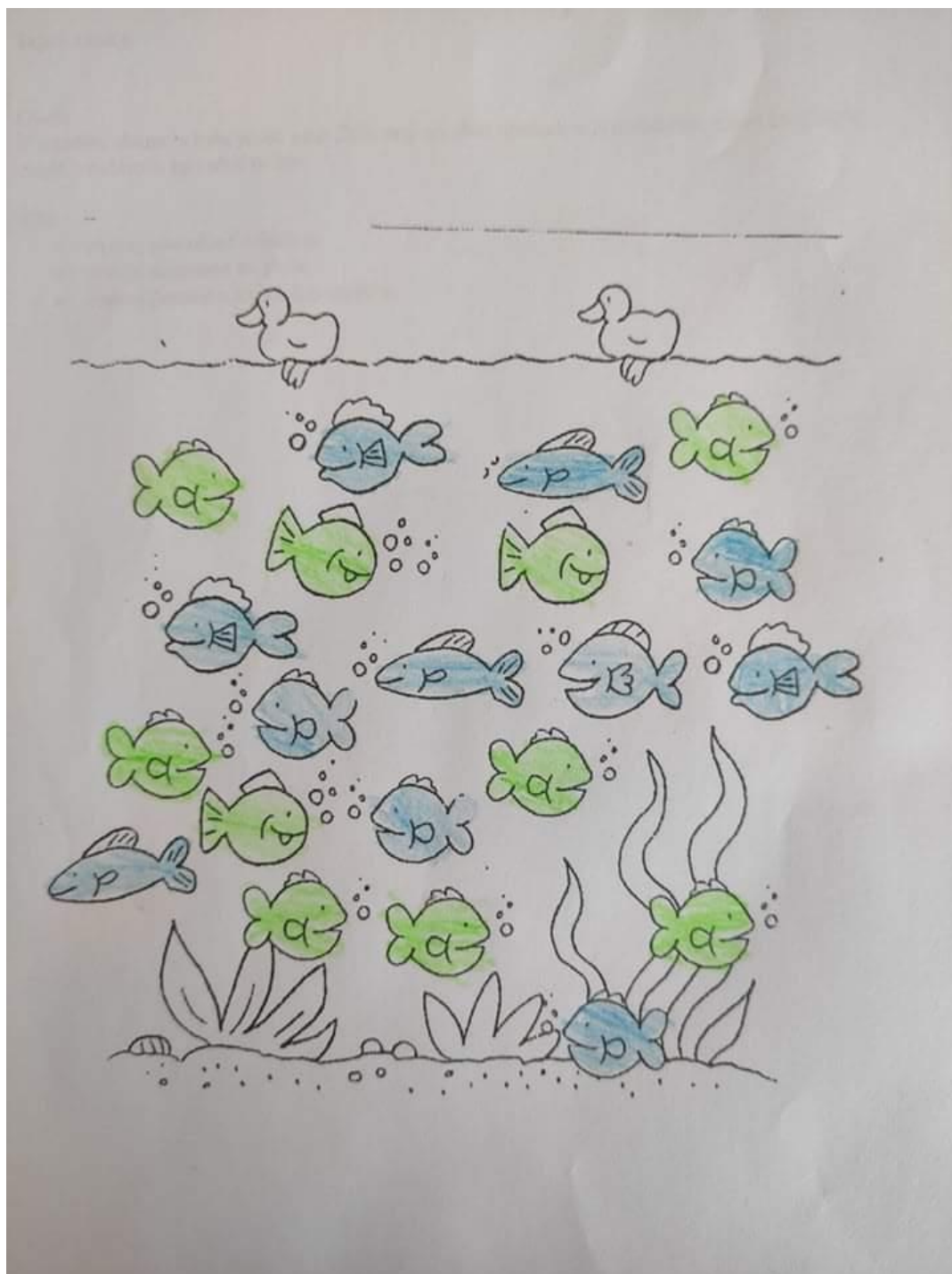
Pracovní list č. 29 – respondent 3 – rozvoj předmatematických dovedností

Pracovní list č. 30 – respondent 3 – rozvoj předmatematických dovedností

Pracovní list č. 31 – respondent 3 – rozvoj pravolevé orientace a logického myšlení

Pracovní list č. 32 – respondent 3 – rozvoj logického myšlení

LETNÍ KOUPÁNÍ

Úkol:

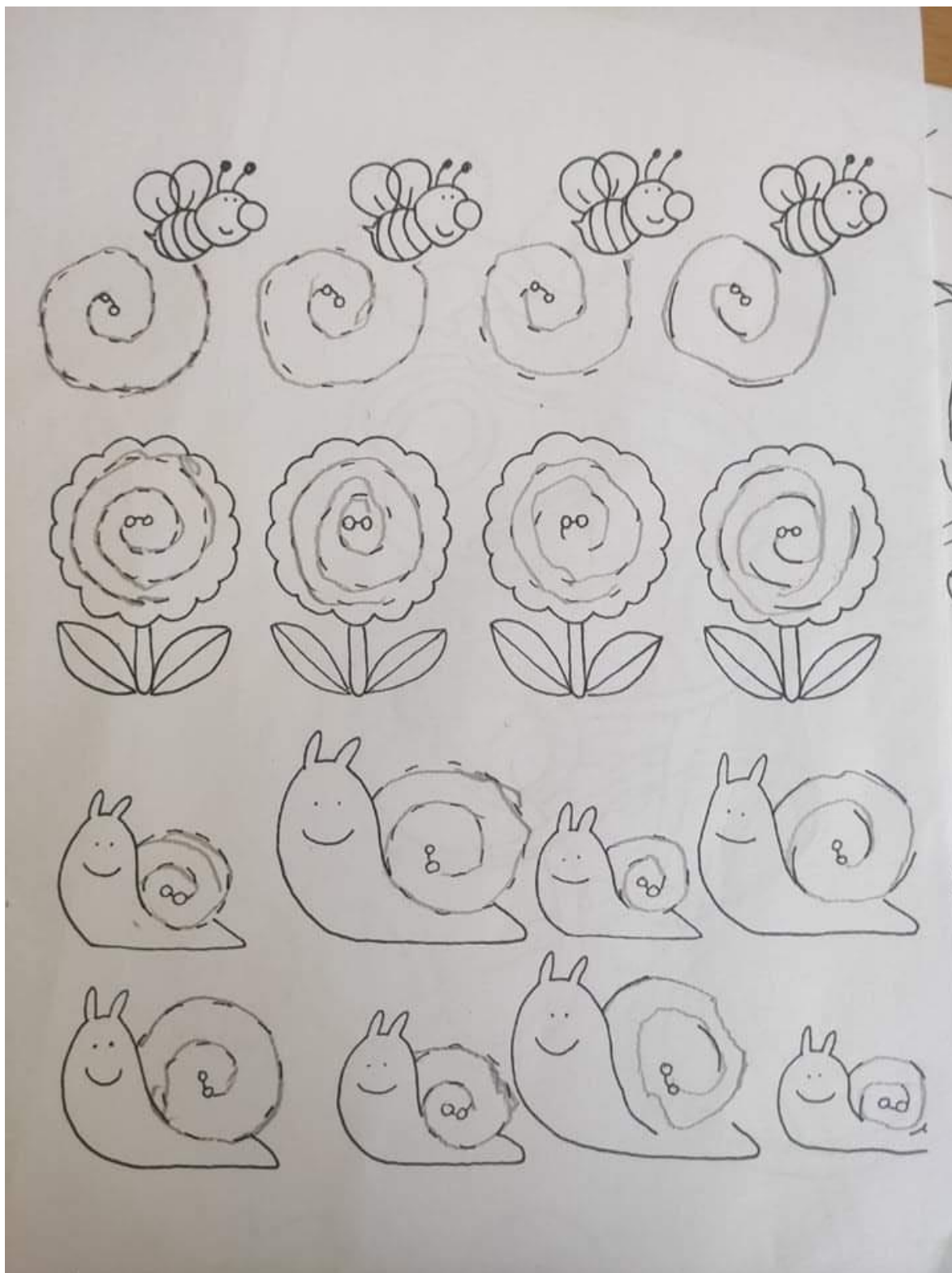
Rozvoj logického myšlení, představivosti a posloupnosti, slovní zásoby a souvislého vyjadřování

Postup:

Honzík se jde deska koupat. Víš, co udělá nejdřív? Co potom? A co nakonec. Nejprve si o obrázcích povídej a pak nakresli značky z obrázků ve správném pořadí do prázdných čtverečků.

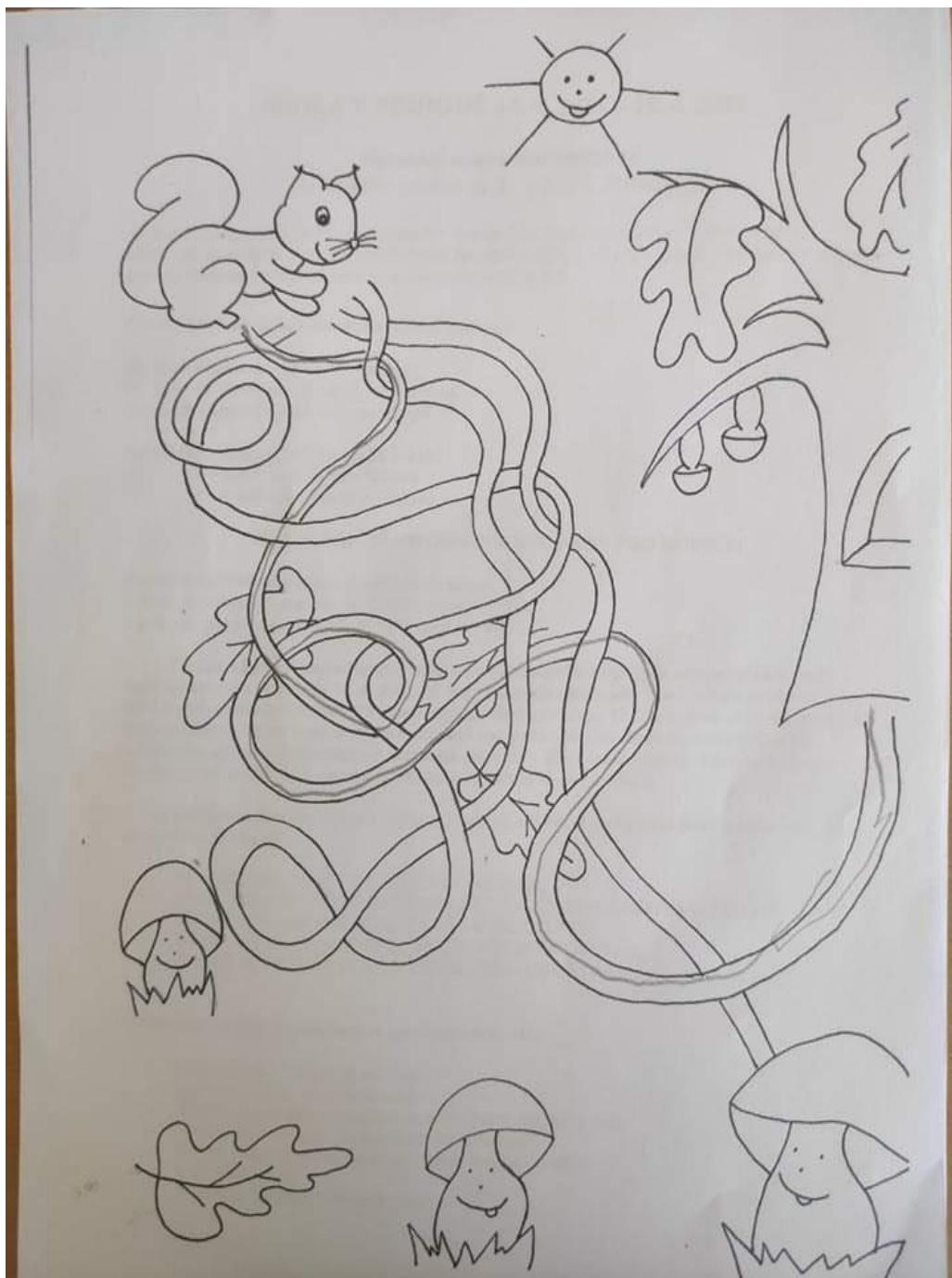

Pracovní list č. 33 – respondent 3 – grafomotorika

Pracovní list č. 34 – respondent 3 – vizuomotorika

Pracovní list č. 35 – respondent 3 – rozvoj předčtenářských dovedností

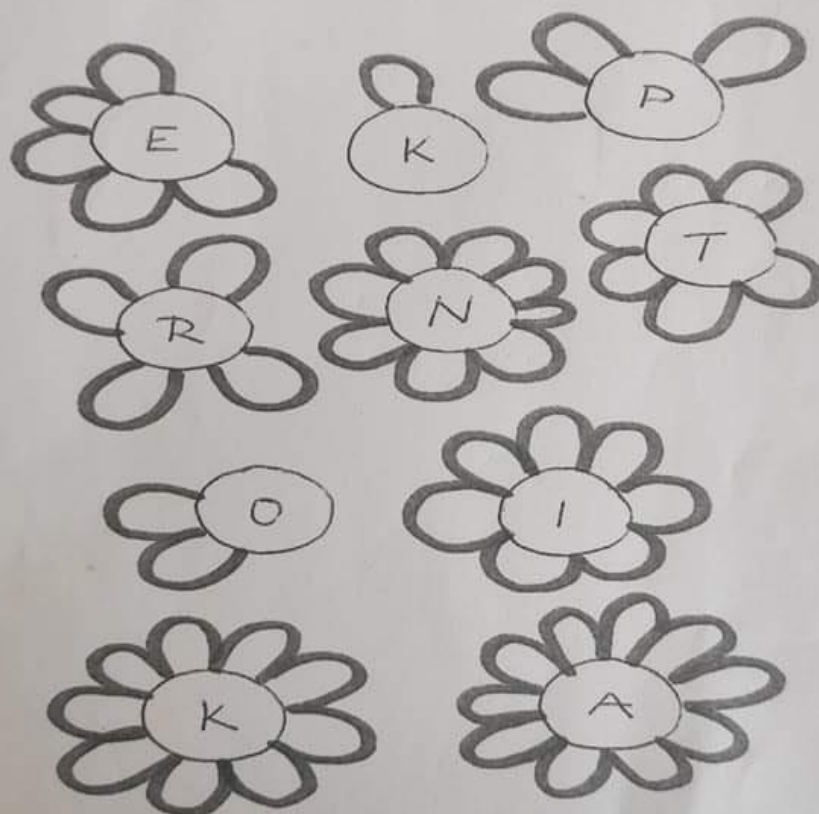
VESELÉ KVĚTINY

Úkol:

Rozvíjení logického myšlení, postřehu, pozornosti, rozvoj početních představ, počátků čtení – sluchová syntéza

Postup:

Poznáš, které slovo je uprostřed květin schované? Květy je potřeba správně seřadit podle počtu okvětních lístků (od nejmenšího počtu k největšímu) a příslušná písmena dopsat do tabulky. Nápís dítě přečte.

Řešení:

K	O	P	R	E	T	I	N	K	A
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Pracovní list č. 36 – respondent 3 – rozvoj předčtenářských dovedností

SLOVNÍ SKRÝVAČKY

Úkol:
Rozvoj postřehu, sluchové syntézy, logického myšlení, počátku čtení

Postup:
Dítě má prostřednictvím písmen a obrázků najít řešení a vylústit slovní skryvačky.

B **K**

ST **EK**

S O

CHA

Nápověda :
Co je spojeno s hromem?
Kdo je otcův bratr?
Jak se jmenuje jeden den v týdnu?
Kam se jezdí na víkend?